

VASÁRNAPI HARANGSZÓ.

ÍRTA:

DR. HÓKA IMRE

hittanár, kollégiumi prefektus.

I. KÖTET.

A SZERZŐ KIADÁSA.

KAPISZTRÁN NYOMDA, VÁC.

1928.

Nihil obstat

Dr. Nicolaus Töttösy
censor dioecesanus.

Nr. 166/1928.

Imprimatur

Strigonii, die 24. Januarii 1928.

Dr. Julius Walter
vie. cap.

Előszó.

A kereszténység örök, tiszta vizeiből viz egy szerény cseppet szívedhez e könyv, kedves Olvasóm, hogy valamiképen segítsen megmérülni a második évezred hajnalán abban a szent fürdőben, mely ezer évvel ezelőtt tanuja volt a magyar lélek keresztavatásának. Évszázados múltnak szent üzenete akar lenni e könyv, mely megtanítsa arra, hogy csak akkor lesznek életed hétköznapijai az Isten áldásának hordozói, ha szolgálod rendületlen hittel és bizalommal a lélek vasárnapját .... Mint „sujtásos nemzet” gyermekei elárvultan állunk sokszor a népek viharos élettengerében, jólesik ilyenkor felkelteni a lelkünk hajójában szunynyadó Mestert, hogy a hajótöréstől megmentesen . . . Az elhagyatottság életének Szaharasivatagában keressük az oázist, hol felfrissíthetjük kialvással fenyegető életerőinket . . . Legyen e könyv ezen az úton szerény vezető, s a hétköznapi élet vasárnapi határköveinél halld meg az Úr üzenetét: ha boldog akarsz lenni, őrizd, tiszteld, szeresd és szenteld meg a lelked s állj be az emberiség nagy zarándokmenetébe, kik mind-mind hirdetik, tudod mit? . . a lélek ünnepe . . . Mind-mind, ősrégiek és fiatalok zengik: Istenem, Te vagy a hatalmas ... mi kicsinyek vagyunk s ezért Előtted hódolunk és Téged imádunk . . .

Ezzel a gondolattal vedd kezébe Testvér e kis könyvet és amikor hallod a vasárnapi misére hívó harangszót, érintse lelkedet a Szentlélek-Isten szellőszárnyú suttogása, s engedd neki, hogy eljuttassa lelked húrjain a másvilági életnek a muzsikáját.

Legyen e könyv szelleme az istenes életnek beoltása lelkedben, melyből kihajtszon az örök élet termőfája; legyen ünnepbeöltözött lelked imádkozó harangszava, melyre feleletet ad életed végén a mennyei boldogság örök vasárnapja.....

Budapesten, 1928. Gyümölcsoltó-Boldogasszony ünnepén.

A szerző.

Advent I. Vasárnapjára.

Jöjj el, jöjj el, édes Megváltónk!

Évezredes várakozás örömteljes beteljesülése volt az első ádventi harangszó. Az eljövendő Krisztus-világbirodalom határán a napkelte volt az. Hosszú, sűrű köd előzte meg e nap derengő hajnalát. Köd, amely megülte az ezredévek emberének a lelkét, mely ködtől sokszor tévelygő utakra jutott az ember életének jeltelen vándorútján.

Választott nép járt elől. Az ő útja kiváltságos út volt. Izrael patriarchal és prófétái az isten választott „útjelzői” voltak Ábrahámtól kezdve az eljövendő Messiásig. Egyiptom vérfacsaró kemény igája ez útjelző miatt volt elviselhető. A Tigris és Eufrátes kietlen lelketlensége idején, a próféták voltak a rabzsidóság előénekei az égő hazavágyás dalaival. Ajkuk refrain dala ez volt: Hallgass reánk, ó nép! Tartsatok ki, bízzatok az Úrban, eljön az ő Messiása és béke-országa.

És el is jött. Kétezer éve már. Augusztus császár harsonái voltak az első hírvivői a népek számára. Hódolt a világ; pásztorok és királyok egyaránt. Csak akik várták Öt, azok maradtak el. Elmaradtak szörnyű tanulságul minden nép és minden kor számára. A király, kit az Isten küldött nem kellett neki, mert békét és bűnbocsánatot hir-

detett. Izrael harcot, bosszúvágyat akart, melynek nyomán felépül a nagy és független zsidó-birodalom az aranyak és jólétnek a pilléreire, így történt, hogy a zsidóság tövissel koronázott királyt és keresztből állított neki trónt . . . Ezzel megpecsételte sorsát, befejezte a történelem előtt gyászos pályafutását, elvesztette oltárát és hazáját, mindenütt megvetés, bizalmatlanság, gyűlölet fogadja, hol akár gazdagon, akár szegényen és tehetetlenül élőködik.

Azóta 2000 év tanulsága is hiábavaló. Az évenként megújuló adventi harangszó az isteni szemrehányás mennydörgő bugása a pogánnyá vált modern zsidóság fülébe, mely űzi-hajtja őt hontalanul és reménytelenül élő példa gyanánt arra, hová vezet az Isten kegyelmének megvetése, letagadása. Úgy járt a zsidóság, mint V. Leó császár testőrei.

Egy alkalommal éjnek idején felkelt a császár, hogy az őrségét ellenőrizze. Nagy meglepetéssel vette észre, hogy az őrség alszik. Minden alvó testőrének az ölébe helyezett egy darab aranyat, aztán újból lefeküdt. Felébredvén az egyik, észreveszi az elhelyezett pénzt, összeszedi, mielőtt a többiek felkeltek volna.

Hívó Testvér, 2000 év harangbúgása neked is szól. Vájjon mit mond? Megmondom neked. Szent Pál apostol szavait adom ajkadra: „Kelj fel, aki alszol, . . . és megvilágosít téged Krisztus.” Te ugyan elfogadod, hogy az Isten országa már eljött a Messiás által, hiszen erre

tanított iskola és templom, sőt már az első édesanyai intés is; erről beszél neked az egész kultúra, mely az egyház levegőjéből táplálkozik, sőt erről oktatnak ki azok is, kik . . . elég sokan . . . látván, nem akarnak látni, elkeseledésükben botránykőnek tartják és megbotlanak benne, hogy elesésüket megpecsételjék. Mit mond neked az adventi harangszó, amikor azt hallván, hívő szíved ajkadra adja a Mi-Atyánk könyörgő imáját: Jöjjön el a te országod,

Tudom, nem egyszer gondolsz arra is, jöjjön el az Isten országa a világ minden részébe, ahol még ez ideig nem is hallottak róla. Jöjjön el az egyes emberek gondolkodásába, nyilatkozzék meg külső cselekedeteikben . . . , De vájjon úgy szívvel-lélekkel könyörgöd-e saját magadra? Mert végeredményben ez a fontos: nálad, benned, veled van-e a Messiás? Mert mit használna, másoknak megnyerni Őt, magad sorsát pedig Tőle elválasztani? Nemde ez a végzete a zsidóságnak is?

Testvér, te évről-évre várod az adventet, várod Krisztust, az eljövendő királyt. Mikor lesz hasznos a te várakozásod?

Igazi a te advented, ha az isteni kegyelemjárás idejének tartod azt és úgy is éled át. Mit jelentsen ez?

Hogy Krisztus itt van már, az biztos, nem kell várnod. Csak fel kell Őt találnod, keresned. Itt van beszélő alakban a tanító Egyház-

ban, hogy „útjelződ” legyen az élet tengerén; itt van éltető Kenyér alakjában, hogy tápláljon a lelki-éhség idején. Kegyelme hétágú csatornán ömlik a szentségek által, neked csak lelked kapuját kell nyitogatnod, Ő jön, ... és megvilágosít téged.

Ne mondd, hogy nincs szükséged rá. Figyeld imádságodat, mennyi abban a földizű lelketlenség és mily kevés az önfelelt Istenek-átadás.

Hitedben mily sok a külsőség, állhatatlanság és csüggedés. Jövő tervezgetésed mennyire e földi haza szűk határai közé rendezkedik csak be. Félsz a magas szárnyalástól, ezért csak mankón jársz.

Vágyaid alig terjednek túl a mindennapi kenyéren és szórakozáson.

Szenvedésed sokszor alkalom az Isten iránti bizalmatlanságod kifejezésére, zúgolódásra, kétségbeesésre, mintha bizony meghalt volna az Isten. Nem akarod megérteni a küzködésed léleknevelő erejét és égbeemelő hatását ... Tudod miért van ez így?

Mért csak várod, de nem akarod észrevenni a Messiás jelenlétét. Figyelj csak fel a hajnali harangszó bugására, halld csak, mit dobog a Rorátés templomjárók szívének melege?

Hozzád emelem szómat Istenem . . . inkább: lelkemet, Istenem! Ma az egyházi év legelső napján íme ez az én programom, ez

az én munkábaállásom. Egy nagy felajánlás ez az én évnyitó imám — egy hatalmas oratio praeparatoria — a Hozzád, Melléd szegődés az egész évre, sőt az egész életre. Nálad akarok otthon lenni, a Te orcádat akarom látni, Uram, mutasd meg azt nekem. Azaz én szembe akarok Veled nézni és ki akarom olvasni a szemedből, mit akarsz tőlem. Új tempót akarok a lábaim alatt érezni, mely nem ismeri a tá-molygást, a csüggedést és elbukást. Ezért: „ál-mot nem engedek szememnek és szempilláim-nak szunyadást, és nyugovást halántékomnak, míg-nem helyet találok az Úrnak, hajlékot Jákob istenének.”

Mire tanít meg téged az Úr mellé sze-gődés?

Megtanít arra az állandó várakozásra, mely önönmagad jobbátételére elfogadja az Ő oktatását. Ráébredsz arra, hogy senki sem oly szent, hogy szentebb ne lehetne; senki sem oly buzgó, hogy buzgósága túlzó volna; senki sem mentes annyira a kísértéstől, hogy ne kellene félnie a súlyos erkölcsi eleséstől. Vagy talán tégedet nem tesz a szerencse elbizakodottá, a balsors csüggeteggé? Nem csábít a gazdagság bősége, vagy a szegénység nyomora? Nem tesz könnyelművé az egészség, szomorúvá a betegség? Hiú élvezetek és nyomasztó gondok nem egyként tört rejtegetnek ellened? . . . Bi-zony nehéz és keskeny az út, melyre hív a Mester, ugyanakkor, mikor megkönyékez téged

a rosszra vezető széles útnak csapatjárása. Ezt megértve megvilágosít téged Krisztus.

Megérted, boldog az a lélek, mely földi vándorútját úgy futja be, hogy itt csak keresztülhaladni akar, de nem megállapodni; itt csak vendég, átutazó gyanánt viselkedik, de nem mint gazda. Ennek hatása alatt mindig jobban függetleníted magadat a földiektől, hogy több helyet biztosíts az égieknek, melyekből össze-tevődik az Isten országa. Ezt azonban ki kell építened, mert miként a gyümölcs megéri, úgy kell neked is egy darab mennyországgá érned, szent földdé lenned, különben nem lesz részed az égi szent föld élvezetében.

Íme ezt jelenti számodra az advent. A benned lévő Isten országának égiségépítését, önmagad kormányzásában égi elvek követését kívánja tőled.

Ha így hallgatod, Testvér az adventi harangszót, mennyei harsonaszó lesz a számodra; a világszerte garázdálkodó sátánnal szemben fegyverbe szólít téged s ha eddig a tétlenség elpuhulttá tett, vagy a szorgoskodás akadályozott, most felveszed a győzelemmel végződő harcot az ellen a nagyhatalom ellen, aki által a halál e földre szállt.

Látni fogod, hogy aki nélkül semmit sem tehetsz, vele viszont mindent diadalra vezérelhetsz. Ráállítasz majd mindent Isten parancsolatának mérlegére, kiről tudod, hogy ha szabályt adott, gyöngeséggel is számolt, hogy mit

kíván, azt te véghez is vihesd. Mint szent Jakab apostol int: „Ha pedig valaki közületek bölcseségben szűkölködik, kérje azt Istentől, ki mindennek bőséggel ad szemrehányás nélkül és meg adatik neki.”

Testvér, ezért imádkozzál az új egyházi év elején: jöjjön el és világosítson meg téged Krisztus égi hazájának fényével hogy te csakugyan vágyódjál odafelé, hazafelé, az örök-kévalóság felé.

Advent II. vasárnapjára.

Az elvek hatalma.

Több óras úton mentem keresztül a Magas-Tátra egyik fenyvesében. Égigérő hatalmas szálfenyőfák imádságos és méltóságteljes sorfala vonult két oldalt az út mentén. Némelyiknél meg-megállított vezetóm, felhívta figyelmemet a sudár törzsre, a viharral dacoló keménységre és hajlíthatatlanságra, az ég felé törtetés természetes vágyára . . . majd egynek az árnyékában megpihentünk. Ott mondta az én tapasztalt vezetóm, hogy ha fenyvesek nem volnának, hiányos volna a nagy természet bebútorozása. Hiányos volna pedig azért, mert nem volna a nagy természet háztartásának még egy oly ég-beemelően szép karja, mint a fenyőnek, mely az Isten áldásos reggeli csókját a korai napsugár alakjában felfogja és nem volna még egy

oly állhatatosan irányt tartó s amellet alázatos fája, mely minden napközi vihar ellenére is egyenesen nyújtja koronáját, hogy az alkony nagy szemének, a napnak búcsúpillantását fogadhassa . . . Magam is éreztem . . . más levegője van a fenyvesnek, mint más erdőnek. Valahogyan vonzóbb, lenyűgözőbb, áhítatosabb és mindenekelőtt bátorítóbb.

Ha visszagondolok erre az útra, eszembe jut a Szentírás felhívása, melyet az égbe néző és égbe-törő ember elé állít, mint egy irányt mutató figyelmeztető táblát: „Esto firmus in via Domini et in veritate sensus tui et scientia et prosequatur te verbum pacis et iustitiae. (ECCLI, 5, 12.) íme az ember-rengetegek ember-fenyveseinek égbetörő elve!

Elvek!! . . Ezeknek kegyelemfényes világába vezet az egyház, ezeknek történelmét csinálják a szentek ... Ez alatt a csillagzat alatt indul pályájára a „prófétánál is nagyobb” Keresztelő sz. János, hogy hirdesse minden idő emberének a naggyálevés abc-jét, mely még az Isten előtt való nagyságnak is a dicséretét érdemli ki. Pedig ő is a Genezáreth-tava vidékén indult neki az életnek, mint a többi ember; de belőle nem nő egy gyenge nádszál, mely az első lenge szellő fuvalmára megrezzen s mint a pelyva a szél szárnyán tovarepül, hogy aztán ott felejtődjék valamelyik ároknak peremén, hol a rothadásnak, a csendes enyészetnek adja át magát ... Sz. János erős volt, szilárd mint a

szikla, dacos mint a tölgy és égbevágyó, mint a sudár fenyő — , . . nem tévesztette meg emberek tekintete, nem merítette el emberek élvhajszása, nem hajlította hétrét férfi-derekát a nagyok és előkelők hízelgése, nem imponált neki a királyi fény és pompa, nem félemlítette meg a fejedelmi gőg és hatalom . . . tudta, hogy ez mind elhalványul, megfakul, letörik. .. ami azonban elkíséri őt túl az ember árnyékvilágán, az nem más, mint a lélek gyémántragyogása, melyet kora reggel és késő este beragyog az isten kegyelmének örök napja . . . Ezért áll az Isten-adta törvény útján: van elve, van hite! Ő ember, férfi a szó teljes értelmében! Világi divat és múló hangulat, emberi tekintet és részrehajlás . . . nem érdeklik őt. Megy a maga lábán, nem lát és nem is akar látni mást, mint csak az Istennek tetszés keresését. Tudomást vesz a világról, át is rezeg szívének húrjain annak ezerváltozatú szirénhangja, érik őt is a társadalmi életnek bonyolult szálai ... de ezeket elengedi vonulni „elveinek birodalma” mellett, egyezkedni nem akar velük, mert már kötött egy szerződést és azt vérrel is állni akarja: szerződést az Istenrel ... Ez az egyetlen alku, melynek figyelmét adja, ez az egyetlen lekötöttség, melyet magára vállal: ez beszél neki egy árról és ebben meg is egyeznek, nem más ez, mint a lélekmentés nagy munkája; ezt fel is ajánlja az Istennek. Ez a szerződés beszél neki egy bér-

ról, ez a lélekmenekülés az Úrhoz az örök boldogságban . . . ezért a bérért szolgál reggeltől napestig . . . mindent hajlandó elveszteni, de ezt az egyet még élete árán is akarja! íme, ezért dolgozik sz. János és ettől a programtól nem tagit, ebből nem enged . . .

Elvek!! . Az egyéni meggyőződés elvei., a tudomány elvei., a vallás örökké állandó elvei ...! Bizony sokszor úgy tűnek fel, mintha kegyetlenek és elviselhetetlenek volnának. Sokszor annyira nehezek, hogy súlyuk alatt elsírja magát nem csak a gyermek, hanem még a meglett férfi is; sokszor annyira szívettpőök, hogy hatásukra megtörik a legszeretőbb anyai szív is. De talán ilyenkor legszebbek az elvek... Ismered a hajókötelet? Erősen sodrott, keményen fonott... mert nagy terheket kell elbírnia. Mégis tudod, hogy igazi használhatóságát áztatás után mutatja meg?. Így az elvek köteléke is a harcban, a teherhordásban, a megpróbáltatás viharában válik életmentővé . . . Hogy olykor önkönnyeink áztatják az elvek égi fonalát, nem baj az. Hát nem a felhők könnyezése teszi termékennyé a napsütötte vidékek tikkadt szántóföldjeit? . .

Elvek . .! A mindenséget átjáró napsugarak, a mindenséget összetartó törvények és a mindenséget fenntartó célok ti vagytok. De az elvek egyszersmind az élet labiryntjainak is vezető zsinórjai. Az életet összefogó és a szétmállástól megóvó alkatrészek az elvek . . . Igaz, van nél-

külük is élet: a nádasnak süppedékes, bizonytalan talaján... nagyon önállóan és veszedelmes járású út. Olyan az, mint télvíz idején a jégreméréskedés és úszó jégtáblák között partra igyekvés. Tele aggodalommal és az életnek nem épen bátorító kockáztatásával... Mennyivel szebb és felemelőbb tölgy-, vagy fenyves erdőben járni! . . . Más a levegője — a magasságok ózondús légköre; más a hatása, az acélos tenniakarás lázas ösztönzése. Ezeknek ereje felhat az úszó felhőkig, megállítja azokat és az Isten, áldását lekényszeríti az egek megnyílt csatornáiból ... Ilyen az Isten embere, a szent Jánosi prófétalélek, aki túlnő a körülötte lápokban elmerülő embertömeg kisvilágán,. . . belenő az Isten terveibe, nagy és világot mozgató gondolataiba és lesz azoknak követe, hirdetője, miszionáriusa az emberek között.

Keresztelő szent János életbátorsága és halálmegvetése egyformán csodálatra méltó. Ő az a második Mózes, ki ott áll a modern fáraó, Heródes előtt, mint az Isten küldötte. Amaz a zsidó nép szabadulását követelte, szent János pedig az isteni parancs kötelező erejét mondja ki a királynak, midőn feslett életére megjegyzi: király ... ezt tenned nem szabad! Büntetése érte a fogság, majd Heródes születésnapján a lefejeztetés. A próféta így életét vesztette a földön, hogy megtalálja azt az égben . . . Heródes pedig . . . szörnyű betegségben elhagyatottan pusztult el; Salome,

Nicephorus leírása szerint télnak idején besza-
kadt a jégen, elmerült nyakig, fejét pedig az
összetorlódo jégtáblák vágták le.

Hívó testvér, Isten törvényei az elvek,
melyek meggyőződésedet sértetlen épségben
őrzik. A szentírás lapjairól, meg a tanító
egyház ajkáról sokszor hallod: ezt, vagy azt
tenned nem szabad! . . . És te mégis járod
Heródes és Salome útját, . . . megcsúfolod a
Keresztelőt, igazában lefejezed a nyomában
járó Krisztust.

Gondolj néha arra is, mit fog a te
halálodról megjegyezni ha nem is a történelem,
de a ravatalodat körülállók sokasága ... és
főként az élet számonkérő bírāja: Krisztus.
Amit szeretnél, hogy mondjon, azt készítsd elő
életteddel.

Tudod, mikor kell erre a nevelődést meg-
kezdeni? Már kis korodban.

Olvastam egy fiatal gyermekről, ki elszánt,
férfias, határozott volt. Ez a fiú a háborúban
katona lett és a Kárpátokban az egyik ütközet-
ben elesett. Érdekes ennek a fiúnak a jelleme.
Olyan iskolába járt, ahol nagyon liberális érzés
uralkodott. Az iskola szelleme nem felelt meg
a keresztény szellemnek. A vezetők legnagyobb
része nem volt keresztény. A legtöbb olyan
volt, aki arra törekedett, hogy a katolikusoknak
sok borsot törjön az orra alá és sok nehézséget
okozzon. Egyszer az egyik tanár felszólította ezt
a fiút, hogy szavaljon el egy verset. Ez a vers

sértette a katolikus vallást és nagyon kigúnyolta. Ekkor a fiú felállt és így szólt: „Ne haragudjon tanár úr, én ezt a verset nem mondhatom el, mert sérti katolikus érzésemet.” A tanár, ki nem volt katolikus igen megharagudott. Az osztály pedig megrökönyödve hallgatott, de azután kitört a lelkesedés. Ugye ebben a fiúban mennyi lelki erő volt?

Kívánatos az ilyen isten-embere!

Testvér! Önmagadbanézésedben sokszoros, talán már meg is unt refrain: „már ismét beleestem megszokott hibámba, no de ez most már az utolsó ...” Úgy érzed magadat, mint a sás a vizek partjain, néha-néha kiegyenesedel... de vájjon meddig tariez a „fenyves természet”? Sokszor a magunk kára észretérít, de az emlékezetünk oly hamar cserben hagy ismét . . .! És mi leszünk a régi nádszálak, hajlongunk is, le is törünk ... s nem egyszer szinte csodát várunk, hogy talpra állhassunk . . . Tudod miért van ez? . . . Mert gyengék az elveid! Felületesek elhatározásaid! Sokszor azt hiszed, hogy mivel az emberek között sok a tucatember, hát ez így van jól , . . Mert oly könnyen meghunyászkodnak közelünkben az emberek, valahogyan ráragad ez a természet és nem egyszer ebben az épenséggel nem szép természetben leszünk követői annak a nem eszes lénynek, mely csak „utánozni tud”, de önállóságot és terveztetést, mérlegelést és megfontolást meg sem kísérel . . . Ferreri sz. Vince beszél egy gyer-

mekről, kit szülei elküldenek az iskolába vagy valami küldetésben az ismerősökhöz ... a fiú el is indul . . de aztán útközben egy-egy érdekességen megakad a szeme, el-eljátszik vele, s az időt agyonüti. Ha pedig útközben egy ugató kutyát lát, nem mer átmenni az úton, össze-vissza bolyong és visszatér, mert fél . . . Ugyancsak nem mondható róla: firmus in via Domini . . . erős az Úr útján! . . .

Elvek . . . Ezeknek az útjára állított az Isten minden embert, téged is. Mindnyájunkat az égnek szánt a mennyei Atya, el is indított az úton . . . megszabta az útirányt is a 10 parancsoltnak szívbe-, és kőbe írt törvényei által . . . Megmagyarázta azokat a próféták és legújabbán saját Fia által. Ráállította az útra a szentek sorfalát . . . mindegyike egy-egy fenyő . . . hisz egész az égig nőttek ... Te is, én is mind-mind megindulunk ezen az úton. Útközben találkozunk a hangzatos jelszavak simulékonyságával, behízelt modorával . . . , ez jól esik nekünk . . . Puha úton vezet, még csak a lábunk sem érzi a talaj „feltörő erejét”, s alig vesszük észre, hogy ez a süppedékes járás ingoványos talajra vezet, hol bizonytalanná válik a megállás . . . még inkább az előrejutás. Találkozunk az élet kemény oldalai-val, letörünk, megijedünk . . . nem vesszük észre, hogy a világ szavának csaholó hangja helyes irányunktól kitérített . . . Ezért szól a zsolttáros figyelmeztetése: az Istent nem hívták

segítségül, azért megremegtek a félelemben, hol nem is volt félelem . . . Pedig áll az elvek Isten-emberének szava: ne féljete azoktól, kik a testet megölik, hanem inkább attól, ki mind a testet, mind a lelket a gehennára vetheti...

Mi az alapja ennek a megcsodált „fáklya-jellemnek”?

Testvér, nem más, mint a törvény szeretébe való beidegződöttség. Ez pedig tudod hogyan születik? . . . Ezen az elven: aki mások előtt erős akar lenni, annak előbb önmagával szemben kell diadalra jutni. Aki másra hatni akar, — mint neked is kell gyermekeidre, alattvalóidra . . . , annak előbb magának kell az elvek mellett kitartani és akarat hordozójává nevelődni. Aki mást tanítani akar, annak magának annyira a jó iránt kell lekötöttnek lennie, hogy az ellenkezőjével vagyis a rosszal még csak az alkudozás tárgyalási fonalának kezdetét sem veszi kezébe . . . Nézd csak! Keresztelő sz. János ellen tudott állni Heródes és Heródiás szellemének, mert már jóval előbb ellenszegült önmaga helytelen vágyainak és ösztöneinek ott a pusztában . . . Meg merte mondani a törvény lelkiismeretben kötelező erejét a hatalom képviselőjének, mert már előbb teleítatta saját vérét az Isten gondolatainak vérszerződésével . . . Szemére vetette a bűnt a törvénytíró „törvény képviselőjének”, mert már előbb összetörte saját lelkének bilincseit a bőjtölése idején és az imádság kimerülésében . . . Ezért

tudott a lelke lángolni még a börtön sötétjében is az Isten-szeretet tüzében . . . Ezért volt a tömegek bűnbánat szónoka a pusztában, hová „megcsodálni” mentek őt, de volt a jóra és az Isten mellett kitartásnak hirdetője a tömlöcben és halálában egyaránt. Szent János mint az elvek embere úgy áll minden kor előtt, mint egy szent figyelmeztető tábla, melynek egyik oldalán az emberi szempontoknak és jellemtelenségeknek elítélését olvashatjuk, a másik oldalán pedig az *égi* utat: inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint az embereknek . . . Ezért „oszlopul teszem őt az én Istenem templomában” . . . mert „megtartotta az én tűrés-
sem igáját ...” (Jelenések k.)

Advent III. vasárnapjára.

A te küldetésed.

Kis harmadikos elemista diákról olvastam a következő történetet.

Anyja protestáns volt, apja anyakönyvelt katolikus, ki azonban vallása gyakorlatával nem sokat törődött. A gyermek minden vasárnap pontosan felkelt, mert nem akarta elmulasztani a szentmise áldozatot. Néha ugyan mondták neki: fiam maradj itthon, de a gyermek csak kint tartott, sőt nem egyszer édesapját is hívta szentmisére. Egyszer épen adventben, dicsérte a fiú, mily szép is az ének, melyet most énekelnek a templomban: Harmatozza-

tok ... jöjj el . . . édes Üdvözítőnk. Az apa megígérte szépen kérő gyermekének, hogy Karácsonykor elmegy vele a templomba . . . Meg is tette . . . Zord lelke megtanult újra örülni a gyermeklelkekkel és mint valamikor kiskorában, most újból elkezdte a templomjárását.

Önkéntelenül jutott eszembe e példa ma, amikor az egyház keresztelő szent János valomlásában mindegyikünk elé állítja a kérdést: te ki vagy és mit mondasz magadról? E kérdésben bennerejlik az Istentől való küldetésünk, embertársaink között végzendő Isten-adta misszió, amit így fejezhetnénk ki: dolgozni a világ megjavításán. Azt mondod erre, hiszen ezt a munkát végzi a papság, nekem ily szerepem nem lehet. Testvér, figyeld csak a Keresztelő oktatását.

„Ki vagy te?” — kérdezik a tömeg nevében a kiküldött farizeusok. „Krisztus, Illés, Próféta?”... „Nem” — volt a válasz. A népsokaság szemtanúja volt a nagy hatásnak, melyet a nagy bűnbánat-szónok elért. Erezte, hogy az igazság, melyet hirdet, szívbemarkol és forrongást idéz elő a lelkekben. Forrongást mely el akarja temetni a múltat és új utakon felépíteni a jövőt. Milyen új nyomokon? „Egyengessétek az Úr útját!” — mondja szent János. Akit nem igen akartok ismerni, az Isten . . . az Ő járása szerint igazodjatok. Szívbe írta alapvető törvényeit, külön ki is hirdette azokat Sina-hegyén, emlékezetetekbe

idézte sokszor a próféták által, rákényszerített nem egyszer a sorscsapásai verésével, de ti mindennek ellenére nem ismeritek Őt. Ő már előbb szólt hozzátok, mint én, mert előbb volt, mint én, Ő küldött engem, utolsónak, most már Ő maga jön ... én az Ő hírét viszem szét köztetek, hogy ráismerjetek, ha majd szól nektek. Engem csodálni jöttök, pedig . . . egy vagyok közületek . . . ember . . . még arra sem méltó, hogy az utánam jövő Istennek sarszíjját megoldjam.

Eddig szól szent János vallomása, mely egyben az ő küldetése.

Testvér! Szétvinni az örömet embertársaid közé, hogy „utánad” jő Krisztus! A mai szent evangélium szava: a vallomás és a mai szentmise bekezdése: az Úr közel van, minden kor emberének örök felhívása az Úr útjának egyengetésére, amit így mondhatunk modern nyelven: az apostolkodásra.

Ki vagy te? Hozzád is szól a kérdés; neked erre csak egy helyes feleleted lehet: az Isten ügyének képviselője, felesküdt harcosa. Olyan, mint az az említett kis diák, ki az ő édesapját vitte el a templomba: olyan, mint volt szent János, ki a tömegeket készítette elő az Úr fogadására.

Légy szülő vagy nevelő, előkelő vagy szegény . . . egy dolog biztos felőled és ez az, hogy hozzá kell járulnod a világ megjavításához. Természetednél fogva társas lény vagy;

kölcsönös egymásrahatásban élsz embertársaidal, őket nem megrontani, hanem csak felemelni, tökéletesíteni szabad.

A te élet-kérdésed még nem nyer megoldást az elhelyezkedés sikeres keresztül vitele által; mindennapi kenyér-kérdésed mellett követelőleg lép fel saját lelki-ügyed, sőt mindazoké, kik veled az isteni Gondviselés folytán érintkezésben vannak, akár mint alattvalók, kikre közvetlen hatásod van, akár pedig mint veled egyenrangú-felek, kikkel sorsod szálai elválaszthatatlanul összefűznek.

Mit jelent az, hogy neked küldetésed, hivatásod van?

A legkevesebb, amit jelent, az, hogy a mindennapi munkádat nem csak azért kell elvégezned, mert különben megélhetésedet tennéd kérdésessé, hanem tenned kell belső indítékokból, a tüzes lélek szeretet-sugallta lelkesedéséből, vagyis Isten és önmagad előtt megnyugtató lelkiismeretességből. Örömmel, egyéniséged pecsétjének mintegy a ráütésével kell kiállítanod minden cselekedetedet, hogy az méltó legyen arra, hogy aki ránéz, a rólad kialakult ítélete elismerő legyen.

De még ennél többet jelent a hivatás. Ezt a többletet úgy fejezném ki, a te cselekvési módodban el kell tűnni a rideg kötelességérzetnek, annak helyét a szép, az eszményi dolog iránt való odaadásnak kell elfoglalnia. Ha ez nincs meg, sohasem fogod másnak érezni min-

dennapi teendőd végzését, mint csak igavonásnak, melytől az első adott alkalommal megmenekülsz, mihelyt az ellenőrzés hiányát észre fogod venni. Ez volna jellemes önérzeted legsúlyosabb megsértése.

Hivatás, küldetés! Még ennél is mélyebb-értelmű.

Nemde a hivatás szólítja a papot, az orvost, a betegápolót, a nevelőt és tanítót, a melegszívű édesanyát és a száraz tudóst? Hogy mi volna ezek nélkül a világ, mit örökíthetne meg nélkülük a történelem aranylapja, nem nehéz elképzelni egy-két pillanat alatt.

Hivatásból beszél és tesz szent János. Ezért áll nemcsak az egyszerű sokaság előtt, hanem mint a szikla áll Heródes előtt.

Testvér! Hivatásod tégedet talán nem szólít a tömeg elé, főképen pedig nem idéz a hatalom büntető képviselője elé . . . Sőt arra hivatkozol talán, hogy könnyű dolog átadni magát az Isten ügyének az olyan ember számára, mint volt szent János, hiszen az egész, működése azt kívánta tőle. De hivatalnoknak, kereskedőnek, gyárimunkásnak, háziasszonynak,, alkalmazottnak lenni annyira nehéz, hogy amellet még az Istennek is átadni magunkat teljes lehetetlenség . . . Igazad van, ez csakugyan nehéz. De azt mondom, mégis meg kell ezt tenned!

Tudod hogyan lesz te a világ javító műhelyének hivatásos munkása? Megmondom

neked. A sok út közül csak néhányra hívom fel figyelmedet. Nézd csak, 1907. év körül megalakult Ausztriában az első u. n. gyermekbarát egyesület. Ma már több százezer tagot számlál, nagy szervezettséggel dolgozik. Nyíltan hirdeti az egyesület az elvét: nemcsak a vallás ellen küzd általában, de egyenesen az Isten ellen lépteti fel tagjait. Kirándulásokat, nyaraltatási akciókat rendeznek kiskorú gyermekekkel, több hetes táborozásokat töltenek együtt fiukkal és leányokkal minden elkülönítés nélkül abban a korban, amikor minden józan nevelő kárhoztatja a koedukációt. Bárki légy, önön lelkiismereted ítélőszéke előtt kell bevallanod, itt óriási munka vár rád, hogy csakugyan „közel” legyen az Úr. A te mindennapi elfoglaltságod kalitkájának rácsozatán keresztül is meg kell látnod a világ tragikus istentagadását és annak vonzóerejét meg kell törnöd hatáskörödben, hogy annál könnyebben „egyenged az Úr útját” az eltévelyedettek számára.

Imádkozod az egyházzal: örüljete, mert közel van az Úr. S mit mutat az élet? Alig volt kor, amikor oly messze lett volna az Úr, mint épen napjainkban.

Bizony Testvér, az emberiség első Advent-jének Bethlehemet kereső utasai jutnak eszembe. Abban az adventben évezredek öreg korát élte az emberiség. Az „idők teljessége” megérett arra, hogy helyet keressen az Isten a népek ölében . . . Ez a „bethlehemi lakáskeresés” a mi előhala-

dottságban öreg korunk meg-megújuló adventjeinek is legfőbb ismertetője. De ne feledd, Krisztus, a történelem legnagyobb igényjogosult királya, általad is otthont keres. Családodban ... van-e számára hely? Ragyog-e egymásután növekedő gyermekeid szemében az Isten szeretete, mint ahogy ragyog Isten szemének sugara az éjszaka újszülött harmatcseppjében? Ha igen, . . . „utánad” jó Krisztus, és te „egyengeted az Úr útját”.

Szereted a kérdést: Ki vagy te? Szinte alig lehet végighallgatni, annyit tudsz magadról beszélni. Lehet, hogy sok kiválóságod van, biztos azonban, hogy egy jó adag „képzelt érényed” is van. Ezekben tetszelegsz magadnak, örülsz, ha mások is megemlítik őket, sőt rosszul esik, ha figyelmüket elkerüli valami, amit te javadra könyvelhetsz el. De kérdem: beszélsz-e Istenről, kinek mindenedet köszönheted? Úgy élsz-e képességeiddel, hogy amit szólsz, amit teszel, amit bemutatasz, . . . az Krisztus közeledését hirdeti? Életed napnyugtán hányan mondhatják el, hogy mikor veled együtt voltak, nőtt bennük Isten szeretete, terjedt bennük, eljött hozzájuk az Isten országa? Boldog vagy, ki egy darabot ebből az Isten országból belelopsz a veled együtt zarándoklók szívébe. Örülhetsz akkor, mert „közel van az Úr”.

Testvér! Ezer út kínálkozik arra, hogy hirdesd, közeledik az Úr. Ezt adja ajkadra ez a mostani advent. Ki tudja . . . talán számodra

az utolsó Krisztusvárás?! Kész vagy az Úr érkezésére? . . . Vigyázz! Ő utánad jő ... A távolban már cseng a lelkes öröm éneke, a karácsonyi Dicsőség . . . szól a pásztori tilinkó: Menjünk el Bethlehembe . . . Testvér, ne maradj ki az öröm ünnepéből, az örömből,.. mely „egyengeti az Úr útját” ... az örömből,.. mely lelkes szeretetben ég a közelgő Krisztuskirály érkezésén.

Ez az öröm a te küldetésed, ez a te hivatásod, ez a te életcélod.

Advent IV. vasárnapjára.

Gyermeklelkek.

Kedvesen jegyzi meg egy népszerű író, ha karácsonynak semmi más jelentősége nem volna, mint csak az a költőiesen szép varázserő, melyben ez az ünnep úszik, mint a karácsonyfa és gyertyafény ragyogása, melyet oly tündériesen szépnek lát a gyermeklelkűség ártatlansága, már emiatt is tisztelet illetné a kereszténységet.

Valóban úgy van. Ezt kéri az egyház is, épen azért az ünnep harangszava előtt még egyszer hirdeti: „Örüljete, mert az Úr közel van.” Örüljete, mert ez a hét, melynek elébe nézünk és elébe megyünk, ez a hét nagy öröme hete, a nagy várakozásé, mindenkinek, de legfőképen a gyermekvilágnak. Most azok a kis

testvérek oly szeretettel ülnek esténként a családi körben és oly irigylésreméltó módon számlálgatják, már csak 8-at, 5-öt, 4-et . . . 1-et alszunk ... és aztán eljön a Jézuska. Elképzelik bájos örömben, miként nyújtogatják az erdőben a sudárfenyők hosszú nyakukat a levágásra, mint száll le az angyal az ő kívánságaikkal . . . feltekint a kis gyermekarc a csillagos égre, hová még levelet is küldött a Jézuskának . . . hol minden csillag mint a karácsonyfa ezerágú gyertyája mosolyog le rája . . . Így vár-vár . . . heteken keresztül és mintegy előre átéli a boldogságot, melyet majd a karácsonyfa ajándékoktól görnyedező ágai alatt fog élvezni.

Testvér! Te is voltál gyermek, ki most talán a pátriarchák agg korát éled. Te is örültél, ki most talán éveken keresztül keseregsz, csak a könnyet ismered. Odaállítlak ma a gyermeksereg elé és azt mondom, — bármennyire furcsának is véled — ha te igazi karácsonyi örömet akarsz, gyermekké kell lenned, gyermekké, amilyeneket magához ölelt az Úr Jézus, amilyeneknek megígérte Ő a mennyországot.

Bármennyire megfordított világnak is véled, tény az, hogy te tanulhatsz a kis gyermekteremtésektől. Mert jaj volna neked, ha kihalt volna benned a gyermeklélek, ha kioltódott volna vele a gyermekkedély, ha nem találna benned gyökérre a gyermekhit.

Emlékezz vissza kiskorodra, vagy szemléld azt saját gyermeked feléd mosolygó szemében,

azt látod, a gyermek bármit kapjon kezébe,, mindenből játékot készít, mindennel játszik . . . Tanuld meg a gyermek játékkiskolájában, hogy az életet neked is le kell játszani! Igen, játék az élet; mikor születünk, bethlehemi játék; mikor küzködünk, passiójáték. De játék. S a játék célja?? Eszembe jut ismét a gyermek. Iskolát látogatott a püspök ... A tanító épen magyarázta, milyen az ásvány-, növény- és állatvilág. Megkérdezi a püspök: fiam, az ember melyikbe való? . . . A mennyországba! . . volt a válasz.

Íme az életed játéka Testvér, melynek a mennyországban kell befejeződnie. Még pedig mindenáron, az élet árán. Szereped, munkába-állásod minéműsége mellékes. Úgy vagy, mint a színpad szereplői. Lehet, hogy a legutolsó mellékszerepet játszod, de taps kísér; az is lehet, hogy főhősnek csapsz fel, de kifütyülnek, mert rosszul játszol. Nézd, ez a fontos. Egyes-egyedül ez: hogyan élsz? Életed játék, csak ne azt hajszold folyton, másnak milyen jó dolga van. Ne fuss mindig más képzelt vagy való boldogsága után és ne hidd azt, hogy téged egyedül az tenne boldoggá, amit épen nem bírsz, talán nem is bírhatasz. Úgy teszel, mint az az ember, ki áll a Duna egyik oldalán és a túlsó partot találja csak érdekesnek, mikor odasiet, megbánja, mert akkor meg előbbi helye csalogatja vissza. Dolgozz ott játékkedvvel, hová hivatásod állított, biztos boldog leszel.

A gyermek egykönnyen csinál a pálcából lovat, a kockából várat . . . Egy-két pálcika,

kész rögtön a ház, a bútorzat ... ez mind oly fontos a gyermek előtt, mintha legalább is a világtörténelem sorsa itt intéződnék el. Ebbe szinte beletemeti magát. Miatta felfordulhat akár az egész mindenség, ő most játszik ... Mi pedig?! Hát mi úgy csinálunk, mint az a szerzetes, kiről a legenda szól. Észrevett a fán egy szépen éneklő madarat, kezdte követni ágról-ágra, napról-napra, sőt . . . évről-évre, míg végre elvesztette szemei elől. Visszajött akkor baráti cellájába, belenézett a ház mellett elfolyó régen ismerős patak tükrébe s ijedten vette észre, hogy beleöregedett a . . . boldogság keresésébe, mely keresés épen annak továbbbúzése volt.

Testvér, gyűjtsd össze mindennapi fáradozásod kis örömeit, merülj el azokban, azok legyenek neked a világ középpontja s te megelégedetten boldog leszel.

A gyermekről észrevehetted, mikor ráborul az este, letérdel szépen az ágya elé és ott imádkozik. Kedves, nagyon bájos kép. Figyeld csak meg, mily tüzzel tud beszélni a mennyei Atyjával, a Jézuskával! Hogy örül, ha több imát tud, szíve dobogása kiül az arcára . . . Testvér, összekulcsolódik-e még a te kezed is az Isten dicséretére? Tudsz-e még 50, 70, 90 éves korodban is beszélni Istennel? Vagy talán sok nyelvet megtanultál, hogy az emberekkel megértesd magad, de elfelejtetted azt a nyelvet, mely minden ember közös nyelve: az imádságot? Talán az évek számának növekedése hited

fogyatkozásával járt? Ne mondd, hogy a tudás-
kitörülte lelkedből az Isten képét. Inkább így
beszélj: Bepiszkoltam a lelkemet, azért nem
tudok hittel imádkozni. Inkább azt mondd:
szenvedélyek, rossz szokások, bűnös vágyak
bilincsei lenyűgözik lelkem szárnyait, azért nem
tudok Istenhez emelkedni. Az a rengeteg nyelvi
botlás megmérgezte nyelvemet s már csak az
ördög imádságát, vagyis a káromkodást ismerem.

Erről a káromkodásról jut eszembe ismét
a gyermek. Az egyik korcsmában történt. Durva
verekedés közben az egyik férfi káromkodni
kezdett. Mintha árvízveszedelem idején a zsili-
peket nyitották volna meg, úgy ömlött a gyalá-
zatos szavak hömpölygő árja az istentelen
ajkáról. Egyszer csak egy 9 éves kis fiú feláll
az asztalra, ágaskodik s nagy erőlködéssel le-
veszi a falról a feszületet. „Mit csinálsz, fiam?”
— kérdi az apja. „Elviszem a Jézuskát, hogy
ne hallja, amint ezek itt káromkodnak.” íme a
játzó gyermek iskolája.

A gyermeknek szembetűnő sajátsága,
hogy ha nem ért valamit, kérdez. Szinte
néha belefáradunk a felelgetésbe, annyit
kérdez. Ez azonban őt nem bántja, ő
rendületlenül tovább kérdez . . . , Mi is gyerme-
kek vagyunk mindannyian, mikor az Isten tu-
dományáról, a mi szent hitünkéről van szó. Még
a legnagyobb tudós is csak cseppeket tud ab-
ból meríteni. Mégis mit látunk? Hányszor va-
gyunk mi néma gyermekek hit és erkölcs dol-

gában . . . nem tudunk sok mindent és még sem kérdezzük. Módunkban volna könnyű szerrel felvilágosítást találni kétségeinkre itt a templomban az Isten igéjét-igazságát hirdető pap szavai által, de mi azt lebecsüljük, nem hallgatjuk. Hamis próféták, tévtanítók bebocsátást nyernek nálunk, de az igazság egyházát Mesterével együtt elutasítjuk. De meg, ha meg is hallgatjuk az igazságot, talán lelkesedünk is érte, míg a templomban vagyunk, az élet zajában vajmi kevés, vagy egyáltalán semmi figyelemre nem méltatjuk. Miért? Megmondom, Testvér. Azért, mert mi olyan könnyen nem hiszünk. Pedig a gyermekléleknek sajátsága, mindent elhisz, amit szülei mondanak neki. Elhiszi pedig azért, mert az ő anyukája vagy apukája mondta neki, az pedig biztosan tudja, mert okos ember. Így gondolkodik a gyermek ... Mi pedig!? Bizony sokszor él bennünk szent Tamás napjának a hangulata. December 21.-én van az. Ekkor legrövidebb a nappal és leghosszabb az éjjel. Mintha csak az egyház a tamáskodó lelkület kifejezésére tette volna erre napra szent Tamás ünnepét. Sűrű, sötét ködbe borul ilyenkor az éjszaka. Mint amilyen sötét köd borította az apostol lelkét, mikor csak olyan asszonybészéd-félének tartotta az Úr Jézus feltámadási hírét. Hitetlen volt, míg csak kezével meg nem bizonyosodott, a sebhelyekben. Testvér, hányszor botorkálunk, tapogatunk mi is sötétben a lelki élet kegyelemfényes útján?

Ragyog az igazság, mint a hajó számára a kikötő világitótornya, mi mégis eltévedünk, zátonyra jutunk, mert az emberi hamis jelszavak ködében kísérletezünk, míg csak teljesen tönkre nem megyünk.

Testvér! Jön a világ Világosságának ünnepe. Lopd vissza lelkedbe a gyermeknek világosságsumját, mely folyton kérdez; emelkedj túl a te fogyatékos szemlencséd szűk látókörén, hogy utat találjon hozzád az Isten fényessége, a hit világossága.

Még egyet. Kis diákjaimmal írtam levelet a Jézuskához. Most amikor néhány nap múlva kis gyermek alakjában itt lesz köztünk a gyermeklelkűség kedvelője, Testvér, légy te is gyermekké, tudj örülni vele. Várd azt a napot, az órát, mikor felhangzik a gyermekajkon a leírhatatlan öröm, lelkesedés, az ima és ének ... az a betelni nem tudás a Jézuska örömeivel. Addig is próbálj levelet írni te is a Jézuskának. Olyan szépen írta egyik kis diák, mit hozzon neki a Jézuska. És ne gondold, hogy csak a hintaló és gummipuska, baba és piros alma, színes cukor és égő gyertya, amit kér . . . mást is kér:

Jó apuskám, szegény apám
 Nem szeret még Téged,
 Templomodba sohasem jár,
 Azért add meg, kérek,
 Hogy apuskát sikerüljön
 Szent szívedhez vinnem,
 Karácsonyi ajándékul
 Ez lesz nekem minden.

Csodálsz még, hogy az Úr Jézus szereti a gyermeket? Írj te is levelet. Megmondom, mit kérj. Ezt: Édes Jézusom, én nem vagyok már gyermek, de segíts, hogy az élet játékában szerepet, melyet Te adtál nekem, jól játszhasssam el. Engedd, hogy tudjak Benned hinni és bízni . . . és végül add kegyelmedet, hogy lélekben legyek olyan ártatlan, mosolygós szemű és Téged mindig forrón szerető gyermeked,, mint amilyeneké a mennyek országa, kikben Neked örömed telik.

Karácsony napján.

Győzhetetlen Anyaszentegyház, melyet nem sisak és paizs véd, hanem a hit Charizmája oltalmaz, Karácsonyéi „Nagy örömeiben” biztató csillagot gyújt a büntheznek sivatagos országútján vándorló embernek erkölcsös világában.

Mi ez a 2000 éves gaudium magnum, nagy öröm? Ez a Megváltó születésének világra szóló öröme. Örömhír ez a Krisztus-korabeli embernek s a szent Ágoston V. századbéli világának csak úgy, mint a fényévekkel mérő és geológiai ősrétegekkel forgató modern embernek. Mert az ember, kinek a Miserere — Könyörülj Istenem — a bölcsődala és a Kyrie eleyson — Uram irgalmazz — az imája, az az ember felemelheti fejét és büszke öntudattal hirdetheti, hogy a teremtés koronájának királyi lelkületű homlokáról lekerül a bűn végzetes

árnyéka, a pokoli „értéknek” égő szégyenfoltja. Az adventi várakozásra és vágyakozásra a feleletet maga az Isten adja meg, mikor a lelki teherviselés vigasztalan harcába beleállítja a legnagyobb s egyben legyőzhetetlen küzködőt az Úr Jézus személyében, s általa azt a fölényes tudatot: én gyarló ember nem halhatok meg a bűnben és nem veszhetek el abban, mert eljött az, Aki meg akar halni az én bűnömért.

Erre a tudatra feleszmél a lelki belpoklosságtól nyögő szív és felegyenesedik a modern kornak sok-sok porban fetregő tékozló fia és bűnös Magdolnája, mert megérzi, ő már többé nem torz-alak, nem koronáját vesztett fatönk, nem is valami lealacsonyodott teremtmény, melyet a kétségbeesésbe úz a lelkiismeret szörnyű vágya, hanem boldog küzködő, kinek oldalán ott van a legnagyobb gladiátor, ki életre halálra harcol védettjéért. S miért van ott? Hogy megtanítsa az embert hinni az igaznak és a jónak a diadalában.

Karácsony igazi ajándéka, igazi „nagy öröme” ez a lelket és életet nemesítő hit, amelyről a pogánykor nem tudott semmit: a sok és nagy rossz mögött van a jó, melynek gyökere a minden jó, vagyis az Isten. Ez a hit biztosít arról, hogy bár környezzenek az élet óriási ellentétei, vagy szántsanak végig gondolataimon Sodorna összes gonoszságainak képei, tomboljon bár a háborgó tengerrel vérem és szenvedélyeim, melyeknek hatása alatt szent

Pállal síró gyermekké lehetek — mégis hihetem, hogy jó maradhatok, mert tudom, hogy másként akarhatok.

Micsoda Programm az a jó ügy szolgálátára meghívott embernek. Milyen céltudatos munka nekünk, kiknek fülébe cseng Krisztus szava: „kövess engem!”

A jó diadalába vetett hit az élet tengerének szilárd cölöpépítménye. Erre nyugodtan rábízhatja magát az ember. Hiába fogják érni az élet „lelketlenségei”, mert őrzi a tudat: mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének azonban kárát vallja . . . Ezt a lelket jött és jön „jónak” megőrizni és megtartani a bethlehemi Kisded.

A bethlehemi Kisded programja az embernek „mindenáron, sőt életáron” megvalósítandó feladata. „Hinni abban, hogy a világ arénáján keresztül is óvhatjuk a lelket”. Erre jött harcosokat nevelni Krisztus. Jött, mert jelezni akarta, hogy mennyire „egyetlen garasa” neki a lélek, melyért tűvé kell tenni mindent és érte odaadni az egész világot... rá kell találni, mint századokon át elásott kincsre, melyért neki kellett az alázat mélységére alászállni születésében és még inkább halálában ... ez által lett a legdrágább drágakövünk. . . Ebben lüktet Karácsony lelkületének veleje. Ezért beszédes emlék a bethlehemi csillag feltűnésének évfordulója. Szinte égbekiáltó és a lélekben visszhangzó emlék . . . Fényében,

mint drágagyöngyök, ragyognak a lelkek, irányában, mint „e jelben győzesz” . . . dübörögnek a szentek, kik a jó diadalába vetett hitnek koszorús hősei s a lelki szabadságharcnak örök zászlótartói. Elég elvonulni ez emlék előtt, lehelete életet sugall, mert levetteti a szolgatest jármát, mégha usque ad sanguinem, ha vérig is megy a küzdelem.....

Hiszek a jó győzelmes előretörésében! A legnagyobb és legmodernebb embernek való hit, Jöhet bár ellenem a világnak tömegeket felőrlő malma, nem fogok kerekei közé kerülni és ott tehetetlenül vergődni, mert ráteszem kezemet erre a gondolatra: őrhelyen állok, lelkem várfokán állok, magamat meg nem adhatom. Vulkanok tüzes lágájánál égetőbb gyújtózsín az én hitem: lehet, sőt kell küzdenem — nemcsak meghalni akarnom az eszméért — igen, manapság dolgozni kell a jóért és annak térhódításáért.

Hogyan állhatsz te az őrhelyeden? Ügy, mint ahogyan a régi pogány korban a görögök vezették a csatába a hadbainduló fiatalokat. „Ezen, vagy ezzel!” . . . Ily szavak kíséretében nyújtották át a kardot a harcosoknak, Ezen, vagy ezzel! Ezen hozzanak vissza holtan, vagy ezzel jöjj meg diadallal, de szégyenfoltnak erre ráesni nem szabad, gyávasággal erejét megcsúfolni nem lehet . . . Testvér! Nagy keresztény elv ez a pogány szokás. „Ezen, vagy ezzel” <a lélekkel, melyet az Isten neked adott, kell

beleállanod az életnek párviadalába, de erről a porondról letűnni csak úgy szabad, hogy a küzdelem végén a lelked az Isten kezébe hulljon . . . Csak veled . . a lelkeddel — de nem nélküle! . .

Őrhelyen állni! . . . Tudod mit jelent? . . . Láttál már viharverte hajót?... A kritikus veszély idején mindenki elmenekül a fedélzetről. De legyen bár a veszély sorsdöntő, melynél talán csak a megrémült utasok kétségbeesése a rettenetesebb, van egy ember, aki nem is gondolhat a menekülésre, míg egyetlen utas veszélyben forog ... Ez az ember: a kormányos! Ő tartja rendületlenül a kormánykereket, . . . szembenéz a veszéllyel, szembeszáll a viharral, kifeszíti páncél mellét s , . . aztán azt suttogja ziháló mellében: jöjjön, aminek, jönni kell! . . kész a gát! . . az erős lélek vasakarata. Kell, hogy a távol ködében, ha mesziről is, de mégis csak integessen feléje a szabadulás reményének halvány sugara ... de ha még ez a kis pislákolás is elvész szemei elől, akkor is marad a helyén . . marad: önérzetből, kötelességből, becsületből! . . Ilyen küzdelem az élet harca a lélekért. A paradicsomi kígyó ezerféle sziszegése, és a már letört és kiirtottnak vélt szenvedélyeinknek újra felébredése . . . életünk tengerének szennyes viharai.

Felkavarnak legszentebb bensőnkben, próbára tesznek ... de állni kell a harcot s azt feladni nem szabad. Így állj te is Testvér hiva-

tásod, lelki életed kormánykerekéhez s mondd: innen pedig nem tágítok! Ha minden összeesküszik is ellenem, ha mindenki és minden hűtelen lesz hozzám, int a kötelesség, élvehalva . . . inkább engedelmeskedem Istennek, mint szolgáljak az embereknek.

Smiles mondja (Charakter: 114. 1.): Légy s maradj szegény, míg mások körülötted csalással és hűtlenséggel meggazdagodnak; maradj hatalom és állás nélkül, míg mások bűn árán magasabbra hágnak; viseld el a csalódás fájdalmát, míg mások hízelgéssel sikert aratnak; mondj le a kegyes kézszorításról, melyért mások csúsznak-másznak és hétrét görbülnek . . . öltsd magadra az erény vértjét, ha becsületes szolgálatodban megöszültél, adj hálát Istennek — és halj meg . . . Ezt jelenti örhelyen állni.

Karácsony nyolcadának vasárnapján.

Jézus neve.

A karácsonyi jászol kedves fénye még élénken pislog felénk. Hisz nem is azért gyűjtöttük meg, hogy csak egy-két napig égjen, aztán nyomtalanul eltűnjék. A betlehemi csillagragyogásnak, az angyali énekbe vegyült pásztori tilinkózásnak tovább kell tartania, mert hiszen egy nap, ha még oly szent és kedves is, mint a karácsonyi csendes éj bájos öröme, még sem elég arra, hogy az ünnepet átfogó fenséges

eszméket mind felfogjuk és kellőleg élvezhessük. Pillanatnyi hangulatot hoz ugyan létre a rövid megemlékezés; nekünk azonban több kell, mi Krisztust nemcsak futólag akarjuk látni, hanem mi állandóan nézni akarjuk őt. Bele akarunk úgy mélyedni a szemlélésébe, hogy ne csak öröm, ne csak szalmalángoló lelkesedés ébredjen bennünk, hanem élet, tevékeny élet fakadjon láttára. Ezt akarja az egyház lelkünkbe vésní, mikor Jézus nevét adja az ajkunkra.

Van a németeknek egy kedves mondájuk, mely megragadja az olvasót. A címe: „A szegény Henrik”. Hatalmas lovag volt a monda hóse, kit rettenetes betegséggel látogatott meg az isten. Mint a bibliai Lázár testét egykoron, úgy borították az ő testét is gyógyíthatatlan sebek, fekélyek. Nagyon elszomorodott, mert szemelláthatóan közeledni vélte halálát. Ezt nem titkolták előtte az orvosai sem. Még egy próbát tett. Hallotta, hogy az olasz Salernóban híres orvosok vannak; elment hát oda is, de hiába. A válasz a régi volt: rövidesen meg kell halnia, mert a szervezet már nem sokáig bírja a szörnyű rothadást. Van azonban egy mód arra, hogy életét megmenthesse, ha akad egy ártatlan gyermek, ki egészséges szívének vérét átömleszti testébe. Erre még inkább elszomorodott, mert ki volna az a nagylelkű — gondolta magában — aki saját élete árán az övét meghosszabbítaná. Hire ment betegségének az ország területén s íme . . . akadt egy kis ártatlan

gyermek, ki felajánlotta életét felgyógyulásáért. A vérátömlesztés visszaadta a lovag egészségét. Keresztény Testvér, rólad szól ez igazság, te vagy a monda hőse. A szegény és fekélyekkel borított beteg a népek nagy társadalma, melynek te is tagja vagy. Az évszázadokon keresztül sok receptet felkínált már neked az emberi ész, de te mindennek ellenére vonszolod beteg tagjaidat, keresed a gyógyítót, az igazi orvost. Nézd, Bethlehem kisdéd gyermeke azért jött, hogy orvosa legyen a világnak, neked is, mindenkinek. Jézus neve ezt viszi hírül az öt világrésznek, a bethlehemi barlang fénye ezt ragyogja bele az emberi lelkek reménytelen kialvásába, az isteni szeretet az élet örömét fakasztja az elszenesedett, megkövesedett emberi szívekbe. Jézus nevével felragyog az emberek előtt egy szent lobogó, mint valami rengeteg oszlop, mint valami óriási tilalomfa — mely mindenkinek szemébe ötlük. Az emberi nagy társadalom épületében sarokkőnek tétetik le, melyen áll, vagy mely nélkül dől az emberiség sorsa.

Miért kedves neked Jézus neve?

Azt mondom Testvér, mert e név Megváltódat jelenti. E név a mi katolikus hitünk alaptanítására, az emberi szívek többezeréves vágyának beteljesülésére mutat rá. Jól tudod azt, hogy Ádám bűne óta évezredekken nyögte az emberiség: vedd el tőlünk, Uram, bűneink gyalázatát, hogy ne botorkáljunk már sokáig a bűn

sötét útjain. Vedd el, hogy ne kelljen belebuknunk a kárhozat örvényébe. Kérő rimánkodásodra biztató választ adott az Úr angyala, midőn meghozta az örömhírt a názárethi Szűzhöz: Fiat szülsz és nevét Jézusnak hívod — mert Ő szabadítja meg népedet a romlásától. Eddig azonban nagy út vezetett el. Úgy járt a szerencsétlenül vándorló Ádám-utód, mint az újkor elején az a bátor vállalkozó, ki hosszú hánykódtatás után végre is kikötött az újvilág partjain. Emlékszel a történelem e szép teljesítményére? 1492.-ben egy hajó hagyta el az európai partokat, gazdag volt felszerelése, vígak legényei. Iránytűjét jól beállították nyugatra, kormányosa a tengeren túl, szárazföldre vágott. Jöttek a viharok, múltak a hetek, fogyott az élelmiszer, csökkent vele a remény és a bizalom, lankadt az erő, ernyedtek a matrózok ... De még mindenütt csak a tenger! . . Néha-néha feltűnt egy-egy zöldes pont, mikor elérték, egy csalódással több, mert csak moszat volt az a tenger felszínén ... Az iránytű azonban mutatta nyugat felé az utat. A kormányos figyelte az irányt, napról-napra, szinte óráról-órára . . . leste, hátha kibontakozik már egyszer a szárazföld! Hátha végetér már egyszer a tenger végtelen kéksége! Olykor borongás szállja meg férfias homlokát ... de mindennek ellenére tovább remél. Számolt már az elindulásakor a nehézségekkel, erős volt elhatározása — átgázol a tengeren, a veszélyeken, de célját fel nem adja . . . Már-már a lázadástól kell tartania...

de egyszercsak . . . íme! Előttük a szárazföld . . . elnevezik San-Salvádornak, a szabadulás földjének. Testvér! az élet viharos tengerén hánykódott az emberiség nagy hajója is ezer veszély között. Az élet iránytűje mutatta az isten adta utat odafelé, hazafelé, az égi új otthon felé. De az élet, a mostoha körülmények miatt kizökkent a helyes irányból, messze tévedt az ember az Isten felé vezető látókörből. Próbált visszatérni, akart a jó irányba, a helyes vágányba visszazökkenni, mindenáron, még az embervér árán is . . . Hiába! Az embervér nem volt oly meleg, hogy az Istent meghathatta volna, az áldozat felett sírók szava nem volt oly hangos, hogy az égig ért volna. Emberi részről minden kevés volt ahhoz, hogy az Isten irgalma meginduljon, . . . magának az Isten Bárányának kellett eljönnie, hogy a világ bűneit elvegye, hogy az emberiség nagy adósságszámláját kiegyenlítse. Több, mint 4000 év volt már az emberiség élettengerjárása, mialatt milliók és milliók költöztek reménytelenül a másvilágra, míg végre egyszercsak titokzatos suttogás szállt szájról-szájra: szűz fiat szült, istállóban fekszik, jászol az ágya, rongyos pólya a takarója, barmok lehelete a melege ... ő az, kit a népek vártak . . . kiről zeng az ének . . . Dicsőség..!

De kérdezed talán, lehetséges ez? Igen, nemcsak lehetséges ez, de szent igazság. Erről beszél a betlehemi barlang Isten-koldusa. Ő szól hozzád, „íme jövök az áldozatra”, mely

az egeket megnyitja, jövök, hogy felállítsam azt az egetnyitó rudat, a keresztet, mely a mennyek kapujának megnyitó kulcsa lesz. íme a Jézus-programm! Ember mentés, léiekbe-emelés az égbe! S mindez milyen áron? Isteni váltságáron.

Igen, ha Jézus nevét hallod, találkozik Betlehem és Golgotha, jászol és a keresztfa, pásztorfuvola és a hadikürtszó, csillagfény és napelsötétülés, kisdéd pólya és halotti szemfedél, játszói kisdéd kezek és megfeszített elvérző karok, homlokot díszítő édesanyjai csók és áruló Júdas-csók, örömtől túlárado édesanyjai szív és hét törrel átszúrt szív, átdöfött kebel, szóval találkozik karácsony és nagypéntek. Mily ellentétek és mégis mily nagy közelség! Ami összeköti őket, az a szeretet, melyet jött Bethlenembe hirdetni, hogy aztán ezt a szeretet! az áldozat kivirágzásában mutassa be az első nagypénteken. Ez az áldozatos, Istent békítő szeretet kezdődött a barlang szerény homályában, hogy aztán bevilágítsa a Kálvária hegyén az egész világot. Így ölelkezik a karácsonyfa a kereszttel, s az áldozati Bárány az önmagát megemésztő karácsonyi gyertyával. Ezért szép a karácsonyfa gyertyafénye, mert jelképe annak a túlárado hőforrásnak, annak a szeretetben kicsorduló melegségnek, mely az Úr Jézus szívét eltöltötte a tehetetlenül vergődő emberiség iránt.

Testvér! ezért drága nekünk Jézus neve. Érthető tehát a zsolttáros imája: „Hívj segítségül

a szorongás napjaiban, én megmentelek téged és te tisztelni fogsz engem”. (49. zs, 15.)

Te mivel tartozol a Megváltónak? Gondoltál már erre? Azt mondja szent Ágoston: aki téged teremtett megkérdésed nélkül, nem fog üdvözíteni közreműködésed nélkül. A *te* közreműködésed nem egyéb, mint Jézus nevének igazi tisztelete.

Tévednél azonban, ha azt gondolnád, hogy az igazi tisztelet abban áll, hogy a leg-súlyosabb bűnöktől visszatartod magadat, de aztán a többivel nem sokat törődöl. Jézus nevét tisztelni nem azt jelenti, hogy ne káromkodjunk, hisz nincs senki, aki józan perceiben el nem ítélné az ördög imádságát. Nem is azt jelenti csupán, hogy feleslegesen ne ejtsük ki, mint mikor az utcán elcsúszol, vagy valami meglepetés ér és oly könnyen, de egyben meggondolatlanul is kiejted: Jézus, Mária! Jézus nevének tisztelete sokkal többet kivan tőled! Tudod mit? Nem kevesebbet, mint azt, ha most körültekintene a földkerekségen, mindenkit átszúrna szinte a tekintetével, téged is ... az a kérdés, hol látna téged, kinek a táborában találna téged? Nem szólok arról, hogy azok között, kikről azt mondja az írás: inimicus Dei — az Isten ellenségei. Talán nem is a bűntanyán, nem is a csábítók, a nevének meggyalázói között, talán nem is a közönyösek között. De hol találna? Összejöveten, mely Béliálnak áldoz? Mi köze ehhez Krisztusnak? . . . Nevének dicsérői kö-

zött; vájjon kísértés idején mondtad-e, Jézus Dávid fia, könyörülj rajtam! Betegséged, megpróbáltatásod idején futsz szent Antalhoz, ez szép és hasznos is, de vájjon miért nem sietsz egyenesen Jézushoz is?

Még valamit, Kis gyermekkoromban — jól emlékszem még — a jó édesanyák sokszor mondták, ha gyermekük valami illetlent tett, pfuj, takard be. Hát ha a mi korunkban az Úr Jézus betekintene a báltermekbe, átmenne a nyári korzón, megfigyelné a bizalmas családi estélyeket, vájjon hányszor kellene neki ajkára venni a szót: pfuj, takard be magad! Vájjon ez a megszegyenítő ruházkodás és viselkedés Jézus nevének megbecsülése?

Testvér! Állj a karácsonyfa égő gyertyájának bájos varázsfényébe, lásd, vedd észre benne a kisdéd Jézus szemének szeretetteljes ragyogását. Az a fény a földi siralomvölgy ködös homályának eloszlatója, az emberek haldokló reményének feltámasztója, az elvesztett mennyei paradicsom hazacsalogatója. Figyeld az égi fényjelet életedben, hogy ez vezessen át a halál sötét kapuján, hol majd vár reád Jézus, ki a fényt előtted vitte és kit te sohasem tévesztettél szem elől az élet vándorútján.

Szent Család vasárnapján.

Gyermeknevelés.

A mai ünnep jelentősége remekül mutatja be az Úr Jézus első hangos beszédjét, melyet

az Isten országának érdekében kifejtett. Alig 12 éves, szüleivel a templomba megy. Minden hangos beszédnél többet ér a tett, ezt zsongja bele a mi lelkünkbe is. Szülők és gyermekek egyként tanulékony szívvel vizsgáljuk e cselekedetet. Mit tanuljunk belőle?

A szülőket beleállítja a vallás-erkölcsi nevelés iskolájába, a gyermekeket pedig felszólítja példája követésére. Mind a kettő nagy feladat, főként modern korunkban.

Vallás-erkölcsi nevelés! Mikor ezt hallod Testvér, eszedbejut, én ennek eleget teszek. Születésétől kezdve mást sem teszek gyermekemmel, mint a jóra tanítom, ha kell, intem is. Elhintettem az első magot, kicsi volt; az első keresztvetés, kézzösszetevés és az első Dicsértesség. Megtanítottam őt először könyörögni, jöjjön el a Te országod. Aztán jött az iskola,, jött a hitoktató, a templom , . . szépen nőtt a gyermek lelkében az Isten szeretete, az ő országa ... Ez mind szép Testvér, de ne feledd el ez kötelességed is. Főként pedig ne gondold, hogy ezzel be is fejezted szülői kötelességedet. A gyermeked iránt isteni és természeti jogon téged megillető, s éppen ezért felelősségteljes hivatásod alól csak az életed utolsó órája ment fel. Addig neked állandóan, kérdezned kell azt, amit a Boldogságos Szűz bizonyára sokszor kérdezett lelke mélyén: mi lesz e gyermekből? Mi lesz a te gyermekedből? Megmondom neked. Amivé neveled:

Mivé neveled gyermekedet? Amilyen magad vagy! Amit a gyermek nálad lát, megfigyel kiskorában, azt fogja gyakorolni nagy korában. És itt sok esetben rengeteg akadállyal, visszás állapottal találkozik a fejlődő gyermeki lélek.

Van egy nagy, szinte legnagyobb akadály, amelyen esetleg megtörik az egész jövője a gyermek helyes fejlődésének: a rossz példaadás. Sok esetben nemcsak nem nevelnek a szülők, de egyenesen elnevelik gyermekeiket. Gondolj csak vissza ifjú éveidre, emlékezetedbe szökik sok dolog, amire talán intettek téged, de a nagyoknál, épen a figyelmeztetőidnél az az ellenkezőjét találtad. Így van sok szülő is. Inti a fiatal nemzedéket, de annak a gyermeknek mást mond minden, ami körülötte történik. Ilyen körülmények között a gyermeklélekbe hullott jó mag elsatnyul, mert hiányzik a levegője, életető napsugara, melyet épen a szülői ház volna hivatva eltörülhetetlen módon a még tanulékony szívbe bele vésni. Mert igaz ám a közmondás: nem esik messze az alma fájától. Sőt a tapasztalat még egy szomorúbb megállapításra vezette a megfigyelőt: ha a felnőttek könnyelműen gondolkodnak és a valláserkölcsű élettel szemben közömbösen viselkednek, szabályszerint az új nemzedék még egy fokkal hidegebb lesz minden szép, nemes dolog iránt. Tedd ki a virágot a fagy erejének, hervadás lesz a vége; vond el az esőt és termékenyítő napsugarat a növényzettől, nem lesz magbaérő kenyérmeg-

újulás. Így a fejlődő lélekben az Isten országa tönkremegy sokszor épen azoknak lélekbarlangja miatt, akiknek a fejlődést elő kellett volna segíteni. Ne feledd, Testvér, alig van az ifjúkor számára nagyobb kísértés, mint a felnőttek, sokszor éppen a szülők rossz példája. Nem lehet aztán azon csodálkozni, ha egy gyermek, ki ilyen levegőben nőtt fel, ellentétet lát az Isten parancsa és az élet között, sőt megállapítja, a törvényt nem is kell olyan komolyan venni, hiszen mások is szemet hunynak felette, aminek az eredménye, hogy megrendül a gyermek bizalma minden iránt, mi jó és nemes és mindenki iránt bizonyos idegenkedéssel viseltetik, aki őt a helyes útra akarja segíteni. Mikor aztán maga is ráeszmél a téves útra saját szomorú kárán, vagy már késő, vagy . . . ha nem is késő, de legfeljebb csak szívének kihűlt hamuját adhatja az Isten szeretetének, pedig az, szíve lobogó tüzét kívánta volna tőle. Kié itt a felelősség, a gyermeké-e, ki ment a nagyok hibás útján, vagy a szülőé-e, ki mást mutatott életével, mint szavával!? Mindkettőé, az bizonyos. De az is bizonyos, nincs annak a szülőnek mentsége, ki maga is csak a bűnben megsavanyodott lélek ecetjével itatta gyermekét, jóllehet adhatta volna neki annak csillogó aranyborát is. Ki csak az őszi hervadás lesárgult leveleivel tűnt fel, de sohasem a szív áhítatos melegéből hasadó bimbóival, a lélek jócselekedeteinek illatos virágaival. Ne feledd keresztényszülő: az Isten nem silány emberroncsok tönk-

jeit várja családi szentélyedből, hanem minden gyermekben élő Krisztus arcot akar látni, ki felnőtt korában is megmarad a nagy Mester iskolájában, kit te sem hagytál faképnél meglett korodban, hanem ifjú életed gyermekhítét az érettség öntudatával képviseled és azt tetekben be is mutatod.

Eszembejut az egyik édesanya síró panaszszava. Szomorú esemény. Egyszer . . . leánya távollétében sírt . . . keservesen, érte, leányáért. Mikor hazajött a leány, az anya igyekezett elérjteni a könnyeket . . . Pedig érte sírta azokat. Sírt az anya azért, mert a leánya felcseperedvén, elveszítette őszinteségét anyjával szemben . . . Titkai voltak anyja előtt. Volt olyan szava, tette, vágya, melyet anyjának sem mondott el, pedig ő volt leányának legjobb barátnéja! . . . Jótanácsért is legbizalmasabban hozzá fordulhatott volna. — De a leány ezt másnál kereste! ... Ez lett a veszte. Mert a szíve rövidesen széttört, beszennyeződött cserépdarab lett ... A végén mindketten sírtak.

Testvér, úgy lépj fel gyermeked előtt, hogy a le édesapai és édesanyjai képed eleven, szent, vonzó legyen gyermeked lelkében; s akkor a modern kor maláriás erkölcsi levegőjének fagyos szele elől hozzád menekül és kitér a májusi fényben úszó lelkét fenyegető dérnék csípése elől. Akkor majd bizalma lesz mentődeszkája s nem zárja, nem csukja be szívét, mint a kedves hajnali virág a kelyhét a heve-

sen tűző nap sugarai elől, hanem mint a szarvas az erdő zúgására-búgására felneszel . . . úgy fog a te féltve nevelt gyermeked is először hozzád, édesanyjához, vagy édesapjához menekülni az erkölcsi élet szakadékainál, zátonyainál, a serdülő kor ezer problémájánál, hol te mindenkinél előbb vagy, sokszor még a gyóntatót is megelőződ. Ez természetes is, hiszen akinek a szívéből jöttünk, az a mi édesanyánk, illik tehát, hogy a szívünk ő előtte nyílják meg legelőször.

Megengedem, ez óriási feladat. Épen azért elodázhatatlan. Vigyázz, Testvér! Meghasonlott század gyermekei vagyunk mindnyájan . . . Napoleon minden katonája — mikor megkérdezték, kiben bízik — azt vallotta öntudattal: önmagamban!... A mai kor gyermekei senkiben sem bíznak. Valószínűleg rajtuk a Szentírás gondolata: Megtagadtatnak az egek s a földet sem hiszik. Ma . . . valahogy . . . valahol ... baj van! . . . Sem Isten, sem szülő, sem általában tekintély nemcsak a felnőttek előtt, de már a gyermekornak előtt sem számít semmit, vagy csak nagyon keveset.

Hogyan lehetsz te gyermeked legjobb barátja, vagy barátnéja? Megmondom, könnyű a felelet: ha összeköt titeket, szülőt és gyermekeit az Isten közös szeretete, barátsága.

Ezt tanuld meg a názárethi ház templomjáró családjától. Olyan megható olvasni a gyermek Jézus szavait: „Miért, hogy engem

kerestetek? nem tudátok-e, hogy az én Atyám dolgaiban kell lennem?” (Luk. 2, 49.)

Mily megnyugtató felelet a három nap óta elveszettnek hitt gyermekük megtalálásánál! Nemde örömmel telt meg a Szűzanya szíve és a gondos nevelőatya lelke, mikor a templomban lelik meg gyermeküket?

Az Úr Jézust a templomban találták meg,.. Hát te hol keresed gyermekedet és hol találod őt meg? Csak legalább vasárnap mernéd-e mondani, hogy a templomban van? Vagy pedig sok utat ismer gyermeked, csak épen azt az egyet nem, mely a templom felé vezet? Sok hívó szóra felfigyel, csak épen a templom misére hívogató harangjának szava idegen előtte? Mindenkinek a tanácsa irányadó neki, csak az Isten törvényét magyarázó pap az. akit elmelölözhet? ... Az Úr Jézust . . . , hallgatták! . . . Vidd el gyermekedet, mint a szent család tette, hogy a templomban veled együtt megszentelődjék, Ott szövögesd a barátságának a szálait, mely a te gyermekedre való befolyásodat biztosítani fogja arra az időre is, mikor már felnőtt korában saját szárnyain fog röpködni. Nagy dolog ám az, mikor a gyermek az ő szülei szép emlékének megőrzése miatt megmarad a jó úton.

Emlékszem még egészen frissen egy intésemre, melyet a templomban illetlenül viselkedő leányoknak mondtam. Sok eszközt próbáltam, hiába. Végre azt mondtam nekik: ha már

másért nem akarnának szépen viselkedni, tegyék meg azt édesanyjuk kedvéért. Mert ha rosszul viselkednek, nem csak magukat tüntetik fel rossz színben, hanem azt a gondolatot keltik fel, hogy az édesanyjuk nem nevelte meg őket. Hát hogy az édesanyjukról ily rossz véleménye senkinek sem alakulhasson ki, fegyelmezzék magukat az istentisztelet alatt. Ez megtette a hatást. Valóban úgy van, sok gyermeket visszatartott felnőtt korában a legnagyobb rossztól ez a tudat: apám, anyám becsülete, jó hírneve nem engedi, hogy én a romlás útjára térjek.

Ehhez természetesen az kell, hogy a szülő úgy álljon mindenkor a gyermek előtt, mint az Isten helyettese, ki nemcsak vér szerint, hanem lélekben is szülője, nevelője gyermekének.

Testvéri Zarándokolj el sokszor lélekben a názárethi házba, a szent Szűz édesanyjai iskolájába és szent József apai munkás műhelyébe. Figyeld meg mint forr ott össze házi munka és veritékes kenyérkeresés az imádság szellemével, nélkülözés az Istenben megnyugodni tudással, a szenvedés az Isten tökéletes szeretetével. Mint tudnak ott hárman is egyet gondolni, egyért lelkesedni, egyért a felbuzdulásban szinte égni . . . mint tudnak szülők gyermeket Istennek szolgálatára nevelni, . . . mint tud egy jól nevelt gyermek szülőinek zöme lenni.

Kövess el mindent, hogy gyermekeden keresvén, őt a templomban találhasd meg, kinek vallásosságán épüljön az Isten országa a lelkekben, mert ez békessége az embereknek és* dicsősége az Istennek.

Vízkereszt u. II. vas·

A házasság.

Két nagy tanítása áll ma az anyaszentegyháznak különösen is a gyakorlati keresztény életnek ütköző pontján: az egyik a szent Család nevelésének örök utánezandó példája, melyről szolt a múlt vasárnapi egyházi intés, a másik az az örökké emlékezetes esemény, hogy az Úr Jézus személyesen megjelent a kánai család szentelőn, a menyekzőn.

A vallásos lelkeknek egyik legkedvesebb menedékhelye a názárethi sz. ház, melybe azért vezet be az egyház, hogy abban megpillantsuk az Úr Jézust s mellette vegyük észre a boldogságtól sugárzó Szűzanyát, meg a gondjai közt is megnyugodó sz. Józsefet. Vegyük észre a ház épen nem modern, talán azért nagyon boldog levegőjét, lássuk azt, az igazi családi boldogságot, meg lehet találni szalmazsuppos, nádfedeles házban is, gyaluforgács és fűrészpör között is, szerény polgári ruhában és barna házi kenyér mellett is csak legyen a mi családi otthonunk is olyan, mint a

názárethi otthon, mely otthon gyöngyház, melynek gyöngye maga az Úr Jézus.

Testvér! Meríts ma a kánai család megszentelő családi korszából krisztusi életbort, hogy megszentelődjék a te családi otthonod.

Különösen is figyelemreméltó módon kell manapság megszívvelni a tény, hogy Krisztus tiszteletreméltó megjelenésével tüntette ki azt a boldog párt, mely az Isten örök rendelése szerint egymásnak házastársi hűséget ígért. Megszívlelendő, mert manapság a teremtés rendje sokszor megcsúfolást nyer és bizony nem egyszer úgy vagyunk, hogy a menyekzői bor vízzé válik, nem pedig a boldogság gyöngyöző italává. Miért van ez?? Egyszerű a válasz: azért, mert ma sok esküvőre nem hívják meg Krisztust! És mert nem hívták meg Krisztust, nem is áldhatta meg azt a frigyét, melynek feladata volna megindulni názárethi házat építeni, most áldás nélkül megindul ... és lesz a szeretet szentélye helyett az érzékiség, a szenvedély barlangja, az élet ringató bölcsője helyett a halál nyoszolyája, így történik meg, hogy a néma otthonban lesz majd táncoló nő, de nem lesz mosolygó gyermekszempár, lesz mindig modern divatöltöny, de nem lesz gyermekkelengye, nem fog ringani bölcső, de fog állni „korai” ravatal; nem lesz a ház áldott istenkert, de lesz Sodorna és Gomorrha lelketölő mérgének holtengere, melyen biztos veszély leié eveznek, kik hullámaira bízzák magukat.

Testvér! Krisztus azt hirdeti, a házasság nagy és szent dolog. Amit az Isten tett akkor, mikor az embert férfiúvá és nővé alkotta, azt a remek gondolatot jött most remekmunkává tenni a mindeneket újjászülő Krisztus. Kánai látogatás-fásával jött megmutatni, hogy a házasság szentség, nem üzlet, nem is eltartás, nem kereskedés fehér rabszolgákkal és rabszolganőkkel, nem és ezerszer nem! A házasság szent dolog, az Isten örök terve, melyről férfiúnak és nőnek, ifjúnak és elagottnak, leánynak és fiatalembernek szent tisztelettel lehet csak beszélni. Szinte azt mondhatnók, a kath. értelemben vett házasság mózesi csipkebokor, mely előtt tiszteletből leoldott saruval lehet megállni, mert abból az Isten szava hangzik méltóságos komolysággal. Mert tiszteletreméltó az az apa, kit Isten a család szentélyének őrévé tett, tiszteletreméltó az az anya, kire a bethlehemi és a názárethi Isten-anya koszorújának egy virágszála illatozik. Igen, hajtsunk ha nem is térdet, de mélyen tisztelgő fejet e szavakra: áldott a te méhednek gyümölcse!

Ecce habitatio Dei cum hominibus — íme az Isten együttlakása az emberekkel! — ezt hirdeti a kánai fészekrakó pár. Ez a krisztusi Programm az örökifjú egyháznak is alaptanítása. A történelem tanúsága szerint az egyes családok és nagy nemzetek boldogságának is megszentelt alapja. Mi által lesz krisztusivá a házasság? Mi a szentségi alapkellék benne?

A házasság egy és felbonthatatlan! . . . Kemény beszéd ez a mai embernek, ki minden téren a függetlenségnek, a szabadosságnak, a Féltelességnek és a kiélés evangéliumának a képviselője. Nehezen tudja a modern ember megérteni, hogy ha egyszer a házasság az egyház színe előtt: két tanú és az Úr szolgájának közreműködésével az örökmécses árnyékában létre jött, nincsen hatalom, mely azt felbonthatná, meg nem történte tehetné. Azt hiszi sok mai ember, hogy a házasság egy ünnepi hangulat, de nem veszi észre, hogy a virágfüzérén és ujjongó gratuláción keresztül, mely őt az oltárhoz kíserte, e fénynek s vele a nap komolyságának mementója malomkő gyanánt nehezedik életére, mely komolyság életreszóló programmal és életre váltandó energiákkal akkor is megmarad, mikor már a dísz, a pompa; a virág elfogyott, mikor már az örömdalok elnémuló zenéjét az életküzdés siralomvölgyi panasz-szava váltja fel. Igen, a hangulatos napnak erős „igenlése” — a „holtomiglan-holtodiglan” kísér az Ítélet napjáig, az élet könyvének az örök Biró által való felnyitásáig.

Ezt a felbonthatatlanul egységes köteléket jelenti a gyűrű, melyet a pap megáldás után a férjfeleség ujjára húz fel. Mit jelent ez? Megmondom, azt, amit a zászló! Tekints rá, mi az? igazad van, ha azt mondod, pózna végén kifeszített vászon. Igen! . . . de több semmi? Nézd csak a zászló vásznának foszlányaiban

évszázadok dicsősége lobog, milliók szíve lakozik redőiben, milliók tüzes lelkesedése feszíti ki az izmos férfiúi keblet és kart, csakhogy a rátapadt gyalázatot róla letörülje . . . , Ezt a szerető hűséget jelenti az esküvő gyűrűje, melynek önmagában kerek egész volta a soha nem csökkenő házastársi egymásmellett-kitartás szép szimbóluma.

Ha forgotod az írásokat, az evangélium aranylapjain erről fogsz meggyőződni. Emlékezze! csak arra, mikor az agyafúrt farizeusok megkérdezik az Úr Jézust: „Szabad-e a feleséget elbocsájtani?” — te mit tartasz .... Akkor hangzik a megfellebbezhetetlen, lealkudhatatlan és kikezdehetetlen isteni súlyú szó: „nem olvastátok-e, hogy aki az embert teremtette kezdetől, férfiúvá és asszonnyá teremtette őket ezért elhagyja az ember atyját, és anyját és feleségéhez ragaszkodik és ketten egy testté lesznek, azért már nem kettő, hanem egy test. Amit tehát isten egybekötött, ember e! ne válassa.”

De Testvér! Ha nyugodtan gondolkodói, nem találsz ebben semmi keménységet. Belátod, hogy szent dologgal szentül kell bánni, főként ha avval nagy egyéni és társadalmi érdekek fűződnek össze, mint amilyen a házasság is. Mi lenne a társadalomból, ha az emberek úgy válogatnák és váltogatnák házastársaikat, mint a ruhát? Mennyire árucikké süllyedne le az emberi méltóság? Figyeld csak

meg, mikor az ember megszületik, leghetlenebb az összes lények között. Ügyfogyottságában igazi árva a szó szoros értelmében véve. Még az a jelentéktelen kis csirke is többre képes születése pillanatában, mert alig hogy a tojásból kigurul, fut az eleség után. De kire maradna a sok árva, ha nem volna anyja és apja, kik féltő gonddal veszik pártfogás alá és megmentik a pusztulástól. Bizonyára jártál már erdőben szélvihar után ... a levert madárfészek sipongó fiókái juttassák eszedbe a házasság felbonthatatlanságát követelő tehetetlen emberfiókat, a gyermeket .... No és mi lenne a nemzetből? A történelem tanúsága szerint a keresztény értelemben vett házasság a népek életének éltető gyökere, kulturális haladásának biztosítéka és hordozója. Életének gyökere, ha az egészséges családok mint az emberiség termőfájának magvai az oltár előtt ültetődnek el, és az anyai szív ott avatódik az új nemzedék hordozójává. Haladásának biztosítéka, mert a megvédett ringó bölcső a tovább élő nemzetnek örök ifjúsága . . . Halálává válik azonban a házasság a nemzetnek, ha a Sodomai méreg emészti és örli fel tagjainak erejét és öli meg a családi szentély nemzet-építő sejtjeit.

Az egyház 2000 éves története a házasság legfényesebb apológiája. Minden időben felemelte figyelmeztető szavát, elrettentő példa gyanánt emlegetve a pogány Róma tönkreme-

nését. A bukás csirái a házasság megvetésével kezelték terjedni. Azt tartja a közmondás: amilyen a nő, olyan a társadalom, — amilyen az anya, olyan a új nemzedék. Amíg Rómában volt hitvesi, anyai, háziasszonyi ideál ... a Cornéliák és Lucretiák idejében? . . . Állt a birodalom ... A baj akkor indult romboló útjára, mikor a római nő a zabolátlan szenvedély szolgálatába szegődött, mikor divatbábbá, játékszerré, játékabává lett a férfiak szemében. Házasságot csak azért kötött, hogy elválhasson; elvált, hogy újat köthessen; már éveit is attól számította, ki volt a férje, nem pedig a régi szokás szerint a konzulok uralkodásától. Hogy ez hová vezetett, mutatja a történelem ... a római világbirodalom . . . nincs többé. Elő példa minden kor számára: minden ország támasza és talpköve a tiszta erkölcs, mely ha elvész, Róma megdől és rabigába görnyed . . . A felbonthatatlan családi élet az erkölcs legbiztosabb öre, ezért védi az egyház az egyén és a nemzetek érdekében minden időnek pogány próbálkozása ellenére is.

Erről a védelemről a történelem szomorú tragédiával is tanúskodhatik. Nézd Testvér, hogy Anglia ma nem katolikus, hanem protestáns eretnkségben sínylődik, az egyház fönti tanításának eredménye. Annak uralkodója volt az a VIII. Henrik, ki törvényes feleségét el akarván hagyni, hogy egyik udvarhölgyét vehesse el, az első házasságának felbontását, megsemmisítését

kérte a püspöktől. Mikor ez megtagadta, a pápához fellebbezett. Mikor a pápa is elvetette kérését, Henrik, ki addig az „egyház védője” címet nyerte példás egyházhűségéért, most egyetlen szenvedélye kielégítésére szakított az egyházzal és népét is magával rántotta a hit-szakadásba.

Ennyire védi az egyház Krisztus szavainak igazságát.

A házasság egységes és felbonthatatlan. Erre azt mondd talán testvér: hát hiszen ez helyes is, de mégis csak lehetnek körülmények, mikor e szabály, e törvény alól is van kivétel és az egyház is megengedi az elválást. És mindjárt hivatkozol arra, hogy a házasság sokszor pokollá lesz, egy-egy részeges férj, egy-egy ledér feleség . . . hát ilyenkor csak lehet válni!?! ... Nem! Még akkor sem! Ezt kívánja a közjó, a társadalom.

Erre azt feleled: mit törődöm én a közjával, fő az, hogy én boldog legyek, a többi mellékes. Bánom is én, mi lesz a társadalommal, jogom van a boldogsághoz! . . . Tévedsz, súlyosan tévedsz! Senki sem él azért, hogy boldog legyen itt e földön. Nem, nem azért van az ember . . . hanem tudod miért? . . . Hogy tegye az Isten akaratát. Tegye az utolsó leheletéig, a halála órájáig . . . tudod ezért él az ember és ezért élsz te is . . . hogy tudj egykor jól meghalni! Ezért az egy óráért születünk és élünk, hogy jól haljunk meg.

A katona is szívesen hagyná ott a harc mezejét, mégsem teheti; a pap is szívesen elmaradna a ragályos beteg meglátogatásától az orvossal együtt, még sem állhat el kötelessége hívó szava elől: az ápoló is szívesen felcserélné a kórház levegőjét a szórakozóhelyek kellemes illatával és virágesőjével, még sem teheti . . . a közjő, mely a te javad is, hűséget kíván tőle.

Sőt azt mondom, épen saját javadat védi az egyház eme „szigorú”-nak vélt tanítása által

Figyelj csak! Mondd meg, mi fűzi össze a házastársakat? Ugye a szeretet. Nem a ce-ruza, mely a telekkönyv lapjairól kiszámítja: milyen hozomány hull az ölébe és felveti a kérdést, érdemes-e ilyen házért, ennyi pénzért, ilyen és olyan előmenetelt biztosító családi összeköttetésért, protekcióért egy életre leszerződni ... Ez a szempont is keli, nem tagadom. De csak módjával, A fő, nem a vagyon. Tudod mi? A szeretet! Ha a két fiatal lélek önmagába tekint, meg kell ott találni a szeretet nyilát, mely úgy találja őket, hogy teljes szívvel-lélekkel elmondhassák egymásnak a hűség szavait: holtomiglan-holtodiglan! Ezt beváltani örömben és búbánatban, szenvedésben és nyomorúságban, szenvedélyben és csalódásban, kísértések és csábítások égető veszedelmében . . . Isten engem úgy segéljen! Ezután egy sors, egy nyereség, egy remény és egy koldusbot, egy boldogság egy szív . . . nem egy

hétre , . . nem is tíz évre . . . hanem ameddig:
Isten akarja . . . szeretni . . egyet örökre!

Mennyi elnézésnek, türelemnek kell itt egye-
sülnie. Mennyi lemondásnak, áldozatkész-
ségnek kell itt egybeforradnia... erre csak a vissza-
vonhatatlan szeretet képes. Nélküle igás járom
lesz a frigy köteléke, erős rabszolgakötél, mely
két meg nem értő szívet tart rabszíjon, a csa-
ládi otthon rabkalitka lesz, melynek két rab-
madara kikívánczik, mert mindenütt otthon
találja magát, csak „otthon nincs otthon.”

Kérdem tőled, Testvér nem helyes dolog,
ha az egyház Krisztus szavait őrzi és a te hű-
séges szereteted védelmére kell a házasság
egysége és felbonthatatlansága által? Hát sze-
retet az, mely azt mondja, szeretlek egy évre
vagy egy hétre, esetleg addig míg egy betegség-
szépségedet megrabolja? Szeretet az, mely ma
a tiéd, holnap, vagy pár év múlva, mikor már
munkaerőd és életkedved a sok küzködés kö-
vetkeztében megroppant, mikor leginkább szük-
séged volna rá, akkor cserben hagy és mint
kifacsart citromot elvet magától? Nincs boldog-
ság, hol telekkönyvi adatok alapján készül a
frigy, melynek a szív mély érzései és a józan
értelem megfontolásai az igazi biztosítékaid
Nincs boldogság pedig azért, mert az anyagi
„érdek”-házasságnál az ujjak kötik a házas-
ságot, besöprik a több-kevesebb pénzt, mely
mint a kámfor elkallódik ... s a szív, mely
üres volt, elvesztvén még ezt az egyetlen külső

összekötő kapcsot is, ráébred szörnyű csalódására, s végeredményben nem marad más hátra, mint a végleges kihülés, elidegenedés attól, ki nek vagyonaival együtt ifjúsága ezer örömét feláldozta.

Testvér! A kánai menyekzőnek emlékét az egyházi évben farsangban idézi fel Krisztus eljegyzett hűséges menyasszonya: a mi közös anyánk, az egyház. Ilyenkor sok új pár indul családi fészekrakásra. Te is imádkozz értük az imádkozó egyházzal legyenek egyek és hűségesek egymáshoz. Legyenek bár elkészülve az élet ezer boldogságára, ne feledjék, az élet kegyetlen vaskéje meg fogja forgatni boldogságukat, sebeket fog ejteni a boldog életük arculatára. Hogy a baj ne válassza el őket, hanem jobban összefűzze, imádkozz, hogy minden esküvőre hívják meg Krisztust, ki áldja meg szívük szeretetét és őrizze is meg lelkükben mindaddig, míg az ásó és kapa el nem választja őket egymástól.

Ha pedig érzed, hogy a baj elviselése igen nehéz, jusson eszedbe az oltár, hol szeretetet esküdtél. Ez a szeretet megérteti veled... a gyermeklelkek jövőjéért sok áldozatot kell hoznod . . Jusson eszedbe a vihar, mely leverte a madár fészket ... Az a kis madár nem száll perbe senkivel, csendben kezdi előlről a fészkepítés nagy munkáját. Hát csak az emberi szív hülne ki a viharok között?! A te jelszavad legyen: nem elválni, de a síríg kitár-

tani itt a földön, hogy Krisztussal együtt lehess szereteted örök jutalmában az égben.

Vízkereszt u. III. vasárnap.

A szeretet.

Szeresd Uradat istenedet teljes szívedből és teljes lelkedből . . . felebarátodat pedig mint tenmagadat — Istenért! Önkéntelenül is ezek a szavak jutnak az ember eszébe, ha a szentleckét figyelemmel elolvassa. „A szeretet legyen tettetés nélkül . . . legyetek a hívők szükségeiben résztvevők ... az alacsony sorsúakhoz leereszkedők.” (Róm. 12, 6. — 16.)

Sokféle szeretet lüktet az emberek szívében. Az Istennek e remek adományából mindenütt találunk valamit. Tény az, hogy a paradicsomi angyal lángpallósának felcsillanása óta ez a legdrágább kísérője az embernek. Mondhatni, éltetőnk a szeretet. Ha megfogyatkozik is olykor, mint a holdfény, sohasem vész el egészen, mindenkor megmarad telteink indítójának, legfőbb rugójának. Megnyilatkozik, mint szülői, testvéri, gyermeki, hitvesi, rokoni, jóbaráti és általában felebaráti szeretet; mint részvét és együttörvendezés ... és mint Isten szeretet. Sok erény van, mind nemes; mégis jön a karácsonyest, . . . a krisztkindli ... jön a nagycsütörtök és nagy péntek ... a szeretet mint nemes sas emelkedik fel a szürkeségből

és elfoglalja az újszövetség által számára isteni módon biztosított első helyet, első rangot. Ez az Úr Jézus végrendeletének alaphangja búcsúzása estéjén; erre int sz. János apostol: „fiacskáim szeressétek egymást”, ezt nevezi sz. Jakab: „királyi parancsnak”; erről zeng dicsőítő dalt sz. Pál, a nemzetek apostola, midőn az angyali nyelv beszédjénél is többre értékeli. (I. Kor. 13, 1—13.) Ezt mutatja be a fillértelen Isten-koldus sz. Ferenc; igen minden azt zengi: az erények királynője a szeretet. Több, mint az önmegbecsülés . . . , mert a más javát akarja; több, mint az igazság . . . , mert mindenkinek a magáét ajánlja fel. Több, mint a türelem . . . , mert mindent elvisel és megbocsát; több, mint a tudomány . . . felfedezés . . . kutatás . . . , mert a *szeretet* túljár az ismerés szűk határain, bölcsője túlring az élet szűk keretein . . . egész az Istenig néz! Igen, az eget a földdel összekötő kapocs a szeretet. Valóban a szeretet a világ aránya. Sajnos azonban nem mindig isteni próba van ezen az aranyon. Talán éppen azért, mert értékes, sok hamisításnak van kitéve a szeretet.

A helyes felebaráti szeretetnek a próbája az Isten szeretete. Hit szemeivel nézni a világot — ez teszi igazán meleggé az emberi szívet. „Mindent szeretsz Uram és semmit sem gyűlölsz abból, amit alkottál.” (Bölcs. 11, 25.) Szeretni az embertársat az Istenért — helyes szeretet; szeretni embert az „emberért”, talmi

szeretet. Mert az emberben az emberi szeretése végeredményben — Dostojewsky író szerint is — önszeretet. Hilty pedig ugyanazt illúziónak, önámításnak mondja, sőt hozzát teszi üres szó az ilyen szeretet, úgy fest, mint a jóllakott ragadozó közömbössége a zsákmánya iránt. Ilyen szeretet mellett milliók és milliók szenvedhetnek testi és lelki éhhalált, anélkül, hogy a legkisebb igényüket is kielégíthetnék. Sok hamis szeretet van a világon. Ennek kell tulajdonítanunk nagy mértékben azt a kórtünetes kort is, melyben élünk. Hogy maga az emberiség is több ezeréves öregségének szép kora ellenére bizonyos borús kedélyhangulatban kesergi életének panaszdalát, ahelyett, hogy nagy múltjának fényjelei felvidítanák, annak oka az, hogy nem dagasztja a kebleket a szeretet öröme, nem dobogtatja össze a szíveket az együttérzés melege. Kevés kebel boldog valóban, mert kevés szívben van oltár fensőbb eszmék számára.

Ha afelett tünődünk az írás szavával: „quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus?” — mi által lett hamis az arany és mi rontotta meg színét? — egyszerűen megállapíthatjuk: a kereszténység elhagyásában van a hiba. Ez több úton történt és történik. Rövid vizsgálódás meggyőzhet róla.

A szeretet meghamisítója a hideg észelvűség: a racionalizmus. Ez természetes is. Aki mindig csak az esztől kér tanácsot, szívtől

soha, attól ugyan az emberiség kevés, vagy semmi jót nem várhat. Aki gondolkodásában és akarásában csak önmagát ismeri és keresi, akinek minden cselekedete előtt első kérdése: saját javamat ezzel előmozdíthatom-e? Az saját esze előtt mindig elég okot fog találni a jótékonyság mellőzésére. Egyszer a szükségben levő embertársa lesz érdemetlen, máskor a szükségelt alamizsna lesz önmagára nézve nélkülözhetetlen. Nem is kell ezen csodálkoznunk, hisz az ilyen észelvűséget követő ember számára legfőbb tekintély saját esze, mely önmagában rejti az egetverő gőgöt és mechanikai eszköznek tekint minden más létezőt, melyeknek célja az ő boldogságát elősegíteni. Nála szeretetre indító ok nem szerepelhet, mert a szeretet isteni fénye ki sem gyúlt értelme egén.

A szeretet hamisító műhelyei között nem utolsó az anyagelvűség sötétkamrája, isten, lélek, örök élet . . . nincs! Az ember ... a legkifejlettebb állat; nem csoda, ha olykor-olykor inkább ölebet, vagy paripáját gondolja, mint embertársát. Ezekről mondja az Apostol: akiknek a has az Istenük . . . Náluk gondolkodás és érzés nincs, csak izomerő. Ezzel az izomerővel döngeti a társadalom alapját mint forradalmár, birtokelkobzással — tehát kapzsisággal akar testvériséget megalapozni, sokat ígér, de keveset, vagy semmit sem ad. Amit ígér, azt is bűn árán teszi.

Kedvező külsőben áll elő a philantropia, mely általában emberszeretést jelent. Rokon felfogás a XVII. és XVIII. század antikeresztény jellegű humanitásával. A múlt század megváltó vallásának tartotta e felfogást. Neve sokat ígért. Jó cégér volt. Azt tartja, oly rendszer, melyben Isten az alap, ma már túlságos együgyű, naiv. A Jó, a Szép, az Igaz a legfőbb mozgató. Elfelejtik, hogy ezek az eszmék Isten nélkül holt dolgok. Ismernek finom „hajlamokat”, nemes érzéseket, de elfelejtik, hogy ezek annál nemesebbek, minél közelebb állanak Istenhez. De meg sok emberhez nem is lehet hozzáférni az érzelmek által, hát ennek számára nincs felebaráti szeretet? Mi legyen ennek indítóoka? Az egész elmélet fa, gyökér nélkül. Hát hiszen van néha virága és gyümölcse is, de megérés előtt férgesedik és lehull.

Íme a korcseszmék a szeretet világában. Mind a három megegyezik abban, hogy dicsőíti a természetet; járja a magas hegyeket, de csak izomerővel, fejleszteni akarja a szép-érzékét, de eltéveszti az isteni távlatok feltűntetését; nem veti meg az élet kedves zenéjét, csak a harangszó és orgonabúgás idegen fülének.

Milyen más a keresztény felebaráti szeretet!

Nem elégszik meg azzal, hogy a mezítelent befödözi, hanem mindjárt menyekzői

köntöst készít számára az isteni Bárány esküvőjére. Teszi a jót, de ezt összeköti mindjárt azzal, ki a legfőbb jó: az Istennel.

Szeretni embertársunkat ... az Istenért í Tengernyi jóság van elrejtve e néhány szóban. A keresztény jótékonyság alapja a legmélyebb, mert az maga az Isten; legközvetlenebb, mert a lélekhez legközelebb álló, minthogy a lélek mint a pille az illatos virágkelyhen, úgy akar megpihenni az Isten ölén. A kereszténynek azt mondja hite: jót tenni kötelesség. De emellett érdem is. Kötelesség és érdem között nincs éles határ; ezért a keresztény jót tevén is remeg, mert nem tudja, eleget tett-e kötelességének. Mikor az Úr Jézus az utolsó ítéletről beszél, kimutatja, hogy az elkárhozáshoz elég a szeretet tényeinek egyszerű elmulasztása, íme e parancs, mely egyben erős indítóok. Ez indította meg a földi országút irgalmas szamaritánusait, hogy aztán életük végén az oltárra emelje őket. Ez vitte az önfeláldozás szédítő magaslataira a szentek légióit, kiknek a nyomában ma is ezrek és ezrek járnak.

A keresztény szeretet nagyhatalom. Uralma alatt van az értelem is. Illetőleg az ész a szeretetnek egyik összetevője. A szeretet az akarat ténye, melyben méltó helyre talál az értelem. Van benne érzelem is, de csak kíséző szerepben. A kereszténység nem érzelem és nem is érzélgősség, ezek is kellenek, de csak segítő céllal. Az akarat erős elhatározása kell

ahhoz, hogy mindenkinek egyformán jót kívánjunk és tőlünk telhetőleg meg is adjunk, ehhez nem elég csak hangulat, mely ma van, holnap megszűnik.

Nemrégén hallottam a következő példát. Egy gazdag ember hatalmas szegényházat építtetett. Mikor minden kész volt már, felirattá az épület oromzatára: az emberi gazdagság az emberi nyomornak! Micsoda bántó hiúság! Olyanformán hangzik ez, mintha elmennék egy útszéli koldus mellett, kit szegénysége mellett még meg is sebesítettek és azt mondanám neki lesajnáló gesztussal: no barátom, veled ugyan elbántak . . . Ezzel szemben mit is mond az Úr Jézus? „Te pedig, mikor alamizsnát adsz, ne tudja balkezed, mit cselekszik jobb kezed ...” (Máté 6, 3.) Mintha csak azt mondaná: szép az ibolya, de csak azért, mert meghúzza magát a nagy tölgy árnyékában, önszépségéről fogalma sincs, így a szeretet is legyen rejtve hiú önszeretetünk előtt; ne hirdessük úton-útfélen, mint ahogy a legnagyobb Szeretet is: az Úr Jézus keserves keresztútján a sirató asszonyokra gondolt és nem önmagára.

Lehetetlen mindenkit szeretnem . . . gondold magadban Testvér. Mégis kell, válaszolja az egyház. Jegyezd meg: aki senkinek sem tesz rosszat, mindenkivel jót tesz. Sőt ezt ellenségeidre is ki kell terjesztened. „Szeressétek ellenségeiteket, jót tegyetek azokkal, kik titeket

gyűlölnék ...” (Máté 5, 44.) — mondja az Ur Jézus. Micsoda gigászi hősiesség kell ehhez!

Eddig az elv, a szabály. És mit mutat a gyakorlat?

Erre a szóra felvonul a misszionárius, az irgalmas nővér, az egyszerű szerzetes és pap, az orvos és tanító, az anya és katona, a jótékonysági intézmények száz és száz fajtája... mind-mind hirdetik, a jótékonyság igazi angyalai keresztény talajon nőnek, mert épen a szeretet az ismertető jele az erények Istenének: „Arról fogja megismerni mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretettel vagytok egymáshoz.” (Jn. 13, 35.)

Testvér! íme az arany-erény igazi próbája. Üsd rá lelkedre és mindennapi cselekedetedre e pecsétet, akkor a te életed nem lesz mint a frissességét vesztett víz, nem lesz mint a törött üveg, melynek értéke nincs, nem lesz mint az aranyfoglat, melyből kiesett a drágakő, hanem a te életed világosság lesz, mely világoskodni fog az emberek előtt, kik általad és veled együtt fogják dicsérni a mennyei Atyát, ki látván téged, megfizet neked a jószívvel adott pohár víz jutalmával, az örök élettel.

Vízkereszt u. IV.. vas.

Szülők és gyermekek.

„Testvérek! Senkinek ne tartozzatok semmivel, mint csak az egymás iránt való szere-

tettel” hirdeti a nemzetek nagy apostola: sz. Pál az egész világnak. (Róm. 13, 8.) A kereszténység szeretet törvényének eme rövid programja kér bebocsátást és vár megvalósítást minden „felebarát” szívébe, de talán legközvetlenebbül szól azoknak, kiket a családi kötelék fűz egymáshoz, mint amilyenek a szülők és gyermekeik. Minden szülő volt valamikor gyermek, s a legtöbb szülő nevel gyermeket... Mégis ebben a legközvetlenebb felebaráti viszonyban, mely a szülőt gyermekéhez és a gyermeket szülőjéhez fűzi, olyan sokszor hiányzik az egymás iránt való legnagyobb tartozás: a helyes, valódi szeretet.

Testvér, légy bár felnőtt, ki magad is másokat nevelsz már, egyet nem tagadhatsz és ez az, hogy te is gyermek vagy, szülőid gyermeke; egy biztos, ha élnek szüleid, ha nem, hozzájuk a szeretet köteléke fűz, mely reád nézve kötelességeket, „tartozásokat” jelent.

Kérdem tőled, hogyan tekintesz te szülőidre? Kicsoda előtted a te édesapád és édesanyád? Feleleted megadja a szereteted fokmértékét.

Kicsoda a te édesapád? No nem úgy értem, milyen állást, rangot tölt be. Milyen a viszony közöttetek? Nézd, a Rajna melletti Oberebsbach község határában van egy kis temető, benne egy koldusnak és gyermekének a sírja. Mindketten megfagytak a téli fagyban, mikor koldulni mentek... A leány gondozta édesap-

ját az utolsó percig... de a dermesztő hideg őt is magával ragadta. Mikor megtalálták őket az útszélen, még láthatók voltak a gyermek arcán a jéggé fagyott könnycseppek drága gyöngyszemei. Ime — ez az apa és gyermeke.

A legtöbb gyermek — talán te is — bizonyos korig félelmes tiszteletei áll atyja előtt. Jól is van ez így. Ő a család feje, Krisztus helytartója, törvényeinek őre... sz. József szerepének folytatója. Vigyáz ránk, hogy istenfélők legyünk és maradjunk. Az apa a családi szentély papja, köteles egykor a mi gyermeklelkünknek Istennek visszaadni; természetes, hogy felelősségteljes hivatás olykor-olykor szigorúan mutatja be őt. Mindamellett az apa a gyermekének legjobb barátja, legbizalmasabb jótevője. Dolgozik, hogy semmiben hiányt ne szenvedjen gyermeke; éjjel nappal aggódik, bajlódik,.... szinte óráról-órára feláldozza gyermeke érdekében minden képességét, mert célja: emberré, boldog emberré akarja tenni gyermekét. Ezért néha kemény, szigorú, int, dorgál, figyelmeztet.. ezért néha az édesanyai vajpuha szív mellett elhangzik az apai mennydörgés.. s az eredmény? Rendesen — mint az égiháború után a levegő megtisztul — egy-egy ilyen apai beavatkozás után rendben megy a gyermekek nevelése. Ferde fogalmad volna azonban édesapáról, ha őt csak a törvény végrehajtójának tartanád. Nemde róla beszél a mindennapi kenyér, az ünnepi ruha, a fűtött szoba, a csa-

ládi örökség? Nézd meg kérges kezét és gondviselt ráncos homlokát... önkéntelenül is megcsókolod azt.

Nem mondom testvér, hogy nincs az édesapák között is olyan, ki életével átka a családnak. Vannak, kiknek a munkátlanság, kártya, éjjeli dorbézolás és az ördög imádsága: a káromkodás az élettartalma. Elismerem, hogy ennek nyomán pusztulás és lerongyolódás jár anyagi és erkölcsi téren egyaránt. Ez azonban csak szórványos jelenség. A legtöbb apa olyan hogy gyermeke érdekében minden áldozatra képes. A legtöbb apa olyan, mint Chosroas perzsa király minisztere, Mithranes, ki egy szép napon odaállt a király elé és azt kérte tőle, engedje őt haza néhány évre, mert van egy gyermeke, azt szeretné megtanítani a helyes életre és alattvalói szolgálatra. Nehezen adta beleegyezését a király, mert Mithranes kedvelt embere és bizalmasa is volt; Minthranesnek is nehéz volt a válasz, mert az udvarnál úgy hallgattak szavára, mintha az uralkodó szólt volna. De kész volt lemondani, a tiszteletről, melyet előkelő állása biztosított neki, csakhogy gyermeke jövőjét előkészítse.

Igen, az édesapa család középpontja, rajta mint sziklán épül a gyermekek boldogsága és minden öröme. Ezért Testvér, az az édesapa mindennap megérdemel egy kis örömet, kedvességet, figyelmet . . . talán nem is fogja azt észrevenni . . . legalább szótlanul veszi sokszor tudomásul . . . légy meggyőződve, ha

nem is dicsér meg érte, belül a lelke mélyén örülni fog, nagyon mélyen, melegen szeretni fog téged. S ha olykor érdes, nyers . . . nézd el neki, . . . sok a gondja . . . legtöbb érted! Ez az engedelmes lelkület az első, amit te adhatsz neki viszonzásul jótéteményeiért. De még többel is tartozol.

Egy előkelő családban meghalt az apa. Fényes volt a temetése. Gyermekai ragyogó emléket állítottak sírjához és mindig gondoskodtak friss virágról . . . egész kiskertet varázsoltak a hantok felett. Lassan azonban elfelejtették a nagy halottat . . . Egyik éjjel . . . minden csendes, sötét , . . alszik az egész ház . . . csak a csendes szellő csókolgatta a háztetejét. A meghalt apa kedvenc gyermeke, egy 13 éves fiúcska felriad . . . úgy tűnt fel neki, mintha valaki ágyához húzódott volna. Szeme a sötétségbe mered . . . majd fehér férfialakot lát közeledni . . . hosszasan ránéz . . . majd hirtelen felkiált: atyám! . . . Tiltakozóan int az apa, s mondja: fiam, akarsz még egy tetsző dolgot cselekedni? . . . Imádkozz értem! — Az apa eltűnt, még sokáig ült ágyában sírva-zokogva a gyermek, eszébe jutott: elfelejtenék ráültetni apjuk sírjára a legillatosabb virágot: az imádságot, Testvér! küldj mindnyájunk közös atyjához a te édesapáért egy Miatyánkot.

Testvér, ki a te édesanyád?

Az édesapa a fő, hát akkor mi az édesanya? Megmondom neked. Felelj csak, mi is

az emberben a legfontosabb, legszebb, legjobb ...? Ugye a szív. Nézd, a családban a lüktető, meleg, érző, szerető szív: az édesanya. Amint a testben a szívből megy ki az élet, úgy a családban az édesanyától ered minden kedvesség, melegség, minden öröm. Hogy mik volnánk anya nélkül, figyelj csak meg egy kis csecsemőt. Nemde szegényebb és védtelenebb magában, mint a fészkeből kiesett madárfiók? Ha az élet legelején nem édesanyai szív dobogna felettünk, ha nem ő pihegné ránk a szeretet melegét, . . . egyikünk sem volna az élők között.

Mikor növekedünk is, gügyögünk-gagyogunk, nem mindent az édesanyától tanulunk? Az első imára és kézösszetevésre ő tanított; az első szót az ő vezetésével írtuk le; az első kis ruhácskát az ő keze készítette. „Amink van és amik vagyunk, tőled van, óh áldott édesanyai szív” — mondhatja mindegyikünk. Ő hozza az ételt, még ha az apa munka nélkül is volna; ő ápol éjjel-nappal, ha megbetegszünk; ő ringatta legelőször a bölcsönket is. Egész nevelésünk tulajdonképen az ő kezébe van letéve, mert az édesapa nincs otthon, a küzdelem másfelé vezet . . . az édesanya farag emberré. Sokszor könnyen, máskor úgy mint sz. Monika: könnyek árán! Istenem, hány gyermek . . . talán te is Testvér . . . oka vagy annak, hogy édesanyád kora ifjúságában már fehér hajjal jár... Pedig tudod hogyan szeret téged az édesanyád? Van egy kedves költemény, mely meghatva

számol be erről. Az egyik temetőben észrevett a sírásó egy idősebb nőt, amint egyik gyilkosnak a sírját díszítette. Odamegy hozzá és kérdi: talán életében ez a gyilkos is tett valami jót? Azt hiszem, igen, volt a válasz . . . mert neki is volt egyszer édesanyja.

Hogy ki a te édesanyád? Bizonyára ismered az egyik költőnek melegehangú dicséretét. Leírja, mint marad árván három gyermek, kik nem tudnak beletörödni anyjuk elvesztésébe. S mi történik? Amint egy alkalommal sírnak otthon szomorú együttesben . . . íme! A temetőben . . .

Megnyílnak a nehéz hantok,
Kilép sírból édesanyjuk
S tova lebben a vak éjben
Hazafelé az ösvényen.

Az egyiket betakarja,
Másikat felfogja karja
Elringatja, elaltatja
Harmadikat ápolgatja.

Ó, a sír sok mindent elfed
Bút, örömet, fényt, szerelmet,
De ki gyermekét szerette,
Gondját sír el nem temette.

Igen, ez a szó: édesanya, oly kedves mindenki előtt, ki csak egyszer is érezte annak a becéző anyai kéznek simogatását; kinek homlokát csak egyszer is érintette az anyai áldó csók; ki csak egyetlen egy könnyet is látott a gyermekéért aggódó anyai arcon leperegni.

Édesanya! Mily megbecsülhetetlen lehet e szó azok előtt, kiknek e névről már csak a hideg sír beszél; kinek nincs már édesanyja, kinek a szíve felett bizalommal megpihenhet.

Érthető Tóbiás könyvének intelme: „Életed minden napjaiban tiszteld anyádat és gondoldj arra, mi mindent állott ki érted?” (Tób. 4. 3—4.) Az araboknál az a szokás, hogy a gyermek leveti cipőjét, mikor anyjához bemegy. Ez arra emlékezteti a fiatalembereket, hogy nem illik az utca porából az édesanyához menni, mert annak közelében még a talaj is szent, melyre csak komoly tisztelettel lehet rálépni. Mily szép oktatás! Ezzel szemben sokszor keresztény talajon mily ferde felfogás uralkodik. Nem régen panaszkolt egy édesanya, hogy mikor gyermekével fát akart hozatni a tűzre, azt felelte a gyermek: nem tehetem, mert piszkos lesz a kezem. Milyen durva megsértése ez annak az édesanyai szívnek, mely a gyermek megszületésétől kezdve számtalan éjszakát áldozott fel és nem félt, hogy piszkos lesz a keze; Próbáld csak meg és egy-két éjjel ne pihend ki magadat, milyen bágyadt, fáradt leszel egész nap? Hát a kis gyermek, vagy beteg felett virrasztó anya? Helyesen jegyzi meg korunk egyik népszerű írója, Foerster: minden édesanyának, ki egyetlen egy nagykorú gyermeket felnevelt, egy egész éven át éjjel-nappal aludnia kellene s még ígysem pótolná helyre az átvirrasztott éjszakákat.

Testvér, becsüld, szeresd édesanyádat, ha még él; ápolod sírját az imádság hervadhatatlan koszorúival, ha már elköltözött tőled. Tégy úgy, mint egyik diákomról hallottam, mikor hazament az első szentáldozásról. Odafutott édesanyjához, kit nagyon szeretett, és azt mondta neki: anyukám, én eddig is nagyon szerettelek, de most, hogy az Úr Jézus velem van, még jobban szeretlek . . . úgy, ahogy ő szerette a Boldogságos szűz Máriát.

Testvér, talán te már nagy gyermeke vagy szüleidnek, talán már nincsenek is ők az élők sorában ... ne feledd, te szüleid gyermeke vagy s velük együtt Isten gyermeke vagy. Fizesd meg a te nagy tartozásodat szüleidnek szereteted által, hogy a minden embergyermek közös mennyei Atyja megfizessen neked is eget benépesítő szeretetjugalma által.

Vízkereszt u. V. vasárnap.

A te konkolyod.

A bennünk lévő Isten országának sok ellensége van. Ellenségek, melyek támadnak kívülről és ellenségek, melyek kikezdenek bennünket belülről. Egész filiszteus táborral állunk szemben, mikor a jóért küzdünk. A sz. Pál által felpanaszolt „ellentétes törvény” súlyát mindenki érzi; alig van, ki ne volna kénytelen elismerni, hogy a mesterségesen hizlalt ösztönéből felnövekedő Góliáthtal szemben sokszor

gyengének bizonyul fellépése; ezek még csak az életünknek állandóan cipelt poggyásza. Hát még a sok külső botrányos példaadás, melyeket felhalmoz az ucca, az irodalom, a színpad és mozi. a társalgás, a szórakozás .... a mindennapi élet hömpölygő árjának piszkos fenékhullámai?! A sok csábítás és bűnalkalom ... a sátán pokoli terveinek leplezett és leplezetlen megnyilatkozásai? .... ez mind konkoly az Isten virágos kertjének, a léleknek számára. De ezek legalább „őszinte” konkolyok. Nyíltan tűnek fel és így velük szemben legtöbb esetben sikeres taktikával léphet fel a megtámadott emberi lélek. Nem ezek a legveszedelmesebb „ellenséges emberművek.” Ezek is gátolnak ugyan a jóban, sőt tenyészítik a rosszat, de mivel nyílt harcban támadnak, sokszor visszavonulnak. Van néhány komolyabb ellenség, mérgezőbb konkoly. Te is ismered őket, Testvér, sőt ápolod őket. Tudod melyek ezek? Eszembe jut egy régi, tanulságos monda. Szépen rávilágít a mondandókra.

Egyszer egy „nagy lábon élő” úr találkozik egy öreg remetével és megkérdezi őt: „Mondd meg nekem, szent ember, hol láthatnám meg a sátánt? Igaz-e, hogy szent Luca napján végignyargal az egész világon és kénköves tüzes esőt szór szájából?” Azt a bölcs feleletet adja az öreg remete: „Nem kell megvárnod szent Luca napját, megláthatod a sátánt előbb is, csak nézz körül barátaid között. Mert

aki a jóban gátol, és barátodul szegődik a rosszban, az a pokol lakója.”

Aki és ami a jóban gátol, az a konkoly-hintő ellenséges ember, kiről szól az Úr Jézus. Ilyen ellenséges nagyhatalom a mindnyájunk által ismert és sajnos legtöbbször által „tisztelt” emberfélelem. Bizonyára te is találkoztál már vele, kedves olvasóm. Hisz alig van köztünk földi vándor, ki néha-néha nem hallaná lelke mélyén egy-egy cselekedete előtt azt az ismerős szót, mely tönkretetheti az Isten elvetett „buzamagjának” felnövekedését: „mit szólnak hozzá az emberek? mit gondolnak felőlem az emberek?”

Testvér! Vigyázz, ne legyen neked a világ szava az útjelző. Ne legyem a te bölcseséged a világ okoskodása. Figyelj csak fel, mit mond Jób könyve az életfeladatáról, az igazi bölcsességről? Ecce timor Domini, ipsa est sapientia et récédére a malo, intelligentia. — Az Úr félelme az igazi bölcsesség és elhagyni a rossz utat, az igazi okosság. (Jób 23, 28.) Nem az a fontos, mit szólnak hozzá az emberek, hanem azt kérdezd magadtól egyes cselekedeteid előtt: mit szól hozzá az Isten? Mit tenne az én helyemben az Isten? Ezt jelenti ám épen a szentlecke szava: Bármit cselekesztek szóval vagy tettel, mindent a mi Urunk Jézus Krisztus nevében tegyetek . . . (Kol. 3, 17.)

Mit szólnak hozzá az emberek? Egyik király fiáról olvastam, fellázadt apja ellen. Mi-

után apja legyőzte fia seregét, törvényt ült fia felett. Sokak közbenjárására nem mondta ki a megérdemelt halálos ítéletet, hanem egész különös módon büntette meg gyermekét. A fiúnak végig kellett menni a városon, kezében kellett tartania egy csordultig telt poharat . . . előtte és mögötte egy-egy katona kivont karddal, azzal, a céllal, ha a bor kicsordul, rögtön fejét vegyék a fiúnak . . . Mikor a király fia meghallja e félelmes ítéletet, legelső szava ez volt: mit szólnak majd az emberek, ha látják a király fiát ilyen megaláztatásban? Mikor azonban látta, hogy az ítélet megmásíthatatlan, csakugyan előállt a két szuronyos katona . . . és a menet megindult. Mikor a trónbitorló fiú visszaérkezett a szégyenletes körútról, apjának az első szava ez volt hozzá: no, mit szólnak az emberek? . . . „Nem tudom apám — felelt a fiú — mindig a pohárra kellett figyelnem, mert az étetemmel játszottam és így nem értem rá megfigyelni, mit mondanak az emberek.”

Hányan járjuk a lázadó királyfiú életének programját: mit szólnak az emberek? Mit szól a modern haladás, a divat, az emberi tekintet? Hány jócselekedetnek szegte ez nyakát, még mielőtt megszülethetett volna? Hány embernek pecsételte meg örök elbukását ez a folyton emberek szerint igazodó csúszó-mászó, ingatag határozatlanság? Igaz, sokszor alkalmazkodás volt a neve; máskor kellemes simulékony modornak hívták; nem ritkán a „tapin-

tatos mérséklet” volt zászlajára írva; kiváló „politikai készségnek” is minősítették: néha megelégedett a szerény „pártonkívüli” hol jobbra, hol balra nézegetéssel; bizonyos körülmények között a „megértés képviselőségét” is ki lehetett általa érdemelni; durvább nyelven lakáj-természetnek is bélyegezték ... vigyázz Testvér! Csak a név más, a cégér szebb . . . amit reklamíroz, egy és ugyanaz a dolog: ócska, piaci árú . . . talán különlegességi csomagolásban, de ha kibontod, ráismersz . . . iudod mi? . . . konkoly! Ellenséges szándékú emberfélelem. Még a használati utasítás is mellélelve .... sőt az eredmény is . . . tudod mi? Hajlongani az emberek előtt, de dacolni az Istennel és törvényeivel! A többi mind hozzáadatik neked, csak az a fontos, sohse jusson eszedbe az Úr Jézus szava: Aki megvall engem az emberek előtt, én is megvallom őt Atyám előtt, ki a mennyekben vagy; és aki megtagad engem az emberek előtt, én is megtagadom Atyám előtt, ki a mennyekben vagy. (Máté 10, 31.) ... .

Légy résen Testvér, az emberfélelem az „ellenséges ember” konkolyhintése. Téged nem emberi szempontok, hanem örök Isteni tervek és gondolatok plántáltak be a földi életkertbe; ezek mutatják számodra az eligazodás irányát. Jól jegyzi meg Damaszkuszi sz. János: a világ saját barátainak ellensége, és Aranyszájú sz. János szerint: a világ rossz tanácsadó. Miért?

Mert ígéri a test élvezetét, gyönyörét — ad helyette, betegséget, testi-szellemi mankón járást; ígér vagyont, gazdagságot, rangot, hírnevet és dicsőséget — ad gondot és lelkiismeretfurdalást. Nyújtja az élet piros almáját, Ádám almája az — adja ugyanakkor a lelkihalál magvait. Már nem konkoly ez? Félre tehát az emberfélelemmel s valld:

Istent egyedül!
Mít ezen felül
A szíved kivan,
ócska mind, silány.

Boldogságod
Keressed Nála,
Minden más csak látszat
És ködpára.

(Berger J. B.)

Ezt az utat járták előtte a szentek. Az őskeresztény időktől napjainkig az emberiség színe-java, elitje vállalta a konkolyirtást, nézett szembe az emberfélelemmel. Inkább akartak ok „otthon lenni” az Istennél, mint az embe-
reknél. Figyeld csak azt a kis embercsoportot, melyet napról-napra bevezényeltek az üldözések véres századaiban az aréna közepére. Ősz, törődött férfiak, anyák gyermekekkel karjukon, gyenge hajadonok és ifjak . . . körülöttük könnyörtelen embertömeg. Megnyílik egy csapóajtó ... a sötét ketrecekből előjönnek a kiéheztetett fenevadak, tigrisek és oroszlánok . . . mi lesz most, a keresztények közepén! . . . Reszketnek?! . . Nem! Könyörögnek? Nem,

ezt lealázónak tartanak .... megvallják még utoljára haldokló ajakkal ... kit egyedül féltek az életben .... az Istent! Imádkoznak, énekelnek . . . mintha menyekzőre mennének . . . látják, várja őket a lélek jegyese . . . Krisztus . . . Őt vallják utoljára is . . . christianus sum — keresztény vagyok!

Emberfélelem! Eltévesztetted már az emberek szívében ezt az irányt. Kiöltöd, elnyomtad gyors növésseddel, mint a konkoly elnyomja a tiszta gabonát. Mert vájjon hány ministráns-gyerek, vagy gyakori misehallgató, tehát magát jó kereszténynek tartó ember tenné meg, hogy egy csapásra sz. Tarzicius válnék belőle és életét boldogan áldozná fel s lelkét örömmel lehelné ki az Oltáriszentségben jelenlévő Úr Jézus védelmében?

Vájjon az a kis leány, aki most sírva fakad, mert véletlenül a pici tűnek még picikébb hegye megszúrta az ujjacskáját, vájjon tudna-e sz. Ágnessel és sz. Ágathával hitéért meghalni? És az a hajadon, kinek ma még talán minden gondolata azon jár, miként tessék, az embereknek; ki ruházkodásával és viselkedésével mindenkinek az érdeklődésére és tetszésére számít, sőt vadászik; ki ma még azt akarja, hogy mindenkinek a szeme megakadjon rajta, csak az Isten tekintetét nem akarja . . . vájjon ez a hajadon képes volna sz. Ceciliával s annak lelkijével visszautasítani minden csábítást, mely lelke legnagyobb kincsét, a

sértetlen becsületét, szíve liliomát akarja le-
tiporni? ...

És vájjon mikor hitünket ócsárolni, gú-
nyolni halljuk, hányan volnánk képesek érte
életet is feláldozni ... s azt mondani szent
Ignáccal és Polikárppal és sz. Cypriánnal: feje-
met levehettek, de . . . Jézust nem engedem,
. . . Őt el nem hagyom . . . mert e név örökre
szívembe van írva!!

Testvér! Egyet nem szabad figyelmen kí-
vül hagynod és ez az, hogy azok, kiket te félsz,
kiknek mintegy a félelmed állat a rabszolgasága
alatt nyögsz, ők maguk épen nem félnek, ha-
nem nagyon is nagy ügybuzgósággal állanak
sorompóba a te megfélemlítésedre.

A modern reklamírozásnak ezer- és ezer faj-
tája, a leggyorsabb hírszolgálatnak minden tech-
nikai eszköze, a rotációs gépeknek győzhetetlen
tankfegyverzete, a rádióknak meglepő taktikai ki-
használása, a mozi és élő színpad díszletei és
szereplő személyei, ... a félrevezetett tömegek
szakszervezetei . . . ezek mind-mind hadat
üzennek . . . tudod minek? Fújják a harci
riadót, . . . tudod mi ellen? . . . Az ember-
félelem ellen! Mi a céljuk? Semmi más, csak
az, hogy amíg te alszol igazságod tudatában,
lerombolják benned Isten országát és elűzzék
onnan a Krisztus-királyt.

Testvér! Szembe az árral! Legyen bár az
emberek nagy tömege az emberfélelem rab-
szolgaságában .... te csak hordozd szíved

mélyén a te hited kicsi tölgyfamakkját.....
 ezt a kis Isten-országot. . . . Ha aztán megfélémlít az ellenség és terjedni kezd a konkoly...
 védj, ha kell harc árán is, . . . hogy halálod órájára terebélyes és erős tölgygé nőjön a kis mag, melyet átültet az Isten az Ő országába, hol már nem lesz konkoly és nem lesz ellenséges ember . . . hanem csak jóbarát, testvér . . . szeretet . . . diadalmas örömaratás.

Vízkereszt u. VI. vas.

Lelked legjobb magja.

Parisnak, ennek a nagy világvárosnak munkásnegyedében van egy kis temető. A sok sírhant között ráakad a járóelő egy szerény fejfára, mely egy kis fiúnak életéről ad egy egész történetet. Egy kis gyermeklélek szépségét mutatja be, ki első szentáldozásának napján fürdött meg ártatlanságának tiszta vérében. Csak a név és évszám olvasható rajta, alatta pedig ez a rövid jelmondat: „Tarzicius meghal, de magát meg nem adja.”

Mit jelent e sírirat?

Egy első szentáldozás történetét jelenti. Ott állt a pap az oltár előtt; vele szemben imádságos lelkülettel sorakozott fel a kis gyermekesereg. Az első napkeltét várták lelkük egén. Virág volt az oltáron, ragyogó gyertyafény verődött vissza mosolygós szempárokban. Minden olyan ünnepiesen szép, szinte imádsá-

tervét, összerezzen a gyermeklélek, szinte már látja még a vért is, melyet esetleg apja ont, ha más módon nem hajthatná végre szándékát, . . . Magára marad a gyermek egy kis időre, . . . talán apja az utolsó előkészületeket ment megtenni. . . . Jött az alkony ... a végzetes este. Aludni készül a gyermek, . . . álmodni akart Jézuskával ... De jön az apa és felszólítja gyermekét: kövess, tedd majd, amit mondok neked! Elhangzott a visszavonhatatlan apai parancs. Egy pillanat alatt megelevenedik a gyermek lelke előtt a délelőtti Ígéret és kimondja a tarziciusi szót: apám, ezt nem tehetem, szívemben az Úr Jézust hordozom.

Akkor az apa újból átkozni kezdte a papot, a templomot, káromolta az Istent, és féktelen dühében . . . nekirontott ártatlan gyermekének, ütötte-verte, míg csak tehetetlenül össze nem esett előtte. Még akkor is egyet-kettőt rúgott rajta, úgy hogy vérben feküdt . . . már alig lihegett ... a szomszédok jöttek őt kiszabadítani az állatias apa öldöklő kezei közül.

Mikor magához tért rövid időre a gyermek, megszólalt és azt kérte, vigyék őt a tisztelendő úr elé. Annak már csak annyit tudott mondani: tisztelendő atyám, minden rendben, nem hagytam el az Úr Jézust. ... Még egy utolsó áldás és ... a kis Tarzicius örökre megpihenhetett örökre megpihenhetett annak a keblén, kit ő is megőrzött kicsi kis gyermek szívén.

Szép volt a temetés. Jólelkű emberek ren-

dezték meg. Sírját nagy sokaság állta körül. Hozta őket a részvét, a szeretet, a csodálat, a lélek égi illata, mely a kis hős életéből áradt ki . . . tisztelték benne a nagyot, az istenszeretetet bíborpiros hajnalát. Elkísérték utolsó földi útjára, hová nem jöhetett édesanyja, mert az égben várta már ölelésre; hová nem kísérte édesapja, mert nem volt rá érdemes. ... Elkészült a kis sírhant . . . egy drága maggal több az Isten nagy temető-szántóföldjén, mely már most benyúlt az Isten nagy égi országába. ... Rátűzték a hantra a keresztet. A szenvedő Krisztus szinte mondta . . . még ma veiem leszél a paradicsomban! . . . Úgy látszott sokak könnyes szeméből . . . szerettek volna maguknak ilyen szép elalvást kérni a halál Urától, az Úr Jézustól. Elalvást, . . . mely ébredés. Földi búcsúzást, . . . mely égi viszontlátás. Elet összeomlást, . . . mely örök lelkendezés. Virághullást, . . . mely örök virulás.

Azóta is szép, gondozott a kis fejfa. Sokan koszorúzzák, kik odamennek bátorságot meríteni és tanulni attól, ki hirdeti: „Tarzícus meghal, de magát meg nem adja!”

Testvér! A régi sz. Tarzícus története új köntösben. Történet, melyből keveset ismer a történelem évezredes aranylapja. Talán azért is olyan értékes, mert ritka . . . Ritka? Hiszen minden katolikus életében előforduló eseményről számol be. Szentáldozás, első szentáldozás! Mindegyikünk átélte ... te is. Sőt azóta több-

ször meg is ismételted azt. Mégis . . . van bened valami tarzíusi életértékelés? Nézd csak, a biztos Krisztus szeretésnek a jele — ami egyszersmind a szentáldozás célja — ennek az elvnek megvalósítása: Tarzícus meghal, de magát meg nem adja.

Erre nevel a legnagyobb életharcos, a legnagyobb nevelő, a legerősebb táplálék: az Úr Jézus az Oltáriszentségben- Gondold csak el, Testvér, mit jelentene az emberekre nézve, ha önmagukban mindennap elkészítenék az Isten lakását és embertársaikban is — azok összességében — fellelnék az Isten városát.² Gondold csak el, mit mutatna az emberiség története, ha az emberi szív mindegyike oltár volna, melyen a szenvedélyek tüze mindinkább kialvóban volna, hogy elfoglalja azok helyét Krisztus szerelmének tiszta lángolása?

Figyeld csak meg a történelem halhatatlan tanuságtételét, miről beszél ha szemed megakad a művészetek különböző ágain? Az építészet remeklése a stílus minden változatában legszebbet templomokban alkotott. A szobrászat és festőművészet örök alkotásait szintén az istenszolgálat kegyelmi levegőjében szentelte fel. A zene azért lett a művészet egyik legvonzóbb ága, mert muzsikája a másvilági örömujjongásnak egy-egy ellopott akkordja. A szónoklás, mint az örök hegyi beszéd tolmácsa, az evangéliumi mélység által lett a lelkek hódító harsóna zengése ... A művészet nagy lett, mert

elmondható minden ágáról: ancilla liturgiae — az istentisztelet szolgáló leánya. . . .

Hát még mit művelt az oltár, ez a legnagyobb katedrája a népeknek, . . . mit művelt a lelkek világában? Arról az őskeresztények halálmegvetésétől kezdve a legutolsó haldoklóig a jelenben, a szüzek és vértanúk, hitvallók és világot jobbátévő próféta és apostol lelkűségig rengeteget beszélhetne a lelkek történelme. Csakugyan királyi, . . . több I isteni erő a Tarczíciusokat nevelő eledel. Nagyhatalom az Oltáriszentség. . . . Isten megtestesülése minden egyes lélekben. Ezzel beoltatni, ennek nemes hajtásává nőni . . . ezt jelenti a szentáldozás.

Tarczícius meghal, de magát meg nem adja!

Testvér! Hordozd állandóan lelked mélyén Krisztust, légy trónállója az oltárnál s akkor testőre leszel az Úr Jézusnak a földön és az örökkévalóságban

Hetvened vasárnap.

A munka.

Az Úrnak napszámában minden egyes ember benne áll. Az egyes emberek és nemzetek életének építőmunkása a tudós és művész épen úgy, mint a kőfejtő és fegyverrel küzködő. Végeredményben mindegyiknek egy a célja: felépíteni a lélekben azt a dómot, melynek tornyai az égig érnek, melynek keresztje a szere-

tet rózsáiban nyílik ki s ezáltal alkalmas lesz arra, hogy az utolsó Ítélet napján a belőle ég felé szálló istentisztelet, melyet a hit sugallt, istenlátássá váljék s a siralomvölgy küzködő lakója elvegye örök munkabérét.

Testvér, a te munkádnak is ezt a célt kell elérnie. Sokszor gondold meg e nagyra-hivatottságot és foglalkozzál a kérdéssel, milyen módon lesz munkádnak ilyen eredménye?

Amikor e kérdést vizsgálat tárgyává teszed, nem kerülheti ki figyelmed a munkásnak azt a jellegzetes típusát, melyet sz. Pál képvisel. Ha átfutod az ő élettörténetét, kialakul róla lelkedben egy kép, mely eléggé színes változatosságában megragadja nemcsak figyelmedet, hanem a munka javára sorompóba állítja legjobb erőidet. úgy áll sz. Pál az utókor tanulni vágyó emberei előtt, mint az élet küzdelmeiben viaskodó, győzelmesen előretörő lélek, ki nem lát mást, mint csak azt a hervadhatatlan koszorút, melyet az Úr ígér és ad meg mindazoknak, kik megfeszítik erőiket, kik szinte égnek és lángolnak Krisztus jutalmáért s épen azért úgy futnak az élet nagy versenypályáján, mint akik tudják és látják a célt .... úgy evez az életnek sokszor háborgó tengerén, mint aki látja a kikötőt . . . Ezért munkája nem lesz levegőverdesés, nem a víznek rostába gyűjtése, mert ez hiábavaló fáradság volna, hanem minden kis munkábaállása örök érdemeknek kikovácsolása. Nézd, ez a legelső,

amit jól lelked mélyére kell elvetned; ez a legelső és egyben alapvető gondolat, melyet magadévá kell tenned és munkádnak zászlajára rá kell írnod: nem e világért dolgozunk, mert az csak értéktelen papírkoszorút ad s aki erre pályázik, legfeljebb hullaszagú, kriptát épít magának, hanem igenis dolgozunk és dolgozzunk is azért a gyöngyfüzérért, melyet Isten tűz homlokunkra, aki erre pályázik, nem kriptát, de tömjénillatú templomot épít lelkében.

Ez a munka számodra nem is olyan nehéz. Erre szól meghívásod is, melyet a kereszt-ségben kaptál. Akkor el is fogadtad az építő munkához való szólítást. Nem magad szerezted hozzá a felkészültséget, Isten adta neked ajándékai által. Ilyenek: egészséges munkabírási, értelmi képesség és akarati elhatározás, a kultúra elért eredményei, melyekhez mint felhalmozott értékekhez hozzájuttatott . . . Így becsülte meg Isten már kezdetben a te hivatásodat. Ráadásul hozzáadta az épületköveket is. Tudod mik azok? Nem egyebek, mint az éveknek egymásután lepergő, napjai, melyekből kialakul az a hatalmas palota vagy sárkunyhó, melynek „élet” a neve. Tőled függ, hogy édig érő katedrális lesz-e belőle, vagy pedig homokra épült viskó, melyet elseper a legelső szélvihar. Vigyázz Testvér, jól használd fel az Isten végtelen bölcsessége által neked adományozott életkereteket. Ne járj úgy, mint

ahogy a monda hőse .... Azt olvasom róla, hogy kiment egy szép napon a tengerpartra, s ott séta közben belebotlott egy kövecskékkel telt zsákba. Megnyerte tetszését a sok — majdnem egyforma — kövecske, s gyermek módjára elkezdte a víz tetején csúsztatni a sima felületű kis köveket. Még örült neki, hogy egyik-másik valóságos táncot játszik a víz felszínén, így „eljátszotta” mindegyiket, csak amikor az utolsóhoz ér, azt gondolja, elviszi haza mutatóba, legalább elmondja, mivel szórakozott a nap folyamán. Amint otthon lámpafénynél jobban szemügyre veszi a sima kövecskét, észreveszi annak szokatlan ragyogó fényességét . . s jobban megvizsgálván látja, hogy értékes drágakő volt mind, amit ő oly könnyelműen eldobált, eljátszott. Lélekszakadva rohan vissza a tengerpartra, keres . . kutat .. , hiába. Az érték már csendesesen pihent a tenger fenekén .... Ilyen drágakövecske a te kezében is minden életnap, hozzá van fűzve a te boldogulásod. Őrizd valamennyit, hogy mikor az utolsóhoz jutsz, elmondhasd magad lelkiismerete és a számonkérő Isten előtt: íme Uram,, mind elhoztam, amiket nekem adtál, egyetlenegy sem veszett el hiába közülük.

Ebből az következik, az élet nagyon komoly küzdőtér. Komoly, mert maga az Isten jár mindenkinek a bölcsőjénél és elvégzi a munkábaállítás nagy feladatát .... Komoly, mert ugyancsak az Isten jár a sír szélén is,

hogy kioSSza az élet munkájának gyümölcsét, ha rászolgáltunk. Így tesz és már is tett veled is az Isten. Istennek mindenkire, reád is szüksége van, mert nagy az Ő szőlője, melybe befogadott. Sietős is a munka, mert a napok gyorsan fogynak ... no meg csak egyszer él minden ember s ha egyszer kidőlt, ott marad, ahová dőlt. Az élet munkája tehát nem ismer tétovázást, ábrándozást, álmodozó nemtörődömiséget és tétlenül álldogálást ... A „ráérünk arra még” elvnek ismeretlennek kell lenni minden komoly szőlőmunkás előtt. Ez természetes is. Hiszen a futó felhők nézéséből nem születhetnek érdemes tettek sem az egyénre, sem a társadalomra, sem az Isten dicsőségére. Azok a felhők elszállnak, repülnek.. messze.. hová? Nem tudod! De telán újabbakat vársz és azokban bizod! Hiába lesed őket a magasságban és hiába várod, hogy majd onnan aranyos lépcsőkön szép lassan öledbe száll a boldogság ...

Hiába! . . Mert míg álmodozol réveteg tekintettel és sóvárgással, sopánkodással és jajgatással, füledbe cseng az élet érces vezénylő szava, az állandó harci riadó: csak előre! Az életalkony közeleg s ha egyszer a Gondviselés órája üti számodra a 12-öt, tovább már nem munkálkodhatol . . . Tévednél, ha azt hinnéd, hogy édesség és öröm, lágyan hízelgő melódia és szírazozás az élet; bizony van abban elég a keserűségből ... sőt ami édes-

sége van, azt is verejtékes homlok kutatja ki az élet mélységes tengeréből. Tévednél, ha azt gondolnád, hogy ünneplés az élet . . . Hát hiszen mindenesetre az is. Igen, vannak öröm — és ünnepnapok, de csak azoknak, kik az élel hétköznapijain dolgozni szoktak.

Azt kérdezheted már, hol van a te küzdőtered, hol áll a te életednek műhelye, hol épült és vár rád a názárethi munkásházad? Figyelj csak ide . . . Minden munka, ahol a kötelességet hűséggel kell teljesíteni, mindenütt, akár hírnév és dicsőség övezi utadat, akár a Kálvária nehéz járású útján vezet is a Gondviselés, . . . iroda és gyalupad, szántóföld és cseléd m unka, tudós és költő szobája, családi szentély és iskola . . . mind . . . küzdőtér. Ez mind léged vár, hogy te azokban jót tégy és erre másokat is megtaníts. Igen, ahol szóval és példával jót lehet művelni, . . ez az ember munkatere. Ahol a bűnt legyőzheted ártatlansággal, ahol az elesést megváltod bűnbánattal, ahol a hazugságot elnémítod igazságossággal, ahol a babonáságot kiirtod mélységes hit erejével, ahol az erkölcsi eltévelyedést helyreépíted az erény fénykoszorújával, ahol a kísértést leküzdöd az imádság fegyverével, ahol a lelkihaldoklást feltámaszthatod a kegyelem életcsirájával, ahol a roszrahajló természetet beolthatod az Isten szeretetének nemes tüzével... íme, szinte lehetetlen elsorolni ... ez mind az élet munkahelye, erre hív téged is a minden ember munkaadó ura, az Isten.

Hogyan dolgozzál? ...

Mindenesetre úgy kell dolgoznod, hogy a munka ne legyen számodra robot és nyűg, melyet csak azért végzel, mert talán a megélhetés arra kényszerít. De viszont ne is legyen az számodra minden! Ezt úgy értem, szép dolog, ha valaki izzad és éjjel-nappal dolgozik azért, hogy öregségére jobb napokat remélhessen: szép dolog, ha valaki arra törekszik, hogy kis házikó és mellette egy kis virágos kert legyenek élete végén az otthona. A munkának ez az érdemes gyümölcse meg is illeti a hanyaszorgalmat ... Jól esik nyugovóra térni a fáradt munkásnak a saját fészében ... Ez szép és szükséges dolog, de nem minden, A Márta szerep mellett nem szabad megfeledkezni Mária példájáról. , , Mert bizony majd egyszer mindent itt kell hagyni, házikót és méhzőmögést, virágos kertet és félrerakott kincseket ... s aztán tudod mi lesz?.. Mi lesz . .? f Hát kiviszik a koporsódat a temetőbe, mint ahogy az őszi betakarításnál elviszik a gabonát a szérűbe ... S ott ... ott lesz a cséplés... az Isten cséplése. Kinyílnak az örökkévalóság kapui, te odaállsz a kapu elé, hol vannak életerednek gabonakévéi, melyeket az ég számára teremtettél? . . . Vigyázz Testvér, mert ott nem állhatsz üres kézzel, remegő szívvel, oda el kell vinned mindazt, amit gyűjtöttél. Szerencsétlen lélek az, mely nem tud magával vinni egy jóra való téglát sem, melyet az égi temp-

lomban a maga számára lehelyezhetne. Azért figyelj csak, hogyan is kell dolgoznod.

Dolgozz úgy, amint azt a nagy szőlőtulajdonos, világ Ura cselekszi. O a nagy „elömun-kás,, nézd meg, mit tesz Ő?

Az Úr Jézus azt a szőlőtőkét, melytől termést vár, dombos és napsütötte partokra, homokos-kavicsos talajba ültette, aztán megtámogató karót is tett melléje — ez az Ő szent keresztje. Már most aki nem köti élete-venyigéjét ehhez a kereszthez, úgy jár, mint az a szőlőműves, ki nem köti a venyigét a karóhoz. Nem remélhet gyümölcsöt, mert a venyige támasz nélkül a földön fog kúszni, hol a szél és a vihar és az eső tönkreteszi, a gyom elnyomja . . . Így vagyunk mi is az étellel. Azt mondja az Úr: Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővessző . . . nálam nélkül semmit sem tehettek. „Ellenben:” Aki énbennem marad és én őbenne, az sok gyümölcsöt terem” . . . Így fogd fel minden élettevékenységedet. Igen, Krisztus a szőlőtő, az örök *élet* szőlőtője — gyökere számodra az isteni tanítás kimeríthetetlen mélysége! Krisztus szőlőtő — éltető erőit küldi neked a kegyelmek hétszerű szentségi csatornáján; Krisztus szőlőtő, az örök élet bizakodó reménységének zöldjét fakasztja csüggedt életünkben! Krisztus szőlőtő, belőle éltető ital fakad, nem közönséges bor, hanem isteni ital, Isten vére, az újszövetségi szentmiseáldozat napontkint kiömlő, bűnöket bocsájtó és lelki-halálból felkeltő vére . . .

És mik vagyunk mi? . . . Szőlővesszők! Beleültetve az élethegeyes-völgyes, örömmel és szenvedéssel váltakozó talajába .. . Magunktól fonnyadunk, letörünk ... az életnek egy kis szele elég nekünk és már is meginog hitünk, megrendül bizalmunk és megszakad szeretetünk. Mint a nádszál, derékbatörük legjobb nekiindulásunk és leszünk egykönnyen „megtört emberek”, görnyedt vállal, kétségbeesett szívvel . . . Leszünk a sors játéklabdája ... s az mint a csintalan gyermek egyideig játszik velünk, talán fel is emel, mert hiszen a sors néha gyors szárnyakra kapja az embereket ... de aztán egy szép napon elhajít magától s mi halálra váltan vagyunk az útszélien, várva azt, hátha akad egy kéz, melyet megindít egy érző szív és lehajol értünk . . .

Ezt ne feledd soha Testvér . . . Krisztus nélkül az emberi kéznek minden műve mulandó kártyavár vagy tetszetős szappanbuborék, mely épen akkor dől romba és temet maga alá bennünket is, mikor legszebbnek gondoljuk . . .

Ezért kell Krisztussal együtt dolgoznod.

Testvér! Téged is munkába hívott az Úr. Fogj hozzá, még mielőtt munkaidőd lejárna. Még pedig ott, ahová a hivatásod állított. De ott aztán egész szívvel, teljes odaadással. Amint az Isten nem akarja azt, hogy az almafa körtét teremjen, úgy tőled is a te saját munkádat kéri majd számon. Ezért tulajdonképen önámítás más dolgaiban fáradni és saját kötelessé-

günknek az útját eltéveszteni. Akit az Isten hová hívott, ott „tegye kezét az ekeszarvára és vissza ne nézzen”, mert csak ezen az úton találja meg a maga boldogságát. Tartsa kezében az élet láncának egyik végét, a másik pedig legyen odaerősítve az örök partokhoz, honnan égi fényjelek jelzik az irányt és égi szellők hűsítik a tikkasztó munka hevét . . . így dolgozz abban a tudatban, hogyha már a porphir-kő megdolgozásához is sok acélvéső elkopása útján jut el az ember, még inkább kell a lélek csiszolásához egy egész életre terjedő munka, melytől a feloldozást legutoljára csak az élet nagy Niagara-esése, a halál adja meg, mely Isten elé szólít, hogy jutalomra találj nála.

Boldog az a halandó, ki elmondhatja: „a iuventute mea invocasti me . . . ifjúságomtól meghívtál Uram” s én mentem utánad... De még az sem késő, ha ősz fejjel ébbredünk, csak az a fontos, időben álljunk be s mivel az nincs a mi birtokunkban, mert az időnek mi -csak haszonélvezői vagyunk, . . . még ma kezdjük el a munkát. Mert jön ám az élet estéje . . . ugye, a hosszú nyári napnak is eljön az alkonya . . menj tehát Testvér életed műhelyébe . . légy meggyőződve, nem leszel egyedül! Az erőt megadja a szőlőtő ... S ha olykor könny szánt barázdát az arcon és kézen, gondold meg, fénylő gyöngyszem lesz az a Krisztus-fonta koszorúban. E koszorú mellett

a királyok kincse is silány koldusság, a világ minden dicsősége is merő szegénység . . . Hallgass a mukábahívó Isten szavára s ha majd egyszer hazaszólít, mondd neki: Istenem, én nagy dolgot nem műveltem, engem a világ nem csodált meg. De amit tettem, becsülettel végeztem, Te voltál tanúm, hisz veled voltam a lélek munkájában . . . Testvér! Hidd el, Isten örülni fog és szeretettel tekint majd rád, mint ahogy mi is szeretettel nézünk annak az ártatlan kis gyermeknek szemébe, ki egyszerű mezei virágokból font kicsi csokorral kedveskedik nekünk . . . Menj és kösd össze csokrodat . . .

Hatvanad vasárnap.

Az elvetett mag sorsa.

Egy alkalommal háborús emlékek között lapozgattam és akkor kezembe került több érdekes és tanulságos történet a nagy világégből. A sok közül megragadott egy naplószerű emlékalbum, abban olvastam a következő kis eseményt.

Súlyosan feküdt lázas betegségében az egyik kórházban egy többszörösen megsebesült katona. Odahaza felesége és hét gyermeke aggódott sorsának reménytelensége miatt. A beteg mellett állandóan volt egy ápolónő, ki ott ült ágya mellett, hogy ha szükséges, rögtön

segítségére lehessen a tehetetlen betegnek. Történetesen az ápolónő szokásos könyvét bújta; valami könnyű regény volt kezében, egészen elmélyedt benne. Elmerülésében észre sem vette, hogy betege egy rohamos lázalmában elhagyta a szobát. Csak mikor már jó idő telt el . . . feltekint és . . . szinte nem âkar hinni réveteg tekintetének . . . látja, hogy a beteg nincs a szobában. Rosszat sejtve önkéntelenül felsikolt az ápolónő: ... jaj Istenem! . . . csak nem ugrott bele a tóba! . . . A kórház ugyanis egy tó partján épült, hol a már felgyógyultak a nap bizonyos óráiban sétálgathattak . . . Hirtelen felszökik helyéről, haját tépve egyenesen a tó partjára rohan . . . mikor odaér ... óh szörnyű! . . . épen akkor . . . szemeláttára merült el a beteg a víz hullámaiban , . . Kövé mered az ápolónő egy pillanatra, aztán rohan segítségért . . . Hiába! . . hiába! Későn volt minden. Özvegy édesanya és hét gyermek siratta a regényolvasás áldozatát. ... De még valaki. Az ápolónő is . . . A szörnyű haláleset annyira megviselte, lelkiismeretét annyira megrendítette, nem bírta elviselni önmaga szemrehányását, beleőrült nyugtalanságába s a tébolydában is folyton beteget akart menteni . . . pedig szegény ő maga is menthetetlen volt.

Testvér! Nagy dolog egy regény olvasás? úgy-e nem. Nagy dolog a vigyázatlanság? Legtöbbször nem ... De az eredménye rette-

netesen nagy lehet! Nézd csak, ha megfigyeled az uccai, vasúti és egyéb alkalmi szerencsétlenségeket, azt fogod találni, legnagyobb részük elkerülhető lett volna, ha az emberek óvatosabbak, elővigyázatosabbak és . . . ami igen fontos, kötelességeikben helytállóbbak, pontosabbak lettek volna. Ebből láthatod, az emberi életben rendkívül nagy fontossága van a kis dolgok művészetének.

Már a közvetlen tapasztalat is meggyőző erről. Ha valaki nagy tudós akar lenni, a kis abc-η kell kezdenie; a hatalmas felhőkarcolók kis téglákból épülnek fel; egész kicsiny a tölgy-makk, mégis viharral dacoló évszázados torz» lesz belőle; csöppség egy kis kavics és házakat romboló lavinává nőhet; kis dolog egy messzelátó, vagy egy mikroszkóp s mégis milyen csodás világokat tár fel; kicsiny az ember szíve, de az az élet hordozója; elenyésző kicsiség egy gyufaszál és egész évi gabona-termést, falvakat tehet tönkre és juttathat kol-dusbotra. Szereted a napsugarat, mely elúzi a lelkedet is megbénító ködöt a láthatárról . . . de ugye mily kicsiny a hajnalpír világossága, melyből feltámad a naparc. Ismered a Fekete erdő kis patakocskáját, . . . hatalmas hajókat cipel a hátán, midőn megnövekszik.

Így van az ember élete is. Így van a tied is. Sokszor jelentéktelennek látszó események döntő hatással lehetnek annak fejlődésére. Bizonyos korig semmit vagy csak keveset mu-

tat. Mert még az öntudatod alszik s te a gyermekember még oly semmi-keveset tudsz az élet komolyságáról. Majd az öntudat ébredésével beköszönt a bájos gyermekkor, mikor még minden csak játék, minden öröm, minden kedvesség, ez az aranyélet és angyalalmok világa. Lassan fogy az álom, komoly munka lesz a játék. Eljön az idő, mikor minden egyes nap már jókor reggel és későn este elébe áll a maga terhével, eszed és kezed egyaránt küzködni kénytelen. Ezalatt a szív gyűjti a gondokat, . . . hogy azok őrlésével csiszolja a jellemet és szépítse a lelket. Így folyik a te életed . . . míg egyszer csak a rohanó életfolyamat célt ér és kiköt az örökkévalóság révpártján . . . Mindez azonban az élet perceiből s a percek elvetett magjaiból tevődik össze. Még a legnagyobb szentek is — ritka kivétellel — mind ilyen kis percek törmelékeiből építették fel lelkükben az Isten templomát. Úgy tettek, mint aki kimegy a virágos rétre és csokrot akar kötni. Nemcsak hogy nem járták a rétet becsukott szemmel, sőt nem is csak bámulták azt, hanem egyenkint tették össze a kis virágszálakat, . . . talán sok tövis szúrás árán, de mégis létrejött a csokor.

Hogy az isten kegyelme elvégzi-e a maga megtermékenyítő munkáját, az tehát rajtad fordul meg. Akaratod az a nagy kulcs, mely örök boldogulásod, vagy örök boldogtalanságod hazájának kapujában megfordul, hogy örökre

lezárja mögöttes a jó és rossz lehetőségének és tehetőségének a világát. Ebből az következik, akaratod beállítása egy irányba és az irány megtartása napról-napra rád nézve döntő fontosságú.

Nem elég csak az egyszeri elhatározás és a jóhoz való odaszegődés, mert minden emberben benneszunnyad az erkölcsi életszentségre hivatottság is, de sajnos, Ádám vétke óta az eltévelyedés, bűnre hajlás is. Mindegyikünk magával cipel egy darabot az őszülők szomorú örökségéből, mely kettős összetételű: van benne egy jó adag lelkesedés ... de van benne nem kevesebb gyávaság, és a küzdéstől való visszarettenés. Már most a te akaratodon fordul meg, tudod-e őrizni folyton az örökség jó részét; tőled függ, tudsz-e megmaradni az isten által lelkedbe hullatott mag felnövesztésének szakadatlan munkájában, vagy sem.

Nem olyan könnyű a kis dologban való hűség, mert ezer veszély, ezer kísértés kezdi ki legjobb törekvéseinket. Bármennyire is imádkozzuk mindennap az Úr szavaival: és ne vigy minket kísértésbe . . . csak bizony rajtakapjuk magunkat apró-cseprő botlásokon, kisebb-nagyobb eleséseken, Észrevesszük, akaratunk nehezen állja ki a legegyszerűbb próbákat is. Ez aztán sokszor kedvetlenít, csüggeteggé tesz, hiábavalónak tünteti fel az állhatatos küzdelmet, melyet a jó érdekében magunkra vállaltunk ... s a végén mi lesz*? Nem egyszer az

Isten kegyelme iránt való bizalmatlanság, más-
kor a harc feladása, minek következtében
haldoklani fog bennünk a jó és felburjánzik a
gyom . . . Lesz az Isten virágos erénykertjéből
kígyó-békák és ezer másfajta csúszó-mászó
állat tanyája, a különböző bűnök barlangja.
úgy járunk, mint egy elhagyott kápolnáról
olvastam . . .

Állt magában a kápolna egy nagy erdő
közepén. Elhagyottan, mert elűzték a szerze-
teseket, kik ott messze vidékek zarándokainak
nyújtottak lelki megkönyebbülést a bűnök ter-
hétől. Megszűnt a szentmise, ez a mindennapi
szeretetáldozat . . . nem jött oda többé senki,
nem kondult meg ünnepnapon a harang imád-
ságos hangja . . . Múltak az évek . . . vissza-
helyezték a szerzeteseket. Ki jött két barát az
erdő elfelejtett kápolnájához, hogy elkészítse,
rendbehozza a templomot az istentiszteletre.
Meglepődve vették észre, hogy amikor a ha-
rang megszólalt, a legkülönbözőbb madarak
röpködtek ki a toronyból, hol eddig nem zak-
latta őket senki. Mikor pedig bementek a ká-
polna belsejébe, szinte nem tudtak belépni,
annyira ellepte az egész belső részt a férgek
sokasága.

Testvér! Ez a kápolna a te lelked szen-
télye. Ott száll fel napról-napra az Isten dicső-
ségére a jóért való ima, — és harcfelajánlás.
Ez a mag sok veszélyre talál. Az egyik leg-
nagyobb és következményeiben végzetes vesze-

delem, ha nem ismered, vagy nem értékeled eléggé a kis dolgok művészeit, a kicsiben való állhatatosságot. Mert ne feledd el, ha ma valamit elhagytál, holnap már könnyebben elhagyod; napok múlva már nem is fog nyugtalanítani . . . vagy ha fel is ébred benned valami kis tiltakozás a mulasztás ellen, az elalvásnak megindult lelkiismereted épen elég mentséget fog felfedezni és te újabb mulasztással táplálsz a benned már-már megnövekedett rossz hajlamot. Ami ma még csak pókhálófonal, pár nap múlva . . . cérnaszál lesz; még néhány mulasztás . . . kész a sodrott kötél ... Ha tovább táplálsz, olyan lesz, mint a nedves hajókötél. . . Majd vasabroncs, vaspánt lesz belőle, mely úgy körül fogja lelkedet, hogy még az Isten kegyelme elől is elzárja az utat.

Ez az Isten elvetett magjának legszomorúbb sorsa, hogy az emberek az ellene támadó rossz magot táplálják, s amazzal nem egyszer veszni engedik. Tapasztalat által beigazolt tény az elv: vess el rossz vágyat, rossz tett lesz belőle; vess el, vagyis gyakorítsd a rossz tettet, szokás lesz belőle; vess el szokást, szenvedély lesz belőle, Ez tudod hová visz?

1909-ben elsüllyedt a Sirio gőzös. Körülbelül 800-an utaztak rajta, alig 500-an menekültek meg, a többi elveszett. Szörnyű lehetett a hullámok csatája a szerencsétlenekkel. Mielőtt a hajó elsüllyedt, mindenki igyekezett mentő-

övet szerezni magának. Volt egy utas, ki a mentőövéhez . . . mely még épen hogy csak használható volt, annyira megromlott már . . . hozzá kötötte aranyrudakat tartalmazó zsákját is. Ez volt veszte, talán még valahogyan megmenekülhetett volna, de a súlyos csomag húzta, csak húzta lefelé . . . Már-már közel volt egy mentőcsónakhoz . . . még egy pillanat és . . . megszabadul. De . . . de az arany-melytől nem akart megválni-nehéz volt . . . nem bírta már tovább magát fenntartani és mielőtt elérhette volna a csónakot, elmerült a hullámsírban. S tudod mi volt a szerencsétlennek utolsó kiáltása? . . . Jaj, nem tudom a pénzemet megmenteni! . . .

Nézd, testvér, ilyen a tövises . . . sziklás . . . útszéliesen selejtes lélek. Ilyen, mert ilyenné teszik az emberek. Az emberek, kik a kis dolgokkal nem törődnek . . . emberek, kik csak a lejtő végétől félnek, de nem veszik észre, hogy már a megindulás is esés . . . emberek, kik csak az örvény tátongó mélységére borzadnak meg, de az örvény szélén játékba kezdenek és nem veszik észre, hogy ez a játék szomorú játék lesz, katasztrofális tragédia lesz, melynek szájalomraméltó főhőseivé szegődnek, kik nem tanulták kerülni a kis dolgokat, melyből születnek a halálosan komoly tettek és mennek tönkre talán jól indult életek.

Es a 30-,100-szoros termés hol marad? Megmondja az Úr Jézus: „Aki a kicsikben hű,

az hű a nagyban is ...” (Luk. 16, 10.) Testvér, ez legyen a te lelkedben az elvetett isteni mag sorsa. Légy a „napról-napra” jobbulásnak álhathatos harcosa, a „máról-holnapra” kitartásnak éber őrszeme, akkor sohasem marad el az Isten kegyelme, mellyel a te akaratod minden rossz felett diadalt aratna.

Ötvened vas.

Lelki vakságod hitetlenséged.

Nem egyszer történik meg velünk, hogy mikor az evangéliumban az Úr Jézus egy-egy csodájával találkozunk, az a gondolatunk támad: milyen jó is volt azoknak a Krisztus korában élő embereknek, kik a Mester nyomában járhattak és szentanúi voltak azoknak a rendkívüli tetteknek, melyekkel nem egyszer bebizonyította az Úr Jézus az Ő istenségét, Milyen könnyű is volt hinni a 2000 év előtti embereknek, kik a kánai menyekzőtől egész Krisztus mennybemeneteléig napról-napra nyomában voltak a mindenütt „jóltevésben körüljáró” Isten-embernek ... De ez az idő lejárt már, vissza sem jön többé. Krisztus elment; itt maradt ugyan második én-je: az egyház, itt hagyta az evangéliumát is, sőt itt maradt Ő maga is az Oltáriszentségben és a Vatikánban ... De ezzel minddel úgy vagyunk, hogy bizony csak elmosódott képet adnak a 2000

éves múlttól . . . emlék sokszor, melyről hiányzik az élő, lüktető melegség. Főképen akkor érzi ezt a gyanút az ember, mikor az evangéliumban olvas olyan dolgokat is, mint épen a mai csodás gyógyítás . . .

Sokszor gondolkodik így a modern ember... és még többet is tesz. Megrendül hitében, ... megtagadja azt eszével és életével egyaránt. Tudod hogyan? úgy, mint manapság nem egyszer lehet hallani uccán és népgyűléseken, a csöcseléknél és egyetemi katedrák előadói-nál, . . . kik egykönnyen készek az ítélettel és azt hirdetik: én csak azt hiszem, amit látok. Természetesen a további következtetés nagyon könnyű: Isten, lélek, másvilág, vallás . . . nincs, ez mind csak képzelgés . . . olyan félkegyelmű, vagy a másvilágtól esztelen módon rettegő anyókák csak hadd képzelődjenek, legyen ez mindenkinek a magánügye ... én megyek a magam útján ... én szabadon gondolkodom, nekem ne szabjon senki törvényt, különben is nem vagyok már gyermek . . . nem tűröm senkinek a gyámkodását . . . Papság, templom, szentségek, imádság . . . felesleges dolgok. A sorsát úgy sem kerülheti ki senki, az pedig a végzet megmásíthatatlan könyvéből oly erősen meredezik felénk, hogy azt megváltoztatni nincs senkinek a birtokában.

Mindez a beszéd miért? Mert a kereszténység tanításában vannak bizonyos dolgok,

melyeket nem lehet rőffel kimérni, ésszel felérni? Hisz épen a nehéz hittitkok teszik a kereszténységet legrokonszenvesebbé, mert azok a bizonyítékok arra, hogy eredete Istentől van. Épen a csodák és titkok azok a drágagyöngyök, melyeket Isten a kezünkbe tett le, hogy általuk felemeljen az egész teremtett világ fölé és közelebb vigyen az angyalvilághoz.

Testvér! Ha helyesen gondolkodói, belátod, józan ember nem mondhatja: én csak azt hiszem, amit látok.

Már a mindennapi életben rengeteg olyan dologgal találkozol, melyet megérteni nem tudsz, mégis élsz vele, beszélsz róla és eszedágában sincs letagadni. Figyelj csak ... Vesd el a magot ősszel. Jön az eső, szél, fagy, jég . . . hóréteg, olvadás . . tavaszi szellő és lágy nap-sugár, ... mi lesz? Elhalt a mag és most előjön az elrothadt magból az új élet. Nemsokára kalásztenger ring a rónán és kész nyárra a kenyérmegújulás.

Nézd a szőlőt. Földbe ülteted, esővízzel és a föld porával táplálsz . . jön a szüret s akkor látod, nem vizet, hanem bort szüretelsz.

Minden évben előtted a vándormadár. Eljön az őszi szellő, s a fűrj, a fecske, a gólya stb . . . búcsúcsicsergéssel elköszön ... de aztán tavasszal visszajön, ugyanarra a fészekre, melyet ez évben készített.

Gondolj vissza gyermekkorodra; az abc-betűit nem tudtad . . . csak elhitted és így

tanultad meg. Bebizonyosodott tény, hogy a meglévő ismereteidnek 90-ed részét hívés által tanulod másoktól. Tekintsd a könyvtárakat, az a rengeteg könyv, amit ott találsz, mind azért íródott, mert a szerző abban bízott, hogy akadnak emberek, kik el fogják hinni azt, amit ő összeirt.

Az általad még nem látott földrészekről is csak hit által van ismereted .... A napilapok, szónokok . . . mind hitre építik munkájukat.

Tovább megyek és azt mondom, maga a beszélgetés két ember között, vagyis a legközvetlenebb érintkezés, mely nélkül lehetetlen volna együttélni, hiten alapul.

A hit fogalma hozza ezt így magával. Mert mit is jelent hinni? Csak azt, hogy elfogadom mástól azt, amit mond, mert megbízom benne. Elfogadom, nem azért, mert megértem amit mond, hanem azért, mert az ő tekintélye nekem elég biztosíték, elég garancia arra, hogy nem akar félrevezetni. Ennek a tekintélynek az alapja az ő becsülete. Ez készíti őt arra, hogy mindent úgy mondjon el, amint tudja és nem akar engem törbecsalni.

Kinek hiszünk így a megbízhatóság alapján? Magunkfajta csetlő-botló embereknek, kik magunkról tudjuk, mily sokszor rajtacsípjük magunkat egy-egy tévedésen, hibán . . . íme a józan ember nem mondhatja már a minden-

napi élet egyszerű dolgai között sem, hogy csak azt hisz el, amit lát.

Még inkább áll ez egész természetesen a tapasztaláson túl eső dolgokra, mint amilyenek a vallási igazságok is. Mégis itt egészen más-képen vélekedik az ember. Mihelyt szembetalálja magát ésszel meg nem érthető igazságokkal, mihelyt, valamiről nem tud úgy megbizonyosodni, mint a $2 \times 2 = 4$ számtani igazságról, mihelyt fennakad a Gondviselés nehéz problémáin .... kezd bizalmatlanná lenni az igazság iránt és kételkedik annak megbízhatóságában, ki ezt az igazságot számára tolmácsolta, legyen annak a tolmácsnak a neve akár az egyház, akár az Isten . . . mintegy, hihetetlen, mert érthetetlen! Micsoda következetlenség . . . Ha ember mond valamit, nagyszerű felfedezés.. haladás, . . de ha Isten beszél, hihetetlen, elfogadhatatlan. Egy szerény képességű művész, iparos, könyvíró vihet végbe módosításokat a már kész művén . . . csak Isten nem, a legnagyobb művész és egyben alkotó? Ő nem azért nyúl bele a föld történetébe, hogy kijavítsa, vagy a teremtésnél megmaradt hézagokat most utólag betöltse . . . nem! Rendkívüli cselekedeteivel világfeletti hatalmát mutatja be. És épen ezek a tények keltik fel a gondolkodóban az Isten iránt a bizalmat, mert a józan ember megérti azt, hogy az örök Bölcsesség és Mindenhatóság tudhat és tehet olyan dolgokat, amilyeneket az ember nem tudhat és

nem is tehet. A józan ember meghajlik az Isten megfoghatatlan ítéletei és kifürkészhetetlen utjai előtt. Megérti, hogy végre is az Isten gondolatai nem a mieink s az Ő útjai nem a mi utaink ... ha tehát Ő valamit mond, vagy tesz, arra az én helyes szavam csak az lehet, melyet a Boldogságos Szűz mondott az Úr Jézus születését hirdető angyalnak .... hiszem, mert Istennél semmi sem lehetetlen!

Épen a modern természettudomány eléggé meggyőzhette az embereket arról, hogy nem lehet oly könnyen kimondani ezt a szót: lehetetlen. A legújabb kutatások rácáfoltak e régi véleményre. Még inkább így van ez a természetfeletti világban, a hit birodalmában. Itt az a szó illik az ember ajkára, ha egy nehéz igazság előtt áll, én ugyan nem értem, de lehet hogy más valaki érti az emberek közül- De ha egy sem értené, akkor is elfogadom, hiszem, mert érti az, aki mondta: az Isten. Meghajlok előtte: legyen az Ő szava szerint. Elhiszem, mert végre is a végtelen tudás tengerét nem mérhetjük fel a mi kicsi eszünk gyűszűjével, mint ahogyan a tengerparton játszó gyermek sem tudta a tenger özönvizét átmergetni a magavájta kis gödörbe azzal a kagylóval, melyet a víz sodort, vetett ki a partra.

Bizonyára láttál már Testvér az ég felhői közt kóválygó, hatalmas sasmadarat. Figyeld azt meg. mint emeli fel merész íveléssel kis

főkéjét a szárnya alatt a napközelségbe . . . így tesz az Isten is csodás tanításaival, hittitkainak kinyilatkoztatásával, messze elragad a föld rögei közül, hogy bepillantást engedjen és előlegezzen abba a világba, melyet csak a hitben gyakorlott szem tekinthet és élvezhet akkor, mikor majd lehull az élet titkait rejtő fátyol s a lélek szabadon szárnyal oda, honnan jött és hová igyekszik: Istentől-Istenhez!

*

Azt mondod talán Testvér, hinni nem is oly nehéz. De hát honnan van akkor az a sok hitetlen ember;? Honnan van? . . . Van! . . . Szomorú tény, nagy tragédia, végzetes hajótörés az élet tengerén, de van belőle. Egy azonban biztos: sohasem hidd, hogy azért nem hisznek az emberek, mert a hit ellenkezik az értelemmel! Korántsem. Épen azt merjük állítani, hogy a hit által élénkbeadott óriási igazságbirodalomban van az igazi szabadgondolkodás lehetősége. Persze szabadgondolkodás alatt a helyes okoskodást kell érteni, vagyis azt, amely nyomról-nyomra, következetesen, azaz nyomósan halad előre és nem mond ellen a helyes észjárás szabályainak, törvényeinek, amely törvények változatlanul megvannak minden épelméjű ember lelkében.

Egész nyugodtan kimondhatjuk az elvet: a vallási élet terén lehet szabadon gondolkodni, lehet pedig azért, mert bár a „tudomány századát” éljük, mégsem kell attól

félni, hogy a hit az ésszel összeütközésbe fog kerülni, sőt épen a tudomány legelsőbb rendű képviselői jönnek tanúskodni a hitnek észszerűsége mellett. Mert merítsék bár ki értelmi képességeink egy sz. Ágoston és sz Tamás szédítő gondolatmélységét és szárnyaló emelkedettségét, legyünk a legmodernebb kornak Aristotelesei és Plátói , . . egytől nem kell félni. Tudod mitől? A túlzástól ... A vallásos igazságok birodalma oly óriási, hogy azt túlszárnyalni akkor sem bírnád, ha szellem-szárnyakon repülnél, sőt minél több talányt fejtenél meg, annál inkább hirdetnéd az ókori bölcs szavát: csak azt tudom, hogy semmit sem tudok. Tégy éjt is nappallá . . . kutass . . . gondolkodj . . . mélyedj el . . . szárnyalj szabadon az ég madaraival . . . értelmed még mindig talál épen elég munkát, mert az igazság végtelen, azt kimeríteni senki más nem tudja, csak aki maga a tökéletes Értelem: az Isten.

Ha az értelem nem lehet oka a hitetlenségnek, hát honnan forrásozik az? A baj gyökere egész máshol keresendő. Nem az észben, hanem az akaratban! Az istenes dolgokat is elhinnék az emberek épúgy mint más igazságokat, de ezeket nem akarják elhinni. Nem akarják pedig azért, mert míg az összes többi igazságok közömbösek aziránt, hogy elfogadom-e őket, vagy nem, addig a vallási igazságok mindegyikének megvannak a maga következményei, melyeket az életre kihatóan

megkövetel. Minden vallási igazság mellett ott áll az élet parancsoló felkiáltója, mely azt kívánja, hogy amit hiszel, azt gyakorold is, éldd, is . . . Ebben rejlik a hitetlenség gyökere.

Forgasd fel a kultúrtörténelem lapjait, keresd fel bármelyik világváros tudományos könyvtárát, azt fogod találni, nem akadt józan gondolkodó, ki Istent, lelket, örök igazságszolgáltatást tagadott volna ... sőt minél tudósabb, értelmileg kiműveltebb volt valaki, annál öntudatosabban hódolt az Isten előtt. Hogy csak a legmodernebbek közül hivatkozzam egynéhányra: Schiller, a nagy gondolkodó írja, ahol a hit hiányzik, ott minden inog. Goethe is a legnagyobb művében, a Faustban az Istenbe vetett hitet adja a végkifejletben; Dante, Mozart, Beethoven, Haydn, Wagner, Bach és Liszt . . . Mind úgy vannak, mint ahogy a pogány Homeros megírta az Odisseában: minden éhezik az Isten után. Igen, mint a földből előtörő növénycsíra a nap felé, mint a gyermek anya ölébe, úgy kívánczik az ember legbensőbb énje, egész mindene az Isten felé. Nem olyan régen nagy feltűnést keltett Coppée az ő „La bonne souffrance” c. munkájával, melyben a valláshoz való visszatérését megokolja. Ebben írja azt, hogy az ő hitetlenkedése: olyan, mint a katona viselkedése ki ráunt a fegyelemre és megszökött. Nézd Testvér, ez a gondolat világít rá a mai ember hitetlenségére: nem hisznek az emberek, mert a

hit parancsolatokkal áll elő, melyek az életet szabályozzák; nem hisznek, nehogy hívén, pálfordulást kelljen tenni és az eddigi helytelen étellel felhagyni.

Tévedés volna azt hinni, hogy aki nem hisz, az talán túlfinom értelmi fejlettségéről tesz tanúságot. Inkább erkölcsi tehetetlenségéről állít ki szegénységi bizonyítványt. Jegyezd meg Testvér, valahányszor hitetlenséggel találkozol: nem a Hiszekegyben rejlik a hiba, hanem a Tízparancsolatban! Nem azt kell mondani, hogy a hittől idegenkednek az emberek, nem is az a baj, hogy csak azt akarják elhinni, amit látnak ... a helyes és őszinte beszéd a hitetlen emberek ajkáról csak az lehet: nem hiszek, mert nem akarok más emberré, jobb emberré lenni.

Volt alkalmam beszélgetni nem egy alkalommal hittől elszakadt emberekkel. Midőn az egyik egészen a férfikor elején álló fiatalemberrel beszélve megkérdeztem, mi az oka, hogy a családjuk hagyományos szép hitéletétől búcsút vett, azt felelte: tudományos meggyőződéssem egész ellentétes világnézetre vezetett. . . . A beszélgetés során kiderült, hogy még saját szakképzettségéhez is igen sok szó férhet . . . világnézete egyáltalán nincs, hacsak nem mondható annak az a szellemtelenség, mely alig terjed túl az ucca bölcseletén, vagy a terített asztal és gyöngyöző pohár alvilági felfogásán. Egyébként maga a fiatalember is za-

varba jött, midőn tudományos meggyőződésére hivatkozott, mert ideges elpirulásával elárulta, hogy ez a téma kissé kellemetlen és a képmutatás elrejtése lehetetlen.

A hitetlenség tehát a lélek penészvirága, gyökere az akarati élet középpontjában, a szívben van.

Érdemes megfigyelni azoknak az embereknek tipikus világát kikből a hitetlenség gyászvitézei rekrutálódnak össze. Mert irtóznak a hittől; a vén bűnösök, kik nem akarnak szenvedélyeikről lemondani. Próbálnak néha védekezni és azt mondják, ők már nem is tehetnek arról, hogy rosszat tesznek, hisz annyira nem uraik önmaguknak, hogy a rossz szinte öntudatlanul születik meg náluk. Ez lehetséges, hogy ez egyes cselekedetek előtt már annyira alszik a tönkretett lelkiismeret, hogy figyelemezhető szava nem is hangzik . . . de vájjon ki nevelte ilyenné a mesterségesen hizlalt ösztönét: Panaszzkodhatik-e az, aki saját házát gyújtotta fel? Hangoztathatja-e ártatlanságát, ki önmaga vetette magát a bűn játéklabdájául?... Nincs szenvedély, hol éber az akarat. Persze megszelidíthetetlen a ló, ha folyton égő tapló van a fülében ... Légy ura akaratodnak és rabja lelkiismeretednek ... és kitépted szenvedélyed méregfogát.

Kígyót-békát kiáltanak a hit ellen az ifjú vétkesek. Elég sokan vannak. Ezek soraiban találsz azokat, kik ifjú erőik tudatában leg-

kevésbé érzik még az Isten segítségének szükségességét. Nekik még most minden tavaszi ébredésről beszél. . . szórakozás . . . kedvesség, mosoly, öröm . . . romantika . . . elismerés, hízélgés . . . ambíció . . . karrier . . . most még minden oly kellemes ... A gondok csiráit, melyeket a távol ködéből majd egyszer fel fog vetni a kenyérkeresés furcsa hétköznapisága, még most hancúrozó jókedvvel letaposják. Még a felhők járását sem figyelik, mert az egészen természetes, hogy nekik csak a napfény ragyogó régiói és a holdfény szende bája, a madárdal és virágos ligetek sejtelmes suttogása , . . igen, nekik csak ez járja még. Nekik ez a világ minden, de minden! Nem bírnak betelni vele. Szürcsölgetik is mind azt, amit felkínál a „siker és élvezet” ezerkarú tálcáján, csak azt sajnálják, hogy a napnak csak 24 órája van és az élet csak legfeljebb 70—80 esztendő ... de épen azért sietnek mindenbe belekóstolni és sikerül is elérniök, hogy húsz egynéhány éves korukban már csakugyan „semmi új a nap alatt” nincs a számukra . . . Ezek nem szabadgondolkodók . . . dehogy, hiszen nem is gondolkodnak. Ezek .. . Ezek . . . élnek!

Még egy fajtája van a hitetlen emberek csoportjának. Ez sem hiányzott egy korban sem. akárcsak az előbbi kettő. Értem az izgága természetű, forradalmi alapon álló hamis profétákat, kik döngetik a hit falát, mert fel-

forgató eszméiknek halálos Ítéletét olvassák ki belőle. Egész tömegek sorakoznak tűzhányó természetű zászlajuk alá. Kiepipített szakszervezeteik lövészárokká teszik az egész földkerekséget, mely hol védelmi, ez a ritkább eset, hol még támadó szerepben mutatja be magát. Fegyverei a gúny, a rágalom, a hazugság . . . a becstelenség és rablás . . . megvesztegetés és nyílt támadás. Célja felforgatás, zavarosban halászás, ha kell, vérontás árán is.

Valósággal az őskereszténység modern Caesar-ja támad fel benne, mely tűzzel-vassal tör minden ellen, ami a kereszttel függ össze.

Testvér! Ne engedd magadat félrevezetni. Nem a csoda és a hittitok fáj a hitetlenségnek. Ez csak az ürügy, ez csak a szálfka! úgy vannak az emberek ma a csodával, mint 2000 évvel ezelőtt a farizeusok az adógarassal. Odamennek sz. Péterhez és azt mondják neki: a te Urad még nem fizette meg az adót. Mikor aztán Péter az Úr szavaira kiveti a halót és a hal szájából kivett pénzzel megfizeti a tartozást . . . elhallgatnak? Nem! Nekik nem a pénz volt a fontos, nekik Krisztus kell, hogy elveszíthessék őt. Majd megkérdezik: kell e adót fizetni a császárnak? Gondolták, erre bármit is feleljen az Úr Jézus, elég ok lesz arra, hogy törvényszék elé állíthassák. Ekkor hangzik a gonoszság leleplezésére az Isteni szó: adjátok meg a császárnak, ami a császáré, Istennek, ami az Istené ... Így a modern hitetlenek. Nem a hit ellen

van legfőbb harca... ez csak az ürügy. Ez csak a cím, mely mögött az igazi tartalom: nem kell Krisztus! Korunkban tehát a csodaiszony másodrendű szerepet játszik; ami az embereket eltölti, az egyszerűen Krisztus-iszony!

Testvér! Véd szívedbe, a kereszténység isteni módon megalkotott hitrendszer és élet-szabály. Odaáll minden ember elé, te eléd is és azt mondja magáról: a tízparancsolat szívbeirt kőtáblái, valamint az újszövetségi Sinai-hegy az egyház szeretetsugallta törvényei nemcsak egyszerű illemszabályok, melyeket el is fogadhatok, meg el is vethetek, hanem kérlelhetetlen szigorúsággal és pokoli büntetéssel szentesített törvénykönyvi rendelkezések, melyekkel örök boldogságotat vagy boldogtalanságotat készítheted elő. Előtted élet és halál.. . a választás rajtad áll.

Nagyböjt I. vas.

Az első nagy lelkigyakorlatozó.

A természet és kegyelem építómunkájának összhangját mutatja be az egyház liturgiája, istentisztelete. A világegyház minden mai imádsága odamutat az első lelkigyakorlatozóra, az Úr Jézusra, kiben az emberi természet és az isteni kegyelem kerül összeütközésbe. Krisztus a magányban, a kísértésben . . . vele szemben a sátán. Régi ismerősök . . . örök *ellentétek*. Égi hatalom, a mindenhatóság . . .

s a sötétség hatalma, potestasetne brarum. Örök esemény, ismeri a történelem minden lapja és minden napja. Átszenvedi minden ember . . . mert „a sátán megkívánt titeket”... Ezért engedte először önmagát megkíválni, hogy ne essünk kétségbe, mikor majd minket kíván. Megküzdött az alvilággal» hogy mi, az Ő testvérei ébren legyünk és örködjünk, mikor a mi közös ellenségünk, mint az éhes oroszlán körüljár és leselkedik, kit nyelhetne el. Krisztus a kísértések próba-embere, hogy mi a kísértésben erre a „szegletköre” állítsuk védelmi várunkat.

Figyelemreméltó megkísértés. Előképe és előharca annak a másik még nagyobb harcnak és még veszedelmesebb egyedüllétének, mely mindennap közeledik, mellyel az összeütközése elkerülhetetlen. A halál órája lesz az. Amikor a természet szava és az Isten kegyelme végkimerülésig próbára teszik majd. Ez itt van a pusztában, az a másik ott lesz az Olajfák és a Golgotha hegyén. Csak a hely különböző ... az esemény egy és ugyanaz. Mind a kettőnek egy az indítéka, egy a célja: az Isten ügyének, mely a lélek boldogsága, mindhalálig való szeretése. Amiért a Szíve idehozta közénk, amit különösen is a lelkünkre akar kötni, az vezeti Öt. Szeretettel csordultig teljes Szíve mutatkozik be a kettős kísértésben, szinte kiont, hogy elárasszon minden e világra jövő embert, hogy mindnyá-

jan egyek legyünk vele az Isten szeretetében. Ezt akarta bemutatni, erre akart tanítani, ezért viselte el a kísértést.

Sajátságos dolog, mint veszi fel a küzdelmet a sátán, holott jól tudja, hogy a harc egyenlőtlen felek között fog bekövetkezni. Keresi elég ügyes taktikával az ürügyet a harcra. Kikutatja a megtámadható gyenge pontot. Fellép azért mint az emberi természet védelmezője. Tudja azt, hogy a természet visszaretten a tövises, nehéz úttól; csüggeteggé válik, ha sok küzködés és szenvedés változtatják egymást. Számít arra, hogy a rendelkezésül álló kegyelem nem lesz elég arra, hogy a hűség az Isten mellett törhetlenné tegye a harcost. Megszólaltatja tehát a természetet; segítségére siet ő maga is: ne böjtölj! Minek fáradsz? Érdemes gyötörni magad? Minek keseríted egyébként is terhes életedet?! . . . , Ez a természet szokásos csatakiáltása.

Az első kísértés eredménytelenül vonul át, mert Krisztus más kenyeret akar adni, mint a sátán testet erősítő kenyere. Nem ezen az úton indul világhódító harcába. Van a testi éhségnél nagyobb, égetőbb kérdés, éhesebb igény: a lelkek szomjúsága, az igazság várása, az Isten előtt való kibékülés öröme. . . . Távozz! nemcsak kenyérrel él az ember . . .

Új tervet eszelt ki a sátán. Megszólaltatja a természetet más hangon. Mintha csak mondaná: nézd, úgy élsz itt a pusztád mélyén

mint egy rabmadár a kalitkában . . . nem ez a te igazi területed. Itt hiába próbálsz csattogtatni szárnyaidat, szűk ez a hely neked, ha sokáig itt maradsz még, szabadság után vágyódó sóvárgásod megemészti erőidet . . . Többet elbírsz te. Nem kevesebb, mint a világ uralma a tied lehet. Hagyd el a pusztát, jöjj a tömegbe, mely vár téged . . . hozd magaddal égi seregeidet és . . . királyságod a tömeg felett örökkévaló . . . Mutasd meg neki isteni küldetésedet . . . hisz benned és követni fog téged. íme a templom teteje . . . vedd le magadat, angyalaid megvédenek!

A fegyver csütörtököt mondott ... Ne kísértsd Uradat, Istenedet!

Még egy támadás. A sátán bőkezű adakozónak toltta fel magát olyan dolgokban, melyek nem az övéi. Hegyek, völgyek, birodalmak, népek . . . gazdagság pénz, élvezet, elismerés, dicsőség . . . hódolat, tisztelet, imádás lesz osztályrészed ... ha . . . előbb biztosítasz hűségdről ... és leborulva imádsz engem! . . . Távozz, sátán! Uradat Istenedet imádjad és csak neki szolgálj!

Ami a három kísértő körülménynél legelőször lepi meg az embert, az az a könnyűség, mellyel Krisztus úrrá lesz a sátán felett. Annnyira belehelyezte az Istenbe a saját énjének minden törekvését, hogy eszébe sem jut alkuba bocsátkozni a felkínált természeti előnyökkel. Ami Őt foglalkoztatja, az több

mint földi siker, az több mint országhatár, több mint egoizmus. Ellenkezőleg, amiért Ő a pusztá magányát felkereste ... ez az egyedüllét . . . nagyon is többes együttlét. Elsősorban is átéli itt az Isten-közösség páratlan örömeit; hódol „világhódító eszméinek”, de úgy, hogy önmagát egészen elfelejti az osztozkodásból . . . előre átélvezi az altruisztikus Isten-ország közösségét, hitben . . . szeretetben . . . Isten imádásban. Előbb azonban még Ő akar szolgálni . . . , életével az Istennek . . . , halálával az embereknek . . . Ezt tervezgette, ebbe merült el, ennek szolgálatába állította testét-lelkét, azért a kísértésnek nem volt talaja, hol meggyökerezhetett volna . . . Minden Isten kegyelméről beszélt neki, minden Isten akaratát sürgette nála . . . , ezért nem kellett sátán,, felesleges volt a kenyér, ... elnémult a természet csatazaja, győzött a kegyelem szépsége, mely csak ragyogóbbá lett a sötétség fejlődésének átvonulására.

Krisztusnak e próbája megvonta az éles határvonalat a jó és rossz között, választás elé állította a történelem minden emberét. Kifejezte, hogy két nagy hatalom van: Isten és világ. Tettben igazolta azt, amit később tanításába foglalt: „Senki két urnák nem szolgálhat; mert vagy az egyiket gyűlölni fogja és a másikat szeretni, vagy az egyiket türni fogja és a másikat megvetni. Nem szolgálhattok Istennek és a mammonnak.” [Máté 6, 24.]

Krisztus megkísértése a mi „szegletkővünk”. A lelki élet mindnyájunk számára tartogat ilyen próbákat. Az első emberpár bukása óta az élet játéka nemcsak olyan értelemben vált küzdelemmé, hogy csak az arc verítéke árán adja meg a megélhetés lehetőségét, hanem főképen azáltal lett szokszor elviselhetetlen iskola a múltban és lesz még a jövőben is, mert az életnek állandó velejárója, gyászos kísérete, nem egyszer tragédiája a kísértés. Nem említem azokat a szinte égbekiáltóan súlyos lelki teherpróbákat, melyek külsőleg is megviselik az embereket, csak utalok azokra a sokszor méhrajyszerűen ránközönlő mindennapi gyarlóságokra, melyek kisebb-nagyobb sebet ejtve a lelken eltávoznak ugyan, de itt-hagyják méregfoguk marását, mely gyengíti ellenállóképességünket és még azt a veszedelmes ködfátyolt, melytől más alkalommal már nehezebben fogunk tudni különbséget tenni a kis és nagy kísértés, kis és nagy bűn között. Azokat sem említem, kik már annyira az erkölcsi lejtő mélyén járnak, hogy az akaratuk minden kis behatásra úgy eltűnik, mint a viasz a tűzben. Ez utóbbiak már leestek a „szegletkőről”.

Kísértés esetén Krisztus a menedékünk. Nem úgy, hogy elveszi tőlünk a veszedelmet . . . néha ezt is megteszi, de ez a ritkábbik eset. Azáltal segít, hogy megtanítsa győzni a kísértésben. Ezért is engedi meg a sátán támadását.

Testvér! Talán te is sokszor tűnődtél már magadban azon, miért is van kísértés. Főképen pedig foglalkoztatott a probléma, hogyan tudnál legkönnyebben átsiklani egy-egy ilyen kellemetlen támadáson. Á receptet kezdedbe adja az Úr Jézus.

Hogy vannak kísértések, egészen természetes. Aki a tengeren jár, érik őt hullámtorlaszok, viharok. Aki az emberek között jár, érik őt támadások, kísértések. Ez szükséges. Amint a mindennapi életben a tapasztalat azt igazolja, hogy minden haladáshoz, minden előbbrejutáshoz kemény és lankadatlan munka után jutott el az emberiség . . . úgy a lelki életben is a harcban és állandó védekezésben lehet csak eredményt, tökéletesedést biztosítani. A tespedés, vagy az önelégültség soha sem volt a haladás zászlajának ismertető jelisége. Amint a népek történetében beigazolódtak a dolgok, hogy az elnyomás és életerejében való megtámadás volt a még pihenő erőinek is frontbaállítója, úgy a lelki képességek kitermelése is mindig a kísértéssel teli életben mehetett csak végbe. Gondold csak el, amit az erény fogalmával kapcsolatban ismersz, az mind a kísértéssel függ össze. A szentek milliói ezen a küzdelmes úton jutottak az Isten országába. Mert a kísértésben adja Isten mindnyájunknak azt a próbát, mely nélkül a menny kapuja bezárulna mögöttünk.

A kísértés próbáját mindenkinek ki kell

állnia. Több eszköz kínálkozik e harc sikeres megvívására.

Az egyik nagy eszköz a jó neveltség, mely összetevődik a szülők és az iskola munkájából. Ez bizonyos levegőt ad az ember számára, melyben a jelen veszedelme megtörik a múlttal való összeköttetés tudata által. Nagy károk származhatnak ugyanis abból, hogy nem forrunk egybe azokkal, kikhez épen az együvé tartozás tudata által sok erkölcsi kötelék is fűz. Az elszigeteltség épen a kísértés válságos óráiban válhat végzetessé. De a tapasztalat azt igazolja, hogy az a titkos összetartó erő, mellyel az apa gyermekével és a gyermek szülőjével mintegy öntudatlanul egybeolvad, ez az erő ráállít egy szent talajra, melynek táplálóereje beivódott a vérbe, átment a szokásokba, a gondolat és érzés közösségébe, a vallás együttes megbecsülésébe, úgyannyira, hogy az utód az ősök folytatásának tekinti magát és az ősök hagyományainak megbecsülése oly kényszerrel nehezedik rá, hogy a kísértésben helytáll.

Minden kísértést úgy kell fogadnunk, mint ahogy a tridenti zsinat tudós atyái magyarázták. Gondoljunk erre is, mikor a Miatyánkban imádkozzuk: ne vigy minket kísértésbe. Tudnunk kell, hogy minden kísértésben benne van Isten keze, ki azért engedi meg a kísértést, mert alkalmat akar adni az érdemszerzésre; másrészt a kísértésben benne van örök ellensé-

günknek is a keze, a Krisztust is próbáratevő sátán mesterkedése, ki azt vesztünkre akarja fordítani. Szépen megírta Tóbiás könyve: quia acceptus eras Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret . . . mivel kedves voltál az istennél, szükséges volt, hogy próbára tegyen. Ezt vedd észre Testvér minden kísértésben: az Isten kezét. Sőt ezt ragadd meg, hogy ne találtassál egyedül. Mert jaj annak, ki kísértésében magára marad. Mit is kezdhet egyedül? .. . Legelsősorban is a kísértés következtében beáll a lelki nyugtalanság . . . ideges kapkodás . . . felvetődik a beleegyezés gondolata . . . erőt vesz rajtad a kétség. Nézd Testvér, ebben kezd veszélyessé válni a kísértés. Az még nem baj, hogy jött; az sem baj, hogy észrevettem . . . Akkor áll be a veszély kritikus pontja, amikor észrevettem a kísértést ... és alkuba bocsátkoztam vele. Ha az észrevétel pillanatában másratereltem figyelmemet, ez annyit jelent, mint mikor két vonat össze akar ütközni, de még az utolsó pillanatban az egyik vonatot másik sínre váltják át. Ha azonban ez az átváltás nem történt meg, a kísértéssel járó lelki megrázkódtatás nyomán fellép a kételkedés, vájjon beleegyeztem-e, vagy nem. A kételkedés pedig fél vereség. Tudod miért? . . . Mert a tusakodó lélek mindig gyenge . . . Sőt épen a tusakodás által elismeri, hogy ez vagy az a bűn az ő számára nem lehetetlen. úgy van ez, mint az igazán becsületes ember, ki nem fél attól, hogy lopni fog mert közte és a cse-

lekedet közt áthidalhatlan úr van . . viszont a jellemben gyenge ember, gyenge lesz a lopással szemben is.

A kételkedést követi a másik mozzanat... Annak elgondolása, hogy ez, vagy az a bűn számodra nem lehetetlen, most már azt hiteti el veled, hogy ettől te nem is tudod magadat visszatartani . . , . Ez a lélek lejtőrejutásának második foka a kísértésben. A lélek kezd bele-törődni abba a cselekedetbe, melytől félt . . . sőt csakhamar elképzeli a bűn lefolyásának egyes mozzanatait is. Így történik az, hogy a határozott elv: soha, soha! Nem teszem meg ezt a bűnt, átalakul ilyen felfogássá: miért ne?! Először csak átsurran az agyon, alig vesszük észre . . . majd ismétlődések által határozottabb lesz , . . olyan, mint a vadász töre, melylyel a zsákmányra titkosan tör. Néha meglapul, vissza is vonul, de a vég mégis csak a végzetes támadás.

Ez a kísértés rendes útja. melyen csak úgy tudsz keresztül menni bukás nélkül, ha belekapaszkodol az Úr Jézus kezébe, ki minden kételkedéstől, minden alkudozástól visszatart és ajkadra adja saját szavát: távozz, sá-tán! A te Uradat imádjad és csak neki szolgálj! — ez az én elvem, emellett kitartok.

További eszköz: az önmegtagadás, melyre ugyancsak az Úr Jézus példája tanít. A kenyér és általában a táplálék, melyet elvonunk a testtől, erősíti a lelket. Testvér légy meggyő-

zódve, ez elengedhetetlen a lélek becsületos szépségének megőrzéséhez. Bármennyire is utalja a modern világ az önmegtagadást a „sötét középkorba,, mint valami értéktelen”lomtárányagot,, az biztos, önlegyőzés nélkül nincs kísértés legyűrés. Nem kell okvetlenül a régi bűnbánati ostorcsapásokhoz fordulni, nem is kell a flagellánsok-önostorozók aszketizmusára gondolni, nem kell a sötét cellák és kemény fekhelyek, daróc ruhák és sanyarú ételek eszközeihez nyúlni, bár ezek minden kornak modern eszközei maradnak . . . ezek nélkül is sok alkalom kínálkozik az önlegyőzésre. A szemek és nyelv, hallás és viselkedés . . . épen elég módot nyújtanak, csak bírjuk kimeríteni.

Mindez legyen az imádság keretébe beleszőve ... ez az Isten-közösség, az égiekkel való együttes, és .... a lelkiismeret nagytakarítása a szentségek által. . . mind-mind a kísértés győzelmes eszközei. . . mind-mind a kegyelmet juttatják diadalra a természettel szemben, melyre példát adott az első lelkigyakorlatozó. Testvér, állj e gyakorló iskolába.

Nagyböjt II. vas.

A mi örök Tábor hegyünk.

Azt írja egy konvertita író (Huysmans) a templomokról: valamely templomban annál könnyebben és bensőségesebben gerjedünk

áhitatra, minél több szívből fakadó imát ittak meg már a templom falai, minél több életszent-ségre törekvő lélek fohászkodott már benne az Istenhez, minél több sorsüldözött, szenvedő lélek minél nehezebb időben fordult benne meghallgatásért Istenhez ... Ez a gondolat való-sul meg minden katolikus templomban, hová a megdicsőült 2000 éves Kenyér hívja az embe-rek millióit, hogy az isteni szeretet tábortüze mellett mindenki érezze, jó nekünk együtt lenni Istennel, ki Tábor-hegyi megdicsőülését állandó-sította oltárainkon.

Testvér, ki örömmel forगतod az írásokat és megpihenteted lelkedet annak szép állomása-inál, bizonyára nem egyszer erőt vett rajtad a fenségesen szépnek az a varázsereje, mely el-némította ajkadat, lebilincselte minden képessé-gedet , . . érezted, valósággal az Isten lépdél lelked szőnyegén, önfeledten adtad át magadat annak a boldogító tudatnak: velem az Isten, . . nálam az Isten . . . Ha elmúlt ez a lelki él-ményed ... a szemedben ragyogó öntudatlan örömkönnny még tükrözte azt a fényt, mely az Istenkíséretéből visszamaradt. Ezt a tábor-hegyi örömet örökíti meg az oltár.

Mikor belépsz a templomba, eszedbejut, előtted már ezrek és ezrek járták az idevezető lépcsőt sok teherrel ... s mentek innen meg-könnyebülten, megvigasztalódva. Előtted már ezrek és ezrek jöttek ide . . . tékozló fiúk és bűnbánó magdolnák . . . lemondóan, kétségbe-

esetben . . . s mikor mentek innen, Krisztusnak, az áldozat-Baránynak békecsókja égett homlokukon, mely egyetlen bánatkönnybe került. Előtted már ezrek és ezrek jöttek ide, kik az élet sivatagos országútján küzdöttek a kísértéssel, ezzel a prédára leselkedő oroszlánnal . . . s mentek innen az „erősek Kenyerének 2000 éves bátorságával”. Előtted már valóságos népvándorlás, világjárás indult meg az oltárok felé, nem azért, hogy keressék a Tábor-hegy múltó Isten-jelenését, hanem hogy állandóan élvezzék az Isten-közelség melegségét . . .

Téged is idehoz az Isten és egyház parancsa, de legfőképen saját benső istenszereiated. Hoz a te hited, mely azt súgja füledbe: nem kell nekünk Bethlehembe menni, nem is a Tábor-hegyet keresni . . . jelen van minden katolikus templom oltárán, csak bele kell vgyülni az ünnepi lelkek tömegébe, csak hallgatni kell az ünnepi harang zsolozsmás szavára ... s az belezsongja szívünkbe ... a te Úradat imádjad és csak neki szolgálj. Te is eljössz ... az élet vásáros zajából . . . kérges munkából . . . sanyarú lemondásból . . . nélkülözésből . . . félreértésből és félreismerésből . . . gyanúsításból ... és ki győzné felsorolni . . . milyen körülményekből . . . tény az, hogy legtöbbször azzal a panaszszal szívedben, hogy az élet bora vízzé változott, pedig ép az ellenkezője volna a kívánatos. Hoz a te hited, mely midőn látja fáradságodat, biztat, keresd

fel a fáradságában is „gyermekeket áldó” Úr Jézust. Hoz a te bizalmod, mely mikor a kísértés hullámai közt lát vergődni, még egy mentődeszkat fedez fel, az életed hajójában „alvó Krisztus” felébresztését. Hoz a te szereteted, mely fel akar frissülni a keresztfa vérenek fürdőjében, hogy a te lelkedet visszavonás nélkül átadd a szentek életét kikészítő örök Művésznek, ki talán szenvedéses tüfestéssel, de rávési lelkedre a Krisztusi ecsetvonásokat.

Ez mind szép, kell is, de még nem elég az oltár előtt. Táborhegy többet kíván. Elsősorban imádást kér tőled. Elmerülést az Istenben, beletemetkezést az Istenbe. Elfelejtését mindennek, ami földízű. Mint ahogy a Tábor-hegy istenlátói tették. Nézték, milyen szép az Isten! . . . Csak azt érezték: jó nekünk itt lenni . . . Égtek a vágytól, hogyan lehetne ezt az állapotot állandósítani? ... Az ő imádságuk az Isten szemlélése volt ... Ez legyen a te első cselekedeted is: nézed az Úr Jézust, ki imádkozik, ki az Istennel beszél . . . mert hisz ő az, aki a szentmisét bemutatja. Ellesed Tőle, mit is jelent az Istennel közösségben lenni, vele társalogni. Krisztus a szentmisében tanít meg téged legjobban imádkozni. Tudod miért? . . . Mert Ő veled együtt fog imádkozni ... Ő a szentmisében a mi nagy közös „előimádkozónk”.

Figyelj csak meg egy katolikus istentiszteletet, ajkodon önkéntelenül meg fog ismétlődni a Golgotha pogány századosának vallomása...

ez, aki így tud az Istenhez beszélni, így tud imádkozni, így tudja magát elfelejteni és ennyire átadni magát az Istennek ... O valóban Isten fia! . . . Ilyen áldozatot, ilyen imádságot csak az vihet végbe, csak az rebeget, ki látta az Isten dicsőségét ... és aki eljött ide közénk, hogy megtanítsa minket is olyan istenszolgálatra, mely egyedül Istent illeti meg.

Miben mutatkozik olyan egyedülvalónak a szentmise imádsága az összes istentiszteletek között, melyet a történelem valaha is megemlített. Abban, hogy a szentmise az egyedüli istentisztelet, mely méltó az ég és föld királyának dicsőségéhez . . . valóban Isten-királyt megillető tisztelet. Éppen azért az összes istentisztelet között úgy szerepel a szentmise, mint „az istentiszteletek királya.” Ami a rózsza a virágok között, ami az ember az összes teremtetett lények felett, az a szentmise az istentiszteletek között.

Ha forgatod a történelem lapjait, megbizonyosodol arról, hogy kezdettől fogva volt az emberiségnek csatatere és kemény, verítéke s műhelye; minden kor ismer kérges tenyereket és síró szemeket; mindig voltak szórakozóhelyek és temetők; az emberrel együtt vonult az öröm-ének és gyászmelódia... de még valamit észrevehetsz: minden népnél találsz imaházakat, templomokat, hová be-betér a hétköznapi zajában kimerült ember és ajkán felcsendül a lelke fohásza az egész mindenség

felett élő és uralkodó Hatalmas Úrhoz, kit Istennek nevezett el. Mint ahogy a költő szépen éneklí:

Dicsóít Téged, nagy égi Teremtő
A mindenség nagy szent dala;
Az ég, a föld, a csillagok ezre
S a buzgó lelkek imája . . .

És ezt énekelte India harcos népe csak úgy, mint Mezopotámia őslakója, Asszírnia és Babilónia épúgy mint Egyptom piramistépítő nemzedéke. Pedig rabszolga volt a nép zöme, korbács hajtotta munkára ... de a nagy Szellemhez könyörögtek az igazságtalanság megtorlásáért. Fönn északon is, hol ritkán téved le a napsugár, hol későn olvad a hó és pattogzik a jég ... a lelkeket nem fedi jég. A finnek és cseremiszek egyformán könyörögnek hosszú életért, akárcsak a „hallgatag” indiánok kéri a másvilági „jó vadászterületre juthatást”.

Még többet tett a zsidó nép. Mint az Isten választott nemzedéke, Istentől nyert törvényeket, melyek imádságát szabályozták. Minden ünnepnapra pontosan előírt áldozattal hódolt Istenének. Megvolt temploma, oltára, papsága . . .

Mindez azt igazolja, az emberiség minden időben érezte, hogy neki az Istennel szemben nagy tartozása van, melyet lelkiismeretének telekkönyve írt számlájára; nagy kérése van, melyet a nyomor ad ajkára; sok köszönni

valója van, melyet az évezredek istenáldás von maga után; és mindenekfelett van imádási kötelezettsége, mellyel meghódol Úra, Alkotója előtt . . . Ezért igazolja a történelem, hogy az egész világ egy szép gothikus templom, melyben ünnepelnek az emberek, ünnepi ruhába öltözik a lelkük és mind-mind hirdetik Istenről: . . . egyedül Te vagy a hatalmas, mi kicsinyek vagyunk . . . ezért egyedül Előtéd hódolunk, Téged imádunk.

Amit a történelem az újszövetség hajnaláig bemutat, az mind csak emberi mű, emberi nyöszörgő hang ... A pogány és a zsidó népek istentisztelete olyanok, mint a csillagok... eltűnik minden szépségük, mihelyt felkel a nap. Az istentiszteletek imádságos egén felragyogott az újszövetség isteni napja: a szentmiseáldozat, amelyben már többé nem az ember nyöszörgő hangja dicséri az Istent, hanem maga az Úr Jézus újítja meg istenszeretetének véres áldozat emlékét ... Ő a mi közös „előimádkozónk”, mert Önmagát mutatja be . . . hogy a mi dadogó imánkat saját ajkaival pótolja; Önmagát adja helyettünk, hogy az Ő. szentsége pótolja a mi bűneink tehetetlenségét; Ő nyújtja át köszönő levelünket, hogy az Isten irgalmas keze megnyitotta a menny lezárt kapuját; az Ő nevében kérünk, sőt neki adjuk kéréseinket, Ő viszi azokat mennyei Atyánk elé, ki azt mondja a mi gyenge sopánkodásunkra: „a hang ugyan

Jakobé, de a kéz Ezsaué” . . . a kéz, mely a kérést hozzám közvetíti, egyszülött Fiamé . . . Nemde teljesíti a Fiú kérését az az Atya, ki azt mondta Fiáról: ez az én szerelmes Fiam ...? Ez a legfontosabb a szentmisében: figyeld Krisztus imádságát és te is add hozzá kíséretül a tiédet. A te szereped csak az énekben vagy zenében a mellékhangok, mellékszöngék szerepe. Mert ne feledd, ha a szentmisében eltörpül az emberi szó, felemelkedik helyette az isteni beszéd. Ez az istenbeszéd majd az isten szerető szavát váltja ki feléd: jöjj közelebb fiam, csókolj meg! Atyád vagyok és te az én gyermekem. Ez a tudat majd megszégyenít téged isten szeretete előtt, s mikor ráébredsz bűntudatodra, mely sokszor vezet isten elárulására, idegen bálványok tiszteletére .... megjelenik lelked tükrén, talán a szemedben is az a ragyogó szeretetköny, melyből a hűség, hála, imádás ... az istenszeretés ígérete mosolyog ki.

Testvér, ezért szép a szentmise. . . Megtanít téged jól imádkozni, itt veled az Isten, nem idegen többé neked ... sőt otthon vagy nála. Akinél pedig otthon vagyunk, annál könnyen és hamar felmelegszik a szívünk. És nekünk erre kell istennél törekedni. Ennek eszköze az imádság, mely nem egyéb, mint a lélek ablaknyitogatása az ég felé. Engedd be Testvér mindennap jókor reggel és későn este az égi tájak friss levegőjét... de főként telítsd meg lelkedet vele az Úr napján és zarándokolj

el a keresztfá árnyékába, az oltár szolgálatára. A hét 168 órájából szívesen add a szentmise 1 óráját lelked ünnepének, mert csak így remélheted, hogy egykor rádköszönt a lélek örök vasárnapja, hol beállhatsz abba a szent kórusba, mely örökké zengi a háromszor szent Isten himnuszát . , . Akkor már nem lesz a te éneked, mint karácsony éjszakáján, az angyalok dicsőítő énekének egyszerű tilinkója, hanem mint az élet révpartot ért hajósának hálás Te Deuma.

Nagyböjt III. vas.

A hitetlenség fiai.

Nemo vos seducat inanibus verbis: propter haec enim venit ira Dei in filios diffidentiae. Nolite ergo effici participes eorum . . . Senki se ámitson el benneteket hiú beszédekkel, mert ezek miatt száll Isten haragja a hitetlenek ellen ... Ne legyetek társaik . . .

Sokféle elmélet látott már napvilágot és keresett utat az emberek lelkéhez a történelem kezdete óta. Egyik sem elégedett meg azzal hogy az értelem számára gyűjtse csupán a gondolatokat, mindegyik előtt ott lebegett „az élet” meghódítása. Régebben ez lassú folyamat volt, mert egy-egy eszmének a tömeghez jutása nagy időbe került. Egyrészt azért, mert régebben csak igazán a nép „mesterei” éltek a gondolatok birodalmának, mondhatjuk, né-

hány kiváltságos lélek foglalkozása volt az elmélyedés, a bölcsekedés művészete. Másrészt pedig azért, mert az eszmék terjesztése is lassúbb tempóban történhetett, mint manapság . . . Más a helyzet mindkét szempontból napjainkban. Ma a nagy néptömeg lett bölcseelővé, mert ma a nagy kérdéseket, a világnézeti problémákat nemcsak egy-két tudományos folyóirat, vagy tudós kongresszus intézi el, hanem a helyzet az, hogy a nagy tömeg szócsövei: a napilapok lettek az eszmék hirdetői nem egyszer a népgyűlések a közvélemény alakítói. Igaz, ez magában véve még nem volna hiba. Hiszen, hogy hasonlattal fejezzem ki a gondolatot, ez csak azt jelentené, hogy miként a reggeli napfény először csak a hegyek csúcsát ragyogja be és csak pár órával később jut a mély völgyek lakóihoz . . . ugyanaz történt az emberi haladás szempontjából, persze sokkal lassabban, t. i. ami eddig csak egyesek csemegéje volt, most a tömegnek lett mindennapi kenyere, ami eddig csak egyesek drágagyöngye volt, most a tömegnek lett közkincese. Ennek csak örülni kellene, mert ez az emberiség haladásának szekerét gyors iramban vinné előre.

Minden tömegnél figyelemmel kell lenni a következőkre. A tömeg vak, a tömeg határozatlan, a tömeg szenvedélyes. Arra esetleg jó lehet, hogy egy nagy ember kezében valamely ügy szolgálatában a frontharcot megvívja,

csak arra nem alkalmas, hogy gondolkodjék. A tömeg erre lusta . . . ő azt várja, hogy helyette ezt elvégzi más. Épen ezért a tömeg csak másodlagos szerepet tölthet be annál is inkább, mert a tömeg mint a legkülönbözőbb gondolkozású emberek érdektábora, gondolkodásában legalább egy jó fokkal . . . néha többel is . . . alantabb jár, mint az értelmes eleme. Ebből azonban az következik, amit a gyakorlat is számtalan esetben igazol, hogy a tömeg vezére nem akarván elveszteni a táborot, a tömeghangulat kedvéért enged az igazságból, sőt . . . mint a népgyűlések igazolják, nem egyszer a gondolathiányban szenvedő tömeg szenvedélyének lesz képviselője és ha kell, felfokozója is. Vagyis hol a tömeg hol a vezérét igazgatja, hol meg a vezér használja ki a tömeget jó vagy rossz céljának keresztülvitelénél. Ez a szeszély szerint való kettős lehetőség nem az igazság érdekeit szolgálja: nem azért, mert meglepetésekkel állhat elő és nem azért, mert a rossznak lehet a zászlóvivője. Utóbbi esetben méreg gyanánt hat már akkor, mikor az elméhez utat talál, mert ugyanakkor a szenvedélyt is felkorbácsolja és feltétlenül rombol, mihelyt a gyakorlati élet kapui előtt megjelenik, mert sem eszközeiben nem válogat, sem a társadalom teherbíróképességével nem számol. .. Szóval épen akkor mutatja be életrehivatottságának hiányát, mikor a való élet meghódításáért tüzi ki a harci lobogót.

A sok elmélet közül, melyekkel találkozik minden kor embere, most minket csak az érdekel, mely minden kornak elmaradhatatlan sötétfoltja volt és amelytől az Úr Jézus is több ízben távol akarta tartani a föld lakóit: ez a hitetlenség, melyről épen ma mondja, ne legyetek társai a hitetlenségnek, és a hitetleneknek.

*

Testvér! Van néhány igazság, melyek mindegyike a történelem évezredes tapasztalatának páncéltözetében jelenik meg az utókor előtt. Ilyen általános igazság az is, hogy minden törvénynek, illetőleg a törvényt helyettesítő rendelkezésnek hajlékonynak, rugalmasnak kell lennie, mert ha merev és hajlíthatatlan, nem bírja ki a teherpróbát, mely reá fog nehezedni. Ez köznyelvre lefordítva azt jelenti, hogy az igazság szigorúsága mellett a méltányosságnak is jelentős szerep jut. Olyanformán van ez, mint egy jól megépített hid. Minden elmélet a hid szerepét tölti be az emberek életében, Ha a hidra rágördül a teher, rugalmasságánál fogva rithmikus mozgásba, hullámozásba jön . . . épen ebben van ereje mert különben összetörné a nagy megterhelés alatt. A hídnak ilyen kiépítését tehát a teher természete kívánja meg. Mert a hid van a teher kedvéért és nem a teher a hid kedvéért . . .

Így kell az elméiéinek is figyelembe venni az ember természetét, mert nem az ember van az elmélet kedvéért, hanem az elmélet van az emberek kedvéért. Ha tehát életrevalónak akar bizonyulni valamely elmélet, az emberi természet figyelembevételére elsőrendű alapkellék, különben már megalapozásában összedől. Alapszabály tehát az, hogy az elméleteket összhangzásba kell hozni az ember természetével, mint egy elvitázhatatlan adottsággal. Mihelyt az elmélet, vagy törvény kitér a természetszabta alapirányból, nem javára, hanem kárára lesz az egyénnek és a nagy társadalomnak. Ha valahol, itt áll, a természet megbosszulja magát. Még pedig azért, mert ami a természet ellen van, az ellensége a természetnek, mert nem építi azt, hanem lerombolja, destruálja. Így keletkeztek a történelem szerint a romboló, destruktív eretnokségek, társadalmi tévitanítások, forradalmi elméletek és ezek nyomában egész természetesen a gyakorlati élet terén az erkölcsi hanyatlás, az egyéni és nemzeti dekadencia. Így születtek meg a lejtők, melyeken az emberiség csak lefelé csúszott szellemi és erkölcsi téren egyaránt.

Ez áll a hittagadásra, a hitetlenségre a legteljesebb mértékben.

A hitetlenség tévedés tisztán a gondolkodás szempontjából. Téves azért, mert elveti az okság általános törvényét, mely nélkül semmit a nagy világon megmagyarázni nem tudunk.

Így természetesen a hitelenség önmaga alól is elszedi a megkapaszkodáshoz szükséges kötőtalajt, mert már ahhoz az egyszerű tényhez, hogy valamiről beszélhessünk, az okosság elve szükséges, melyet a hitelenség tagad.

Általánosan elfogadott igazság azonban, hogy mihelyt az okság elvét elfogadtam, vaszükségszerűséggel tör elő az egész mindenség és minden egyes lényében külön, vagy ezek egyetemes összességében . . . azaz a nagy világegyetemben létesítő, létrehozó okot követel. Arról is meggyőző ez az elv, hogy ez a létrehozó ok nem lehet olyan mint a többi lények bármelyike . . . sőt nem lehet a mindenség sem magában véve, mert semmi sem adhatja azt, amije nincs.

Tehát a világot életre hívó lénynek olyan-
nak kellett lennie, aki többletet tartalmaz az
összes létező dolgokkal szemben . . . sőt ön-
magának is elég megokolást tartalmaz ... Ez
a világot teremtő ok: az ISTEN ... Ez a bi-
zonyító erő az értelem munkája, mely úgy sze-
repel, mint minden egyes emberben a Teremtő őre.

Mihelyt megbizonyodtam Isten létezéséről,
önként áll elő a vallás szükségessége. Az em-
ber ugyanis úgy jelenik meg, mint theogon,
azaz Isten-adta lény . . . ezt fejezi ki e szó;
teremtmény. Ebből az következik, az ember
köteles az Isten által neki adott életcél
betölteni, melyet Isten megjelöl törvényeivel,
azaz parancsolataival. Ezért mondjuk, hogy az

ember teheonom, azaz Isten által kormányozott, szabályozott lény. Tévedés tehát azt hangsúlyozni, hogy az ember független, azaz authonom lény . . . , Már most az Isten és ember között fennálló viszont fejezi ki a vallás, mely kívánja az értelem meghódolását és az akarati élet büntelenségét.

Ezt így kívánja az ember természete, ez olyan adottsága, melyet minden körülmények között szemmel kell tartani. Ezt az alaptermeszetet tagadja a hitetlenség, mely épen ezért gyökerében támadja meg, kezdi ki az embert és bármely formában is nyilatkozzék meg, forradalmat idéz elő az ember belsejében, gondolati és akarati világában egyaránt. Ugyanaz a jelenség áll elő, mint a fa életében, ha gyökérszárait kikezdi valami féreg, vagy pedig rossz táplálék jut a gyökérszálakon a sejtek birodalmába; a visszahatás és elsatnyulás fog mutatkozni a fa külső lombsátorán, gyümölcsén, majd lassan elszárad a fa, . . . mert megbénult szerveinek természetes működése, a legelemibb életigényében zavar állott be, mely megfosztotta életjogától.

Így az atheizmus. A gondolkodás terén beállt zavar megbontja a szálakat, melyek az alapokat teszik; ezek a szálak elválaszthatatlanok az okság elvétől: ez a gyökér, melyből az ember számára kibontakozik az egész látható, mondjuk tapasztalati világ, de egyszersmind a láthatatlan szellemvilágbirodalom is.

Ha ez a gyökér: az okság-elve kidől, magával együtt rántja az egész világregdet is, még pedig elméletben és gyakorlatban egyaránt. Ha nincs okság, nincs megokolás, nincs okozat; talány lesz a világ kívülünk és titok lesz bennünk. Az értelem fogja keresni a megfejtést, de mivel nem szabad rátérnie a helyes útra, kénytelen lesz találgatni, hipotézist hipotézis után állítani, de minden cél, minden eredmény nélkül. Már eleve kizárja a lehetőségét annak, hogy nyomós-okszerű és okfejtő bizonyítékok egyáltalán lehetségesek, nem veszi észre, hogy tévedésében is okság elvével halad csak előre.

Érthető tehát, hogy az atheizmus már kiindulásában letérve a helyes útról, végeredményében céltévesztés, céltalanságához megválasztott eszközeiben hasonlít ahhoz az emberhez, ki maga sem tudja hová törekszik, bolyong-barangol, de hol hajtja fejét nyugovóra, talál e kiutat az élet erdejének sűrűjéből, hol a legkülönbözőbb jelzések, tilalomfák állítják a tanácstalanság hatalmas kérdőjele elé . . . erre nyugodt feleletet nem talál.

Sőt még ennél a bizonytalanságnál is szörnyűbb vég elé állít az atheizmus. A kétség már maga is súlyos probléma, de ezen tépő fájdalom súlyosbodik, ha észrevesszük azt, hogy a hitetlenség nem egyszerűen szakadék elé vezet, de makacs merevsége miatt beleránt a szakadékba, hol biztos a pusztulás. Az atheizmus, mint elmélet hasonlít a törvényhez, vagy

paragrafushoz, mely nem ismer méltányosságot, csak szigorúságot és az igazság merev végrehajtását. Nem számol az emberi teherbíróképességgel, abban a téves felfogásban él, hogy a törvény kedvéért van az ember és nem a törvény az emberért. Olyan ebből a szempontból az atheizmus, mint a rosszul épített hid. mely nem hajlékony, nem rugalmas, nem jó szabályos hullámvázba, amikor a teher átvonul rajta . . .

*
* *

Melyek azok a zátonyok, szakadékok, örvények, melyek bebizonyítják, hogy az atheizmus olyan, mint a gyökerében megtámadott fa; olyan mint a rosszul megépített hid; végül olyan mint a törvény, melyből hiányzik a belátás, a szellem, a méltányosság.

A sok bajnak szálait három (3) főeredőben látjuk egyesülni, ezek: a bűntudat, a szenvedés és a nagy emberi Niagaraesés, t. i. a halál.

Lássuk ezeket sorjában.

Hogy mennyire teherbíró az ember a földi életében, nem a mindennapi kézzel, vagy ésszel végzett munkában válik nyilvánvalóvá, nem is a műhelyek zakatoló idegpróbája, vagy a szellemi igazságoknak sokszor észbontó mélysége mutatja azt igazán. A mérleg egészen más helyen imbolyog; az egyensúlyozottság mágnes-tűje, mely egyszersmind a teherbírás jelzőkészüléke: a lelkiismeretben van. Ha ez nyugodt, mert az iránytűje állandóan a világitótorony,

az ész felé néz, bizton követi az ember az; élet tengerének hullámzó habjait, nem kell attól tartania, hogy azok elmerítik őt. Biztos szemmel követheti az élet sűrű erdejének útjelzőit nem fenyegeti őt az eltévedés, elbolygás ijesztő árnya. Marseilles kikötőjében van egy világítótorony, de még inkább ott van a kikötő közelében a hatalmasan kiemelkedő Notre Dame templom égbeszökő tornya: ha ennek fénye megjelenik a kikötőbe igyekvő tengeri utazók előtt, nyugodtan vár mindenki a kiszállásra^ mert ez biztos jele szerencsés megérkezésnek. Ez a nyugodt lelkiismeret képe, értéke.

Ami már most megbontja ezt a helyes állapotot, sajnos, az velejárója, gyászos kísérete, — tragédiája — az életnek: ez a bűn. Halandóságunk eme szomorú oka belefészkel magát minden egyes ember életének pókhálószövedékébe, kipróbálja azok erősségét, sőt igyekszik a központba, hogy onnan mérgezze meg az egész organizmust. Az egyes ember küzd a méreg gyilkos ereje ellen, értelme és szabadakarata — ez a két királyi ajándék — rendelkezésére is áll; azonban mégis sokszor végzetesen él az ember e két adománnyal, és a legkülönbözőbb bűnök tanyájává teszi a lelkét.

Ami ezután jó, katasztrofális lehet az emberre. Mert most fellép az ember alaptermészetének szava, a lélek mélyéből feltörő tiltakozás az értelem helyes működésének megtagadása

miatt. Ráeszmél a lélek arra, hogy tett egy nagy utat, de eltévesztette az irányt, belepte az útszéli por, befeketítette a kátyú sara, a homlok tele szégyenfolttal, az eredmény a lélek panaszos sírása, — mely minél több könnyet teremjen, annál inkább mélyíti a tudatot, mely ítél, vádol, önmagunk és mások előtt lealacsonyít . . . éjjel-nappal űz-hajt, tép-mardos, békétlenít-háborgat.

Wagner, a zenetanár egy tengeri vihart, melyet ő maga átélt, mikor Angliába igyekezett. Szörnyű volt a hullámok csatája a sziklával, még rettenetesebb volt a hajó küzdelme a rajta keresztülcsapó hullámhegyekkel. Mindenki menekülésre fogta a dolgot és aggódott, vájjon lesz-e menekülés, vagy elkerülhetetlen a vég? Mélyen felkavargott a víztömeg haragjában, . . . mindenki azt hitte már. itt a pusztulás és kétségbeesés az egyetlen, ami hátra van. Szinte érezte mindenki, hogy a hullámok kegyetlen tajtékozásukban nyakszirten ragadják a hajó utasait, és egyszersmindenkorra szerencsétlenné tesznek mindenkit..... Egészen ezt a munkát végzi a lelkiismeret az ember belső világában, a felkavart belső forradalom szörnyű játékszerévé teszi az embert, melytől hiába próbál szabadulni a maga erejéből, tehetetlenségében legfeljebb a pisztolydörrenés, vagy a méregpohár, vagy igen sokszor a víz hullámkarjai állanak rendelkezésére. Hogy ez mit ér, felesleges említeni.

Igen, a büntudat nagyhatalom!

Ezen a próbakövön meghíusul a hitetlen: ember részéről minden kísérletezés, e mindennapi baj ellen nincs orvossága, nincs eszköze. Nem használ a jó barátoknak való elpanaszkodás, mégha milyen őszintén történik is az. Csak növeljük a szégyenfoltot, de meg a vesztély is megvan, hogy rejtett hibánk nagy nyilvánosságra jut. Ami pedig a vigaszt illeti, amelyet esetleg egyik-másik jóbarátunktól nyerünk, inkább a lesajnálás és cinikus megvetés hangja az, de nem a megkönnyebbítő és biztató, felemelő és megnyugtató szó az. Ilyképen a panasz hiábavalónak tűnik fel, és mi visszük-vonzoljuk tovább azt, amitől szabadulni reméltünk. A lelkiismeret továbbüli az ő bírói székét, és űz-hajt a kétségbeesés zátonyai felé. Kiül ez a belső lelki békétlenség és nyugtalanság az arcra, kiütözik cselekedeteinken, bizalmatlanná tesz embertársaink előtt, rányomja pesszimista bélyegét egész egyéniségünkre és mi leszünk akarva, nem akarva Kain-természetű földönfutók, mizantróp-emberiszonyban szenvedők.

Hitetlen embernek nincs nyugta sem éjjel, sem nappal; Isten-verés az élete, Istentől való elhagyatottság a halála. A bűnök özöne előnti a lelkét és el is veszteti azt. Amit mégis magával visz, az nem egyéb, mint istentelen életének koldustarisznyája, mely esetleg jól meg van terhelve Istenkísértéssel, káromkodással, s

a különböző szenvedélyek rabláncáival, melyek most visszavonhatatlanul kötik őt ahhoz, kinek szolgált itt a földi életben.

A második zátony, melynél tehetetlenül vergődik a hitetlenség: a szenvedés, a fájdalom.

Tapasztalati tény, hogy még az u. n. szerencse-kedveltjei is jutnak olyan helyzetekbe, válságos pillanatokba, életfordulópontokhoz, amikor bizony minden ember megszokta ragadni az utolsó mentődeszkát is, csak hogy valamiképen megmentse magát. Ilyen nehéz pont az ember életében a szenvedés órája. Lássuk, mit ér ilyenkor a hitetlenség? Mit ér az atheista által összetákolt elmélet?

Nehéz az ember számára már a fárasztó munka kemény iskolája; de sokkal elviselhetlenebb az az iskola, mely a fájdalmak és könnyek tengerével ismerteti meg az embert. STOLZ ALBÁN a közkedvelt író mondja egyik művében: sokan elmondhatják életüknek esti imádságában, hogy soha az életben csókot nem kaptak, de annál több verést. Légy bár görnyedt aggastyán, ki fáradtan tekintesz végig emlékeid ködös fátyolán át az élet igavonásán; légy egészen ifjú, ki talán sírva-nevetve vergődő! át az első csalódásokon, teljesül rajtad a költő szava:

„Alig láttam az életet,
Belemarkolt a fűrtjeimbe
S megcibált már mint egy gyermeket:
Nem rózsát . . . szúró tuskét hintve.”

Wéber F. A.

Bizony igaz dolog, hogy ki-ki sírva forgatja a kezében a saját szerencséjének kalapácsát.

Az atheizmus tönkresilányul itt.

A nevető bölcselővel, Demokritos-szal hiába vallod: „ha szenvedés ér, fordulj el tőle”—. Vájjon ez kielégít? A szenvedést kikacagni nem lesz-e növesztése a további fájdalomnak? Vagy használ talán a bús megadás, a szenvedésre való ráhagyatkozás? Kielégít annak elfogadása, hogy hiába születél? Sokkal keményebb dió a szenvedés, mint hogy oly könnyen napirendre lehessen térni felette. Okoskodás, filozofálás csak még jobban lesújt . . . ami felemel . . . a HIT csupán, melyből kisarjadzik a KERESZT. Rajta függ az, ki a legnagyobb szenvedő, ki a legterhesebb Isten-csapás viselő, ki a könnyek tengerében legmélyebben elmerülő, az Úr JÉZUS; A szenvedés napjaiban csak az élet és lélek Istenbe kapaszkodó útja ad mentő gondolatokat. Erről a lelkierőről mondja sz. Pál apostol: Fölötte bővelkedem örömmel minden szorongatásunk ellenére. (Kor, 1. 7, 4.) És bizony az a Heine, ki azt hirdette életével, hogy: a mennyországot átengedjük az angyaloknak és a verebeknek, élete végső betegségében másként cselekedett. A párisi Louvreban nem talál végső segélynyújtást a szépség istennőjének szobra előtt ... és önkezével próbálta kitörülni műveiből az Istent gyalázó részeket. Mert biztos az, hogy mikor az ember szenvedése tehe-

tetlenségében nyomorúságáról panaszkodhatik, a hittel telt lélek örömdalt zeng a szenvedéstől megváltó Isten-szenvedő zsámolyánál, míg a hitetlenekről áll sz. Ágoston szava: elvesztettétek hasznosságát, és a legnyomorultabbak lettetek . . . perdidistis utilitatem calamitatis et miserrimi facti estis . . .

A harmadik zátony, mely leginkább észretéríti az embereket, ha még nem késő, ... a halál. De az is biztos, leginkább összetöri az embereket ... a halál. Ezért is fél tőle a legtöbb ember. Hát a hitetlen, ki a halálról soha nem akart hallani; kinek tánc és zene, társalgás és élvezet . . . kinek minden, de minden csak életről beszélt . . . hogy fog találkozni a halállal, ha majd egyszer szembe kerül vele . . . Talán fog tőle halasztást kérni? . . . Egyik színdarabban, (Jedermann) ezt teszi az élet örömlövagja . . . kap is időt, de azt a régi szenvedélyek csak a magukénak fogják követelni ... és a halál második, de egyben végleges érkezése nemcsak nem találja jobb állapotban a hitetlent, hanem még sokkal siralmasabban . . . Kétségbeesés? . . . Judási sors! De remélhet-e jobbat, ki soha bízni nem tudott? . . . Örültség? . . . élve eltemetés, borzasztó! De várhat-e mást, ki életében ezt kereste? . . . Hogy fog akkor az élet merev hidja összetörni, melynek egyetlen pillére volt: a makacs istentagadás? Hogy lehetne a halál az új élet kapuja annak, ki életében a lélek-

halált lehelte? . . . Nincs békéje a legnagyobb elhagyatottság idején, nincs felfogója a legnagyobb elesés idején annak, ki az élet Niagara-esését gúnnyal, cinikus frivolsággal várta . . .

A halálban csak annak lehet reménye és vigasza, csak annak elviselhető az, aki elé abban a kegyetlenül zord és tönkresilányító pillanatban odaáll a hit királya és azt mondja: „Én vagyok az élet és feltámadás” . . . Ezt azonban csak az hallhatja, kinek Krisztus volt az életben is: „az út, igazság, élet . . .”

Testvér! Kerüld ki életed útirányában a kétségbeejtő zátonyokat. Ne légy hitetlen, hanem hívő . . . Hívő elveidben és az élet cselekedeteiben. „Boldogok, kik meghallgatják Isten szavát és meg is tartják.” (Luk. 11, 28.)

Nagyböjt IV. vas.

Amiről az oltár beszél.

Az emberi lélek vágyaiból és alkotásaiból minden időben kicsengett az a mélyenjáró gondolat, az ember közelebb akart lenni az Istenhez. Amint az ószövetségi zsidó népet. . . két nagy tény kísérte, t. i. az elesettség szomorú és a reménység biztató ténye, úgy az is biztos, elesettségében a reményt az Istenhez való közeledésétől várta. „A próféták ennek az Emmanuel, velünk az Isten-vágnak voltak élte-tői és terjesztői.

A kereszténységnek két legnagyobb ténye a szó igaz értelmében valósította meg és állandósította a történelmi idők számára ezt az Istennel való együttlakást. E két tény közül az egyik a legméltóságosabb Oltáriszentség, a másik a pápaság intézménye. Mind a kettőnek alapja a megtestesülés, vagyis az Isten örök Fiának emberalakban köztünk való megjelenése. Ez az érzékelhető istenközelség azonban mindössze 33 évig tartott a földön. Ami már most mintegy a megtestesülést állandósítja, az az Oltáriszentség és a pápaság. Az előbbi által adva van minden ember számára az igazság: nincs más ily nagy nemzet, melyhez oly közel lagnának az istenei, mint a mi Istenünk jelen van a mi könyörgéseinknél (Deut. 4, 7.); egyszerűen emberszerető és emberkereső, azaz jópásztori szeretetének soha meg nem haladható bizonyosságát adta Isten, "mivel hogy szeretete övéit, kik vele valának, mindvégig szeretete őket."

Az Isten végtelen szeretete azonban nem elégedett meg a jelenlétnek ezen egyedüli módjával. Ezzel csak mintegy felerészben tekintette megoldottnak az emberek évezredes vágyát. Nem úgy értjük ezt, mintha Krisztus az Oltáriszentségben csak félig volna jelen. . . ellenkezőleg szent hittel valljuk, hogy a darabokra széttört Szentostya legkisebb részecskéjében is az egész Úr Jézus van jelen, úgy értjük Krisztus nagy köztünk maradási tényét: az Úr Jézus

nemcsak azt akarta, hogy elmehessünk bölcsője elé az oltárszekrény zsámolyához, mint a pásztorok; nem is csak a sírjához enged zárándokolni, mint Húsvét szentasszonyait, hanem módot és lehetőséget adott arra is, hogy lábaihoz letelepülhessünk, mint Mária, ki Mártával szemben a legjobb részt választotta; mint az apostolok és a tömegek tették, mikor őket tanította. Ezért Krisztus itt maradt az Oltáriszentségben... de itt maradt még másutt is: a Vatikánban... Itt maradt Ő, a beszélő Krisztus. . . itt van az Ő másvilági hangosan beszélő üzenete is, a pápaság intézménye által, hogy hallassa szavát, valahányszor a tévely megtámadja a hit letéteményét... a hamisítatlan igazság terjedését.

Testvér! Veled az Isten . . . erről beszél az oltár.

Mikor e tudat megüli lelkedet, jusson eszedbe az ószövetségi szentírás szava, melyből értesülsz arról, hogy mikor Illés próféta Jezabel királynő bosszúja elől menekült és kimerülten egy gyalogfenyő árnyékában megpihent, elnyomta őt a fáradság álma. Ekkor megjelent előtte az Úr angyala s felkeltvén őt, tüzes hamuban sült kenyeret adott át neki e szavakkal: Kelj fel és egyél, mert még nagy út van előtted. Ez étel erejével járt a próféta, míg csak 40 nap múlva az Isten hegyéig el nem jutott. (Kir. III.)

Te is, ki Ádám vétke óta siralomvölgyet jársz és bűnrehajló akarattal, Isten törvénye ellen lázongó vérrel, törékeny emberi testben is arra vagy hivatva, hogy természetfeletti életet élj . . . te is gyakran elfáradsz az égbevezető zarándokúton. Sokszor érzed, hogy a szent gondolatokat és érzelmeket az élet perzselő tüze kiszárította, a kemény tölgyfa-ellemeket az élet szúja felőrölte. Látod, hogy jha a szenvedélyes-tüskés bokrok alján itt-ott rejtőzik is egy-egy lélekvirág, mely megmaradt tisztán és ártatlanul, rajtuk kívül alig találsz mást, mint elfáradt és elfásult lelkek száraz kóróját, a könyörtelenség szűrő töviseit, a bűnös vágyak vadszőlőjét, melynek fanyar, fekete bogyója legfeljebb arra jó, hogy utálatot ébresszen benned ez iránt a világ iránt . . . Bizony valljuk meg őszintén sz. Pál szavaival: „sok köztünk a beteg és erőtlen”, kikben nincs élet, nincs krisztusi törekvés.

Mikor így sóvárgó lélekkel, tépelődő szívvel önkéntelenül is az ajkadratör a szent-péteri szó: „Uram kihez menjünk, hiszen az örök élet igéi nálad vannak”, csak még jobban érezzük tehetetlenségünket, mely eszünkbe juttatja az Úr szavát: „nálam nélkül semmit sem tehettek”. De nézd, annak az Úr Jézusnak van egy másik szava is: „ne féljeteK, nem hagylak árván titeket, mert gyönyörűségem az emberek fiai között laknom . . . ne féljeteK, én veleteK vagyok

mindennap a világ végezetéig” . . . Erről beszél az oltár ... Ott helyezte el magát minden oltárszekrényben, hogy onnan mint tűzkohóból áradjon szét lelkeket éltető szeretete, hogy onnan mint a felhő az esőt, úgy permetezze lelkedre kegyelmének éltető erejét.

Amint ezt hallod, lelked előtt megelevenedik Mária és Márta, kik vendégül látták Őt; Zacheus, ki házába fogadta Őt, sőt jelenléte megtérítette őt; eszedbe jut, hogy minden templom Sinai-hegy, hol velünk beszél az Úr, mint egykor Mózeszel; fogadja látogatásunkat, mint egykor a „bűnös asszonyét” a városban; vár minket is és tégedet is, hogy hullassuk könnyeinket, mint egyszer Magdolna telte . . . kinek sok bűnét megbocsátotta, . . . mert nagyon szerette az Urat . . .

Örülsz ennek a tudatnak. ... De íme, egyszer csak . . . megrendül bizalmad . . . Miért? Magad is megrettensz tőle ... de végigfut lelkesen . . . hátha Krisztus nincs is jelen az oltáron? ... Az a kicsi ostya ... az a csepp bor! . . . Lehetséges ez? Az a Krisztus, ki egykor a földön járt ... itt van? Az a két irgalmas szempár, mely Péterből és Magdolnából szentet csinált egyetlen tekintetével? Itt vannak azok a kedves ajkak, melyek sokszor egész éjeken át imát rebegtek a mennyei Atyához? Itt van az a töviskoronás fej, melyen annyi vér-csepp gyöngyözött értünk? Itt van az a két jótevő gyógyító és gyermekeket áldó kéz?

Itt vannak azok a szent lábak, melyek kifáradtak az elveszett báránka keresésében? Itt forr szeretettől meleg vére, melyet halálküzdélme és a durva keresztrefeszítés sajtolt ki tagjaiból? Itt is dobog szentséges szíve, mely meghasadt a lándzsadöféstől, hogy nekünk menedéket nyújtson? ... Itt van az a kenyér, mely a történelem szerint a szentek, hitvallók, vértanúk . . . erős kenyere volt? Ez az a kenyér, melynek örül az élet porondján küzködő és a halállal bajvívó? ... Ez az a kenyér, melyért mindennap ima száll: mindennapi kenyერünket add meg nekünk ma?? . . .

És akkor eszedbe jut az első szentáldozásod napja, ... a fehér ruha, . . . égő gyertya, . . . fehér szíved, . . . gyermeklelked és gyermekhited boldogsága, . . . szinte kiült a szeretet pirja az arcodra, . . . szép volt, mint egy angyalálom! Dehogyan . . . több volt! . . . Ezt kerested azóta is . . . akartad . . . mert ez nagyon boldog óra volt. Mosolygott a lelked bent és virágos volt körülötted minden ... a templom, a kicsi gyermekszobád, ... az asztal, . . . virággal vettek körül szüleid, testvéreid, a rokonok, ióként keresztzüleid . . . gazdag és szép voltál, . . . azzá tett az Úr Jézus. ... Őt szeretted te is ... és benned is Őt szerették, kik örömben megcsókoltak. . . . Milyen szép is, talán a legszebb ünnep a világon! . . .

Testvér!.. . . Igen, helyesen ünnepeltetek akkor, régen. ... Az oltáron az Isten lakik...

tanítja a 2000 éves egyház. Szemed bár kenyeret és bort lát és ízlel, hited Krisztust imád és általa élsz.

Honnan merítette az egyház ezt a tanítását? Attól, kitől a többit. Ez a hit nem új hit; régi mint maga az egyház. Nem később tanulta ezt és nem is később vette át mástól, hanem magától az örök Igazságtól, ki nemcsak megígérte, de meg is adta ezt a nagy ajándékát. Mint minden nagy dologra, erre is először lassan készítette elő az Úr Jézus a tanítványait és a benne hívők seregét. Bevezetésül két olyan csodát tett, melyek isteni mindenhatóságának fényes bizonyítékai. Az egyik a csodálatos kenyérszaporítás, melyet a pusztában vitt végbe, hol az öt árpakenyérből és két halból annyi táplálékot adott, hogy 5000 férfiú és a velők lévő asszony és gyermekereg jóllakott. ... A maradék még kitett tizenkét kosárral. . . . Felséges jelenet lehetett ... az óriási tömeg . . . és jön az Úr ajkáról a szó: . . . szánom a sereget.

Maga előtt látta a mindenkori emberiséget ... benne téged is . . . Téged is szánt! . . . Nem csoda, hogy ennek láttára a tömeg hálából királlyá akarja tenni.

Az Úr kikerüli a király-koronázást. Nem azért tette a csodát. Az Ő saját dicsőségéért ezt sohasem tette volna . . . Eltűnik a sokaság elől. De a nép ösztönszerűleg keresi Őt. Meg is találja . . . Különös módon. Azon az

éjszakán ugyanis a tanítványok a Genezáreth taván küzködtek a hullámokkal s egyszer csak észreveszik, hogy egy férfialak közeledik feléjük. Csodálkoztak, hogy teste van és mégis jár a víz felszínén . . . Majd hallják az ismerős szót: ne féljete! Én vagyok . . . Felismerik, Péter beleveti magát a tenger vizébe s mikor sülyedni kezd, hallja a bátorító szót: te kicsinyhítű, miért kételkedtél” . . .

E két csoda volt az előkészítés a nagy hagyaték megértéséhez. Ebből láthatta a tömeg, hogy az Úr Jézus tud olyan dolgot véghezvinni, ami látszólag emberileg lehetetlen . . . isteni bizonyítékok.

Most a tömeg megtalálja az Urat. Koronázási szándék vezeti őket . . . meg aztán vágytak a kenyér után. Az Úr kiolvasta szívük rejtett gondolatát ... kerestek engem ... mivel ettetek a kenyerekből és jóllaktatok. Fáradoztatok, de ne olyan eledelért, mely veszendő, hanem azért, mely megmarad az örökéletre, melyet majd az Emberfia ad nektek .. . ” És nyomban felhívja a nép figyelmét: „Én vagyok az élet kenyere. Aki énhozzám jön, nem fog éhezni és aki énbennem hiszen, sohasem szomjúhozik . . . Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, annak örök élete vagyon . . . mert az én testem biztonnal étel és a vérem biztonnal ital ...” (Ján. 6, 26-56.)

Világos beszéd . . . Úgy látszik, keményen hangzott, mert a tömeg zúgolódni kezdett, mert maga előtt az „ács” fiát látta, hogy lehet ez égi kenyér? Sőt tanítványai közül is egyesek kezdik Őt elhagyni. Csak mikor az Úr kérdi: „csak nem akartok ti is elmenni??” Ekkor mondta Péter: „Uram, kihez mennénk, az örök élet igéi nálad vannak.” (Ján. 6, 69.)

Figyeld csak az Úr Jézus határozottságát. Hatszor egymásután megismétli fenti szavait és mikor kérdi az apostolokat, hangjából kicseng a hatalmas szó: vagy! vagy! Vagy elhiszitek, amit mondtam, vagy nem! Mintha csak azt mondaná, még ha apostolok vagytok is és nem hiszitek, amit mondok, elkárhoztok!

Ki mondja ezeket a visszavonhatatlanul komoly szavakat?

Az az Úr Jézus, aki oly végtelen türelemmel tanította a tudatlanokat, aki feláldozta éjszakáit is a Nikodémusoknak . . . Aki csak úgy égett a lelkek üdvösségétől, hisz azért jött a földre . . . Ő, a jó pásztor most kész elveszteni egész tömegeket, de szavából nem enged!.. . Miért?! Mert minden időre figyelmeztetni akart arra, hogy ne hallgassunk azokra, kiknek hurok minden szavuk, mély verem minden kérdésük, kiknek álarc és cselszövény arcukon és szívükben. Ne hallgassunk azokra, kiknek beszédje hímes, a szája édes, de a szíve mérges és fulánkot rejt. És ne kövessük azokat, kik e szavakat az igazi értelmükből ki fogják forgatni.

Amit az Úr Jézus így előkészített, azt be Is teljesítette az utolsó vacsorán . . . Mert Testvér, ha hiszel Karácsonyban és Nagypéntekben . . . akkor higyj az öröklámpa tanúszkodásában is, mert ezt a tüzet az Úr Jézus gyújtotta meg szenvedése előestéjén, mint egykor a tűzoszlopot a pusztá bolyongó zsidó népének és mint az ég csillagait meggyújtja az országút vándorának. Épen azért ne hozakodj elő kicsinyes gondolataiddal, hogy hát miként lehetséges, hogy a kenyér és bor Krisztus teste és vére ... A te szavad meddő tusakodás csak, melybe belezúg, beleszökken az Üdvözítő szava, mint egykor sz, Jánosé a pusztába, vagy mint a szilveszteri harangszó a decemberi éjszakába , . . Ez az én testem! Ne csodálkozz ezen te ember, kiről az írás azt mondja: omnis homo mendax, minden ember csalékony . . . Hisz te magad is, meg minden alkotásod csak mint a falevél lepereg, . . . elvándorolsz az élet mezejéről te is és minden elmúlik ... de „én vagyok élet ... az én igéim el nem múlnak . . .

Testvér! A te szavad az oltár előtt az legyen, melyet elrebegett sz. Tamás: Adoro te devote latens Deitas . . . credo, quiquid dixit Dei Filius, nil hoc verbo veritatis verius . . . ! Imádlak Téged rejtett Istenség . . . Hiszem, amit az Isten Fia mondott, nincs is számomra ennél igazabb.

Még egyet. Pihenj meg sokszor hívő lélekkel az örökmécses árnyékában. Csukd le testi

szemeidet . . . a lelked lásson! Amikor a pap a szentmisében felmutatja a Szentostyát, mondd sz. Tamással: Én Uram, En Istenem! S mikor eljön az áldozás szent pillanata ... elevenedjen meg előtted az őskeresztények hite . . . a kolosszeum, a katakombák, az első hívek, kik egyek voltak a kenyérszegésben . . . Menj te is és családod is az Úr asztalához . . . Akkor majd nyílik sok piros-fehér virág . . . áldozatot és fehérlelkűséget szerető lélekvirág ... mint volt a tied is . . . mikor először vetted magadhoz az Urat . . . legyen még sok olyan szép ünneped . . . hogy halálod éráján ia mondhasd a feltámadás Urának . . . Úrarcú bár a szemem semmit sem lát belőled . . . mégis hiszem ... és meghalok ezen hitemben ... Te vagy Krisztus ... az élő Isten Fia!

Nagyböjt V. vas.

A lefátyolozott kereszt.

Szomorú, komoran komoly hangulatban van ma az egész világ keresztény népe. A nagy óceánon túl és Afrika őserdőiben a Zambezi folyó mellett álló kis fakápolnáknak ugyanaz a szomorúság, ugyanaz a komoly ünnepi hangulat üli meg a lelkeket. Ez visz ma téged is a templomba, hol mindjárt a belépéskor szemedbe ötlük a lefátyolozott kereszt. Te is megindulsz a nagy temetői kíséretben, melyre felso-

rakozik az emberiség színe-java, apraja-nagyja. Te is megindulsz, mert te is bele akarsz szőni egy selyemszálát abba a szemfedélbe, melyet az emberiség a legnagyobb halottjának szánt, te is ott akarsz lenni az egész világ közös címerének, a kereszt jelvényének leleplezésénél, mely kereszt ma még titok előtted, mert rajta a legnagyobb tragédiajáték színpadjának függőnye. Ez a lefátyolozott kereszt, keresztény Testvér, jelképezi az emberi élet sokszor lefedett sötét arculatát, a titkos jövőt, melyet mindenki szeretne érteni, mindenki szeretne tudni.

Sokszor felmerül, felvetődik bennünk emberekben az a nagyon is "emberi kérdés,,: hogyan lehetséges az, hogy az életben épen azok boldogulnak és vergődnek jó sorsra, kik az Istennel keveset vagy semmit sem törődnek. azok pedig, kik élik az Isten törvényeinek útját, igen sok esetben csak tengődnek, máskor teljesen nyomorognak és csak a kisebbik rész mondhatja el magáról, hogy nem ismeri az élet szekerének tengelyig sáros-kátyús döcögését? Ha egy-egy nagy megpróbáltatás ér. olyan könnyen jön az ajkunkra a szó: miért épen engem látogat az Isten? Miért épen nekem oly mostoha a sors? Tépelődünk, emésztjük magunkat . . . oly nehéz! Járjuk kisírt szemekkel az élet útját és alig, vagy egyáltalán nem jut eszünkbe, hogy a le hulló könnyeink többet is érdemelnének, minthogy sár legyen belőlük, midőn a porral egyesülnek. . . talán értékes

drágaköveket veszünk el bennük, amelyekből ugyancsak fényesre lehetne kikészíteni azt a koronát, melyre vágyik a lelkünk az élet alkonyán.

Még friss emlékezetemben él egy fenségesen szép temetés, melyet egy egész nemzet szeretete készített nemzeti hősenek. Gyászolt a nép, mert úgy érezte,... hogy gondolkodása egeről letűnt a ragyogó nap és most sötétségben kell botorkálni... ünnepiesen, némán vonult fel a ravatal mögött mindenki, mert elnémult a legnagyobb és legjobban szóló; összetörték a szívek szent edényei, és kiöntötték tengerkeserűségüket a könnyek szeretetén keresztül, mert örökre kicsordult a legjobban szerető lelkiáya szívének szeretete, mely túlradt az Isten és emberek iránt való feláldozásában. Mint a csillagos ég ragyogása, oly szép volt a könnyek szeretetfürdője az emberek arcán. . .

A temetés napján szólt hozzám egy előkelő nő: miért is vette el az Isten közülünk a nagy Prohászka Ottokárt? Ha nem is kegyetlenség, de szeretetlenség az Istentől, hogy most itt hagy minket a nagy vezér nélkül; Mikor ezt hallottam, eszembejutott, épen tegnap volt feketevasárnap ... a magyarság feketevasárnapja . . .

Nemrégén Lourdesben jártam. Útközben, Marseilles közelében vagy 20 km. körzetben oly óriási vihar tombolt végig, hogy egy egész, évre nincstelenné tette az ottani lakosokat.....

még a fák is sírtak . . . mintha mind villám-sújtotta volna őket .... Miért épen őket látogatta meg Isten? Miért épen ők dolgoztak hiába? . . . .

Lourdesben, az emberi nyomorúságnak ezen a gyűjtőhelyén láthatsz szenvedőt és tehetetlen vergődőt az emberi bajok minden fajtájából . . . miért épen ők a lesújtottak? . . . Miért épen ők élnek „hiába”? . . .

Bizonyára már te is kaptál, vagy hallottad másról, aki kapott, oly levelet, mely súlyos hírével elnémított egy pillanatra. Megdöbbenésben nem tudtál szóhoz jutni . . . mikor pedig elolvastad másodszer is még mindig nem akartál hinni a tartalmának, szeretted volna meg nem történné tenni . . . Majd kezdtél megalakodni a kényszerhelyezettel ... de hogyan?!.. Először fohászoktál Istenhez, bárcsak ne lenne igaz a hír . . . Aztán elkezdesz sírni és azt kívánod, bárcsak beszakadna feletted az ég, vagy nyílnék meg alattad a föld . . mert te ezt nem bírod elviselni. De bizony az ég nem nyílik meg ... sőt talán épen legnagyobb szomorúságod idején szépen ragyog . . . Még azt is gondolhatnád, talán bizony azért ragyog, mintha még elviselhetetlenebbé akarná tenni életed siralmas sötéttségét ....

Rövid ez a szó: hiába, hasztalan ... de kegyetlenül súlyos szó lehet belőle. Rövid ez a kérdés: miért? ... de gyötrő fájdalmak járnak nyomába, kegyetlen kétségek, nem egyszer kétségbeesések meredeznek belőle.

Alig van halandó, alig van földi pályán küzködő, ki nem ismerné e szavak teherviselését . . . alig van ember, ki nem keresné ezek enyhítését. Ha kinézel a temetőbe és olvasgatsz a neveket, figyeld csak meg, a születés és halál évszáma között van egy kis vonal. Erre bizony sok sírhant lakója felett fel lehetne írni „hiába élt.” Miért is élt? Azért talán, hogy menjen egy ideig az élet országútján, melynek a végén a megsemmisülés, a tönkremenés várja? . . . Hány édesanya .... no nem a modern nők közül, kik asszonyok, de nem anyák ... hány édesanya látja gyermeke felnőtt korában tönkremenni a nevelésének sok-sok fáradságát . . . hát ez az anya hiába élt? Az a tanító és pap, ki mosolygós gyermek szemeket itatott az „út, igazság, élet” elveivel ... de azok nem kelhettek ki, mert otthon sziklás volt a talaj és tönkretette az iskola magvetését, vagy még mielőtt megerősödtek volna, az erkölcsi megbotlás májusi fagya elhervasztotta azok ártatlanságát . . . Talán hiábavaló volt a magvető élete? Az eredménytelenség a felelet erre a kérdésre az ilyen emberek előtt: miért éltünk? . . .

A háború alatt történt. Hazaérkezett Bécsbe egy hadifogoly, ki gyanús betegsége miatt kórházba került. Ott csakugyan kiderült, hogy bélpoklosságban szenved. Egy fiatal orvos vállalkozott arra, hogy a beteg mellett lévő szobában fogja figyelni a beteget, kit el kellett különíteni a többiektől. Azt remélte, hogy az orvostudo-

mánynak sokat használhat, ha a betegség természetét egészen feltárhatja. S mi történt? Az orvos rövidesen fertőzést kapott és meghalt . . . Miért élt? Hiába . . ? Óriási volt a terve és dugába dőlt ... Az emberiségnek akart szolgálatot tenni és nem sikerült . . ,

Igen Testvér, mi úgy vagyunk életsorsunkkal, mint volt sz. Péter a halfogással. Egész éjjel halászott a Genezáreth taván és semmit sem fogott. Most jön az Úr Jézus és azt mondja, vedd ki a hálót . . Péter felemeli panaszszavát . . majd mikor kiveti a hálót, nem bir a halak mennyiségével. Igen, mindegyikünk örli magát ilyen és hasonló gondolatokkal, némelyek már egész fiatal korban, mások csak hosszú életük alkonyán, de biztosan eltépelődnek a kérdések felett. Miért is volt ez, vagy az . . . mi a haszna fáradozásaimnak? Érdeemes volt egyáltalán élni?! . .

Ez a sors mindnyájunknak közös lefátyolozott sorsa, szívünk tépő gondja . . . Nézz fel Testvér a lefátyolozott keresztre és megnyugtató feleletet találsz. Mit és Kit rejt számodra a kereszt? . . .

Egyik képkiállításon a sok művészi szépség között különösen is lekötötte a szemlélők érdeklődését egy képcsoport. Kettő volt benne figyelemreméltó. Az egyik a „magyarok bejövetelét” ábrázolta . . . mély hatást keltett. Sokkal lenyűgözőbb, felejthetlenebb volt minden katolikus előtt a másik kép. A lengyelek szabad-

ságharcából vette tárgyát. Az istenfélő lengyel nép nemcsak hazája függetlenségéért küzdött, hanem vallása szabadságát is védelmezte. Ezt a mozzanatot örökíti meg a szerző. Van rajta egy jelenet , . . . mikor azt látja az ember, önkénytelenül könnybelábad a szeme. Hatalmas, két durva fából összetákolt csupasz kereszt áll az útszélen. Az élethalálharcra elszánt férfiak fejszékkel, kaszákkal felfegyverkezve csatába indulnak. Amint a kereszt, mellett elmennek, tisztelettel leveszik kalapjukat, rászegzik ,még egyszer a tekintetüket .... s amíg csak a távolban el nem tűnnek, nézik . . . nézik . . . mert a harcban tőle várnak segítséget. A kereszt tövében bánatos édesanyák térdelnek, mellettük és karjukon gyermekek, velük együtt imádkoznak atyjukért és testvéreikért. Egy sírba görnyedő öreg apa is siratja ott mankóra támaszkodva távozó fiát . . . gondozó kenyérkeresőjét. Most idejött vigaszért, megértésért. úgy láttam, a képnek ezt a részét nézték legtöbben . . . . Szinte le lehetett olvasni a meghatott arcokról, hogy most lélekben ők is letérdelnek a kereszt előtt és imárazkultsolt kezekkel kérik a Megfeszítettet az élet harcosaiért.

Nézd Testvér, erre tanít téged a lefátyolozott kereszt, mely a te lefátyolozott sorsodnak megmagyarázója, érthetetlen életednek célra-vezetője.

Azt mondja neked a kereszt: ember! ne feledkezzél meg arról, hogy Isten képességek-

kel áldott meg és úgy állított be téged a világ őrítő kerekeinek malomjárásába. Ellátott testi és lelki erővel, kézzel és ésszel és úgy tett le életed hajójának fedézetére, ott is a kormánykerék mellé. Ott kell maradnod, míg csak a csavart nem veszi ki a kezedből az élet és halál Ura; ott kell helytállanod, még ha viharok érnek is; ki kell tartanod, még ha el is akar söpörni az ár; ott kell maradnod, de soha nem szabad kétségbeesned! Elönthet néha a veszedelem, zátonyhoz is sodorhat a szél, mely kemény csapással üt rád, de a te vitorládnak nem szabad fennakadnia, sem elmerülnie, mert int feléd biztatóan az égi kormányos, a lefátyolozott kereszt Hőse, ki megmerült a lélek tengerfájdalmában, hogy te megszentelődjél és mentőcsónakra találj a keresztfa árnyékában. Találsz abban a mentőcsónakban könnyet és vért. Könnyet, mely keserűbb és sósabb is, mint a tied; vért, mely forróbb és istenszeretőbb, mint a tied. ... A kereszt tövében bizalomra gerjed szíved, mert aki onnan reád tekint, magához is emel, hogy veled maradjon életben és halálban egyaránt. Igen az Isten sokszor lemerít talán a halál gyötrelméig, de csak azért teszi, hogy aztán annál jobban felemeljen az élet múlandóságainak határai fölé; számol gyengeségünkkel és tehetetlenségünkkel, de csak azért, hogy annál jobban megmutassa kegyelme ragyogását.

Ez a tudat vigyen el téged sokszor a kereszt elé. Nagy tudományt fogsz ott elsajátítani

. . . a megnyugvás . . . az istenre-hagyatkozás mély bölcsességét. Megtanulod majd életed hajójának vitorláját összeszőni a jócselekedetek szálaiból, s nem fog aggasztani, ha ezt a vitorlát kedvezőtlen szelek irányítják mert ott lesz hajódon az árbócrúd: a kereszt s rajta kitárt karokkal ment meg a lélek és életmető Isten, mert nem akarja a te halálos vesztedet, hanem diadalmas célhozjutásodat.

Lefátyolozott emberi élet! Mennyi gond és fájdalom sír ki belőled! Pedig milyen egyszerű a te talányszerűséged. . . . Tépelődő emberi szív! Mily kilátástalan a te vergődésed, pedig mily egyszerű a te földi és örök megpihenésed!

Testvér! Hallgass a szóra, a kereszt szavára. Hangos beszéd az. Egész az édig ér fel. Neked csak oda kell menni a kereszt tövébe ... ott megtanulsz te is az édig beszélni ... és életet bölcsen átélni. Tudod milyen nyelvű beszéd az?

Amikor előtted meredezik az érthetetlen vergődés, amikor nehéz a teljesületlen vágyakkal teli élet, amikor vérszegénynek bizonyulnak tervezgetéseid, amikor kilátástalanok reményeid, pedig sokat kockáztattál érdekükben, . . . amikor földre sújt a fájdalom, mond akkor egy erős akarással: Istenem, így van ez jól! Mikor már nem tudsz semmit kezdeni, hajtsd fejedet az Úr Jézus kezébe és imádkozd bele szívébe: Uram, jó ez nekem, amit Te teszel velem, me-

gyek oda, ahová Te akarsz. Nincs másban dicsekedni valóm, mint csak a Te keresztedben.

Állj be sokszor a kereszt iskolájába, . . . az élet szenvedéseiben vigaszt ad az élet „fájának” lombságtára, s ha életed végén elfáradtál, pihenőt ad annak árnyéka . . . Nem neked először és nem is utoljára . . . Ha megkérdeznéd az ég lakóit, kik nagyon is a lefátyolozott életnek voltak itt dicső bajnokai; ha hallhatnád azok szavát, kik itt a földön az élet megvetett, kigúnyolt vándorai voltak, kiket nem becsültek semmire, mintha számkivetettek lettek volna, ha megkérdeznéd őket, egyhangon mondanák: valamint a rózsza a tövisök között nő, úgy a szép lelkek is az Isten alázatos lelkei között nyílnak ki, azok között, kik megnyugodnak az Isten kifürkészhetetlen akaratában.

A lefátyolozott kereszt lehangosabb beszédjét sem hallgathatom el. Testvér, eljön az idő mikor a kereszt a legemberibb nyelven szól hozzád. Most is hallod már néha: mikor szeretteid sírját látogatod . . . mikor haldokló ágyánál állsz .... De lehangosabb akkor lesz szava, mikor: a te sírodon állítják le ... . mit fog akkor hirdetni?! Tudod mit? ... A te lefátyolozott sorsod megfejtését ... Mi az a megfejtés, mi a te életed végkifejlete? Az, hogy a gyászmenetben ott legyen az élő Úr Jézus is, ki majd a temetőben veled marad akkor is, mikor már azok is elmennek, kiket legjobban szeretted ... és aztán az Úr Jézus ebben az,

egyedüllétében meggyújtja a halhatatlanság mécsesét . . . felteszi homlokodra a feltámadás cipruslombját ... és a keresztet, melyet te életküzködésed szilánkjából raktál össze ... leveszi válladról, hogy azzal nyissa meg neked a mennyek országát.

Virágvasárnap.

A passió.

A nagyhét 2000 éves története . . . mindig korszerű. Az is marad, míg csak ember lesz a földön. Korszerűségét megadja az embernek az a sajnálatos képessége, hogy az ember tud vétkezni s ennek következtében tud elkárhozni. míg ez a végzetes képesség él az emberben, mindig érezni fogja annak szükségességét, hogy odaküsszon a keresztfa tövébe, hol számára ez örvényszerű pusztulásból menedék kínálkozik. Itt fakad és nyílik ki az ember lelkében az a "nefelejtsvirág,, mely emlékezteti a nagy örvény szélén járó lélekmentő Krisztusra, de egyszersmind emlékezteti saját Krisztus-hűségének állandó megőrzésére.

A keresztút az Úr Jézus megváltói tevékenységének befejező útja. Aki ez utat járja, betekintést talál az Úr Jézus földi életcéljának elérhetetlen mélységeibe, Hosszú volt ez út; Bethlehemből indul ki vezető fonala s a szál, mely 33 év napjaiból tevődik össze, az út vé-

gén abban a fenséges tényben nyer befejezést, hogy az Isten véres összeölekezésben magához emeli az embert. Felemeli az évezredek adventi várakozásnak elesettségéből, mert úgy szerette az embert, hogy nem tudta elfelejteni; úgy szerette, hogy érette kész Ő maga megtörni, áldozattá válni, csak hogy az ember boldog lehessen. Ez a nagy mű... az opus Christi... a kínszenvedés.

Testvér! Golgothára készülsz. . . Ezt súgta lelkedbe Hamvazószerda és az utána következő nagyböjti napok, melyek mindegyike, mint diszes és szent oszlop meredezik eléd a Golgotha szentélyéből. Mindegyiken nem is arany, hanem véres betűkkel áll a felhívás a szenvedésre induló Krisztus szava: "Ti lesztek tanúim,, . . . Tudom, megilletődve járod az első tényleges szentut emlékeit; tudom, neked most is élő valóság Krisztusnak minden lépése, minden lehulló vércseppje.. Tudom, koszorújának minden levélkéje és főként tövise azt jelenti neked: vedd fel keresztedet és kövess engem ... sőt azt is tudom, te is fonogatod lelkierényeid virágaiból a szeretet koszorúját, melyet majd mint értékes emléket lehelyezel a keresztfá tövébe... Ez mind szép . . . ezt mind jól teszed. . .

Erre az útra akarlak én is ma elkísérni... Hallgasd lélekedben, amint a templomban éneklük az Úr Jézus szenvedésének történetét és. . .

mutasd meg, hogy te csakugyan "tanúja,, vagy e nagy eseménynek.

Mit jelent számodra a keresztútjárás? Szent Pál apostol szavai mondják meg leghatározottabban: azt érezték magatokban, amit az Úr Jézus Krisztusban. Töltsenek el titeket azok a gondolatok, melyek Őt hevítették és vezették. Kössön az Istenhez a szeretet, mely Őt Isten engesztelésében vezette. . . mindhalálíg.

Krisztus vezető gondolata ugyanaz, mint volt akkor, mikor a sokaságnak a kenyérszaporítás csodáját bemutatta, „Szánom a sereget”... ezt ismételte meg véres kiadásban a keresztúton. Ennek a véres lehetetnek kell tulajdonítanunk azt aényt, hogy a Szentlélek kegyelme itt a keresztúton érinti legmelegebben lelkünket, mely érintésre illatos bánatkönnyekben pattan ki még a sokszor igen kemény szív is. Érthető is, mert a keresztúton foglalta össze Isten mindazt, amit az emberiségnek mondani akart és értük tenni kívánt. A szenvedő Krisztus az Isten beszédes emléke, tényleges mondanivalója, leghatalmasabb szeretetténye. Ez a nagy tény az Úr Jézus tragikuma . . . egyben a mi legnagyobb győzedelmünk . . .

Azt is mondja sz. Pál: Krisztussal együtt kell szenvednünk. Figyeld csak, mit csinál az ember, ha lát szenvedőt. Nem érzéketlen, mert ez durvalelkűség volna. Egy szenvedő ember iránt részvét kel szívünkben. Ez kell Krisztus iránt is. De milyen?! . . Hisz Krisztus hős . . .

de szíve mégis végtelenül szomorú; . . . úgy megy előttünk, mint aki minket atyánknál és anyánknál jobban szeretett .... azzal a részvétellel, tehát, mellyel egy jó gyermek megy szülei koporsója után, ezzel a fájdalommal kell járni Krisztus nyomdokain .... Így telik meg szívünk meleg szeretettel, mint a szivacs megtelik vízzel.

A részvét mellett kell egy szent érzelem is: a bánatos szív hangulata. Keresztúton „keresztúti bánattal” kell járni. Ez az a tökéletes bánat, mely lángragyullad az isteni szeretet hatalmas ténye előtt és a megtérő Péterek és Pálok, Magdolnák és jobb latrok lelkületével borul a keresztfa tövébe, hogy engedje rácspegni a szeretet vércseppjeit, melyek lemossák a lélek szégyenfoltját, az Isten bánatos Szívének keserűségét: a bűnt ... és a szeretet remeklésében átadja magát visszavonhatatlanul az Isten ügyének, mely nem egyéb, mint a jónak szolgálata. Testvér! Állj bele ennek a keresztútnak levegőjébe . . . szegeződj át Krisztus sebeivel . . . telj meg a bűn gyűlöletével... hogy átöleljen Krisztus szeretete és elrejtse örökre szívének sziklahasadékába . . .

*

A szenvedés állomásai az isteni szeretet vérpiros rózsái. Szívesen időzik náluk a lélek... Egyben mindegyike állandó tetemrehívás, melynél megjelenik minden halandó, te is . . . és bizony a megjelenésre felbuzog az Úr Jézus

vére, elárulván a tettest, aki a halálos fájdalom okozója.

A szenvedés első eseménye: Krisztus halálos gyötrődése az Olajfák hegyén. Ez az Úr Jézus legnagyobb megkísértése. Valamikor könnyen szembeszállt a sátánnal a pusztában... Távozz sátán! — volt elutasító szava . . . Nem úgy most.

Ez a magány nagy súllyal nehezedik Reá. úgy látszik, igen megnehezült az idő járása az Úr Jézus felett . . . Vészes felhők tornyosulását vette észre, beborult felette az ég ... . Itt szinte letipródott a fájdalom súlya alatt ... Ő, ki egész életében örömmel említette nagy rendeltetését, ki óhajtotta a megváltást . . . most reszket . . . megremeg. úgy látszik, most többet érez, mint csak kísértést. A pusztában csak a sátán árnyékhatalmával küzdött, de most mint a sötét éj veszedelme borult rá az árnyék. Akkor elutasította a világ koszorúját, . . . csak a test ellen kellett védekeznie ... ez könnyen ment. — Ez a második lelkigyakorlat végki-merülésig vitte Öt . . . Egészen leterítette a földre. Mi fáj neki olyan nagyon? Látta a tövises útvesztőt . . . melyből nincs kiút. Látta az Isten szántóföldjének és három éves magvetésének örökös konkolyveszedelmét . . . látta a szenvedése vérpárás melegében megszületett egyház hajójának küzködését . . . lélekben átélte eljövendő összes kínjait . . . és . . . agasz-totta Öt a tudat: nem lesz-e sokakért hiába?

Látta, hogy hiába járt a pokoli örvény szélén, mert minden időben lesznek, kik a kárhozat széles csapását járnak . . . Ekkor erőt vett rajta a félelem és rettegés . . . , Belső fájdalma kiült testére is s a bűniszonyban elmerült lelke most testével együtt mint a malomkő húzták Öt le! . a föld porába . . . S ráadásul megjelent a sátán és elhagyatottságában gyötörte a gondolatokkal: érdemes férfikorod virágában ily halálra menni az emberekért . . . , kik vesztedre fognak törni? Érdemes, mikor úgy is tudod, hogy a bűn, amelyért tönkreteszed magadat . . . tovább is fogja járni a hódító útját . .

Ez elviselhetetlen kísértésnek bizonyult. Tehetetlen vergődésében kitör ajkán a panaszos könyörgés szava: Atyám, ha lehetséges, múltjék el tőlem e pohár .... E pohár, mely a bűn mérgével van telítve ... E pohár, mely soha nem fog teljesen kiürülni ... E rettenetes tudat most hirtelen felriasztja Öt kimerüléséből és megy mintegy segítségért a tanítványokhoz, kiket alva talál . . . pedig imádságukra és szeretetükre számított . . . Egy hálátlansággal több a keserű pohárban . . . újra elvonul és elesik . . . elárasztották a bűnök és a halálfélelem.

De íme . . . megbátorodik ... égi melegség ül szemeiben, felderül arca . . . Mi történt? Égi vigaszt nyert. A föld keserűségébe belevegült egy csepp bátorítás. Látja a kegyelem életét ezrek és ezrek lelkében ... a tudja, hogy az Ő letörése milliók felkelését. . .

örök életét eredményezi ... a szentek serege . . . , az egyház diadala , , . . . mind mind emelik Őt és . . már-már ki is mondja: Atyám, nem amint én akarom, hanem amint Te . . .

Ezzel a bátorsággal felkel, hogy meginduljon az elveszés útján ... A sors kegyetlensége nem váratott magára sokáig . . . már is itt az áruló Júdás . . . nem egyedül , . . csőcselékkel, . . ellenséges hadsereggel ... a jel a: csók! íme a szeretet jele: árulás eszköze . . . Ember, család, haza . . . Isten elárulás! Mondd valakiről, hogy hálátlan és megmondta! róla minden rosszat — tartja a közmondás . . és Júdás?! Potom pénzért eladta Mesterét, még csak árát sem szabta . . . amit az első szóra beígértek . . odaadta érte. Szinte kótya-vetyére bocsátá Urát . . . Júdás a Mester „legégetőbb szégyenfoltja” lett. Idevitte őt a pénzhőség . . fősvénység . . tolvajkodás ... A pénz sátán! Jaj mennyire igaz lett ilyen hamar az Úr Jézus tanítása: nehéz a gazdagnak bemenni a mennyek országába . . . Testvér, vigyázz! A pénz poklába zuhog most is sok becsület és tisztesség, a hűség, a szerelem, az ifjúság, a családi élet, erkölcs, nemzeti élet ... a pénzhőség öli a gyermeket . . . irtja a nemzetet . . . Mennyi modern judáscsók!! Rémületes találkozás volt ez ... a képmutató és a ”szívek és vesék vizsgálója.” Az eredmény .... az első kálváriái állomás-

Jézus Pilátus előtt. A rabszolgaárat rabszolgasors követte, törvény nem védte, a

barbár szívtelenség tombolhatott felette. Néni is volt benne hiány. A legigazibb ember felett a leggyalázatosabb ítélet hangzik el. A megtestesült jellemtelenség: Pilátus . . . pálcát tör a leghitványabb zsidó tömeg akarata szerint az „élet és halál Ura” felett. íme a szélkakas jellem, íme a gyenge báb . . . mivé lesz? Az igazságtalanság és jogtalanság cinikus védelmezője... „El vele!” — mondja .... Kezét mossa, jelezni akarja, hogy ártatlan . . . Pilátus nemzedéke ma is él. Csak a háttér más. A szereplők mások, de az esemény ugyanaz. Sokszor még a tanári tóga alatt is ott a tagadás szelleme ... Szocialisták . . . házasságszédelgők . . . leánykerítők ... a szabadszerелеm trombitásai . . a rotációs gépek szellemi irányítói ... a nyílt vallás üldözők ... Le Krisztussal és egyházzal! . . . Hány halálos Ítélet a tengernyi bűnben! . . .

Megindul a menet . . . Jézus felveszi a keresztet, melynek súlya alatt háromszor elesik .... Ő szent kereszt áldott fája . . azóta, hogy a szent isteni vállak feltörtek terhed alatt, . . . dicsőségünk, menedékünk . . . mindenünk . . könnyeink felszárítója . . örömeink gyors patakja . . . égbeemelő rudunk . . . égnityó kulcsunk . . . Jeled homlokunkon, érmeinken . . . ajkun-
kon . . . veled élünk és csókkal halunk. Ami szépet mutat az emberi kultúrtörténelem, mind a te hajtásod, mind a te virágod . . . minden nagy dolog a te gyümölcsöd . . ezért

imádunk és áldunk Téged édes Jézusunk, mert a Te szent kereszted által megváltottad a világot. Testvér, ott van a kereszt a te szívedben mint élő fa? . . . Hajt már zöldelő levele gyermekeid lelkében?

Háromszor elesik Jézus a teher alatt . . . Valahányszor nem merünk „nem”-et mondani a kísértésnek; valahányszor elvetjük a mindennapi élet munkás napjait . . . kötelességek elől való megfutamodás . . . Valahányszor azt mondjuk egy-egy teher, szenvedés súlya alatt, nem birom tovább, nem akarom vinni... Valahányszor egy gyáva őr „béres módjára” elhagyja őrsége helyét . . . Elesik Krisztus ... De újra és újra felkel és felveszi helyetted is a terhet... Valahányszor városok utcáin, falvak terein . . . a lelkek országútján a hófehér lelkek helyett tékozló fiúk és Magdolnák, bűnös asszonyok és hitetlen férfiak járnak . . . botrányt okozó szülők . . . Krisztus meghívása nélküli házasságok . . . mind-mind elejtései Krisztusnak . . . És te Testvér . . . kik között állsz?! . . .

A negyedik állomás: az anyák stációja... Anyák és az örök Kálvária-járás. Modern dolog ... A legelső találkozás szent dolog volt. A tengerkeserűségű Szűzanya .. és Fia. Szemtől-szembe! A kínos éjszaka után gyötrelmes vizsontlátás. A simeoni jövendölés . . . szó szerint teljesült. Csak azok az anyák, kik végig szenvedték már egy-egy gyermekük rettenetes halálát . . . kik átélték a fájdalmas éjszakák minden

reménytelenségét . . . kik látták szívüktől elszakítani „szívük virágát” . . . csak azok tudnák némiképen kifejezni . . . mit érezhetett a Boldogságos Szűzanya, Fia szörnyű végzetének láttára. Mint a sirályok vihar előtt, úgy lebegtek a kétségbeejtő veszedelmek édesanyai lelke felett .... Alig lehetett az egész keresztúton az Úr Jézusnak is nagyobb fájdalma, mint mikor találkozott édesanyjával. . . . Oly csodálatos is, mikor az Úr az életében csodáit művelte, mikor diadalát ülte . . . anyjával nem találkozott. Most azonban, mikor a vesztőhely felé vitte végzete, el kellett kísérnie a vértanúk királynőjének is, hogy fia gyalázatában részt vegyen. . . . Mint éghettek a Fiú sebei anyja szívében; még csak nem is vigasztalhatta meg Öt. Csak egy bánatos tekintet . . . szívettépő lehetett . . .

Ugye Testvér te azt jól tudod, hogy az ember megkönnyebbül, ha vele mások is megosztják a fájdalmat . . . Osztott öröm kettős öröm — osztott fájdalom fél fájdalom. ... De vájjon ki szegődhetnék társul a szenvedésben Sión leányával, kinek „mint a tenger, nagy a keserúsége”. Elgondolhatjuk, mennyire „állt a keserves anya keresztfánál siránkozva” . . . letörve . . . ájultan . . . tönkrementen. Szenvedő anyák! Legyetek erős lelkű anyák! Isten akaratát lekönyörgő és elfogadó anyák ... Sírva is vigasztalódott és megvigasztaló anyák ....

Veronika állomása: a keresztény szeretet stációja. Ő más volt, mint a többi jeruzsálemi

asszony, kikkel szintén találkozott az Úr Jézus. Veronika jelképe azoknak, kik abban fáradoznak egy egész életen át, hogy minél több arc sugározza a becsület és istenhit őszinte szeretetét, minél több ember hordozza lelkén Krisztus arcának vonásait . . . minél több ember szeméből fogyjon el a könny ... minél több mosoly töltse meg a siralomvölgyet . . minél kevesebb legyen a szenvedés hullámvölgye és minél több legyen az életben az öröm hullámhegye . . . minél szebb legyen a tömegek élete... Minél több legyen a megértés . . . Minél több szeretet-angyal röpködje be az emberlakta helyeket ... a családot ... a társadalmat ... az elnyomottakat . . . ^Minél több irgalmas szamaritánust! Minél kevesebb okoskodó ember ... de annál több melegszívű édesanya! . . . Ezeket kéri Krisztus, akit mi . . . imádunk és áldunk . . . Testvér, menj és cselekedj hasonlóképen!

Más a találkozása jeruzsálemi asszonyokkal. „Ne sírjatok énrajtam!” . . . Különös dolog. A szenvedésben elmerült ember megtiltja a könnyeket. Nem kell neki a részvét. Miért tette ezt? . . . Azért, mert előrelátta, igen kevés lesz az az édesanya ki „inkább megholtan akarja látni gyermekét, mint halálos bűnállapotában” ... Ellenkezőleg előrelátta, igen sok lesz az olyan édesanya, ki csak vér szerint szülője gyemének. de a lelke idegen előtte. Látta, sokan lesznek majd, kik ölbetett kezekkel fogják

nézni gyermekük erkölcsi züllését, látta, sok anya úgy fogja tenni gyermekével, mint a strucc a tojásaival ... Ez is homokbarejti és a napra bízva azok kiköltését, kicsinyei nevelésével nem törődik, megkeményedik szíve utódjai iránt . . . mintha nem is az övé volnának . . . Testvér, állj meg ennél az állomásnál. Az Úr Jézus fájdalmas útján ez sok vért sajtol ki. Talán miattad is?!... Mert nézd csak ... ha leányod előbb lett anya, mint férjhez ment volna . . . előbb lett özvegy, mint tisztas ház asszonya . . . nagy a te sírni valód . . . magad miatt. Amikor találkozol az Úr Jézussal, jusson eszedbe: „ha ez történik a zöld ággal, mi lesz a szárazzal?” Mert vigyázz? Ha a te gyermeked abban a családi otthonban nevelődik, hol Isten nevét nem igen emlegetik, de annál többször kerül elő a divat és színházi élet; hol sem felkelésnél, sem lefekvésnél nem imádkoznak, de a babonaságot az élet velejárójának tekintik; hol mindenféle kép díszíti a falat, de nincs hely a Felfeszített és az Ő anyja számára... hol a csillogó drágagyöngyöt ismerik, de a szentolvasó értéktelen „holmi” . . . hol télen a hideg miatt, nyáron a meleg miatt mulasztják el a szentmiseáldozatot, ugyanakkor azonban a jégpályán és az uccán órákat lehet tölteni esetleg szülői felügyelettel, vagy ami még rosszabb anélkül ... Ne sírj Jézus szenvedése felett!! Csendes maradhat-e a tó tükre, melyet szélvihar korbácsol? . . . Nem fog-e tüzet a tapló, melyet szikrához tartanak? . . .

Ilyen víztükör, ilyen tapló a gyermeki szív... Tudod mi menti meg a vihartól és a perzselő tüztől!? . . . Ha megtanítod őt az Úr Jézussal és Szűz Anyjával társalogni ... ha veled együtt imádja az Istent . . . Kérdem: lesz-e élet a sarjban, ha a gyökér beteg? . . . Beteg gyökér hervadt ágat, hervadt ág fonnyadt gyümölcsöt terem . . . már pedig gyümölcséről ismerik meg a fát . . . ! A gyermekről ismernek meg téged ...! Lesd ki a fájdalom könnyeit ennél a stációnál az Úr Jézus szemeiből és mondd neki . . . nem lesz közös bűnöd a gyermekeiddel . . . mert te imádod és áldod életeddel, ki keresztjével váltott meg téged. Végre felér a menet a Kálvária hegyére . . . Cyrenei Simon . . . segítette az Urat . . . Jól esett neki ... A mindennapi élet „hangyamunkásai” hitvalló örökösei . . . Légy te is egy közülük ... a javából!

Az Olajfák hegyén megpattant vérerek utolsó „tartalékcseppjeiket” most hullatják. Issza a „koponyahegy”, ilyen táplálékot a föld még nem ivott ... Áll a kereszt örök oltára!! Rajta a világ isteni váltságára!! ... s most még utoljára panaszkodik az Úr:

Gyötrelmes óra volt az, amelyik éjszakán

Kínos verejtek vérem teérted hullatám.

Miket nem türtem érted, panasztalan ...!

Tövis volt koronám; a nádat, gúnypalástot. miattad

[hordozám . . .

Keresztet vitt a vállam, kövesd rossz utakon

Hogy az égi hazában lehess majd egykoron . . .

De jaj! ... te ritkán gondolsz csak énréam . . .

Testvér miattad és miattam és mindnyájunk . . . bűne miatt! . . . Mikor ezt hallod, lelked elfelejti a világot . . . nem látsz semmit és senkit . . . csak érzed, hogy hull . . . hull ... a meleg . . . isteni vér ... az égi bér ... S önkéntelenül suttozja szíved:

Krisztus vére . . . ihless meg engem . . .

Sebeidbe rejts el engem , . . .

Ne engedd, hogy tőled elszakadjak . . .

Halálom óráján hívj el... és juttass magadhoz

[engem . . .

Testvér! Nézz fel a keresztfa 2000 éves oltárára, mely téged is „tetemrehív”, onnan leolvashatod: . . . meghalt énmiattam . . . meghalt énérettem! . . .

Jézusom . . . ezért imádunk és áldunk Téged, mert a te szentkereszted által megváltottad a világot . . . engem is . . . Ezt köszönöm . . . bűnbánó étellel . . . követlek és ígérem . . . nem, nem leszek árulód, nem . . . nem . . . soha!

Húsvét vasárnapra.

A győzelmes Krisztus.

A müncheni Nemzeti Múzeumban van egy Krisztusi-alak üvegkarcolata. Abban a jelenetben örökíti meg Krisztust, amint győzelmes erővel előlép a sírból. Arcán, mely a szemlélőnek legelőször feltűnik és a figyelmet lebilin-

cseli, férfias elszántság, diadalmas és hajlíthatatlan akaratérő tükröződik. Valóban, mint az életnek és halálnak ura, mint a világtörténelemnek irányítója tűnik fel, ki a hétköznapi támolgató tömeget messze maga mögött hagyja s képviseli azt az isteni jogot, hatalmat, mely őt az ég és föld korlátlan birtoklásában megilleti.

A legelső tekintetre kész a szemlélő az Ítélettel, melyet az első behatások alatt alakított ki magában: félelmesen határozott ez a Krisztusarc. Erő, — nagyság és hatalom — mind olyan tényezők, melyek az emberben a csodálat mellett a fenséges és tiszteletteljes félelmet is felébresztik. Mindenesetre azok számára, kik megszokták Krisztust csak úgy nézni, amint ajkáról hallják a szózatot: én szelíd vagyok és alázatos szívű ...; mindazok számára, kik abban a téves hitben élnek, hogy a kereszténység a gyengéd és nőies erényeknek diadalkoszorúja csupán és az anyámasszonykatonaság birodalma — ezeknek tagadhatatlanul feltűnően félelmes ez a Krisztusarc. Pedig valójában nem az. Sőt ellenkezőleg: a sírból diadallal előlépő Krisztus az igazi értelemben vett kereszténység reményének isteni képviselője. Mert szava: „Békeség nektek, ... ne féljetek . . . bízatok ... én meggyőztem a világot. Ez a szó nem csak a mindennapi élet küzdelmei közepette a reményre jogosító harci riadó, de egyzersmind az élet ezer bajában a bátorító.

Mert álljunk csak egy pillanatra a feltámadt Krisztus zászlaja elé.

Testvér! Ami a húsvéti Allelujában legelőször megdobogtatja szívedet és lenyűgözi minden értelmi képességedet, az nem egyéb» mint az a gondolat: Isten legnagyobb műve az Ő feltámadása . . . Minden munkáján meglátszik, hogy Ő Isten. Nézd felemelkedni a nap óriási tűzgolyóját, Isten keze emeli azt; figyeld népek születését a történelem színpadán és azoknak eltűnését az emberiség kultúrközösségéből, Ő hívja és törli el őket. Merülj el imádós tekintettel az ég bámulatos csillagszépségebe, Isten az, aki telehintette az éjszaka sötétjét e fénylő szemekkel. Kutasd az életet a föld porában, a tenger mélyén, a levegőben, az állatok erejében és ösztöneiben, az ember agyában és szívében — Isten leheletére találsz minden lépésedben. Ez mind nagy és isteni dolog . . . Van azonban az Istennek egy műve, melynek láttára az egész természet mintegy imádólag leborul előtte; van egy leghatalmasabb ténye, melynek felbukkanására még a mankónál is silányabban botorkál az ész; van az Istennek egy legkiválóbb tette, mely előtt megörnyed még a halál is és utat enged az életnek, hogy az ráléphessen az örökévalóságnak Via Triumphalis-ára . . . Krisztusnak ez a tette: dicsőséges feltámadása.

Ha karácsonykor énekelhette az egyház: nagy örömet hirdetek nektek, mert megszületett Krisztus Dávid városában, akkor most még lelkesültebben énekelheti az egyház diakónusa

az ünnepi misében: annuntio vobis gaudium magnum, quod est Alleluja . . . nagy örömet hirdetek nektek, az Allelujás feltámadás örömét. Mit használt volna nekünk Krisztus megszületése, ha úgy halt volna meg és porladt volna el, mint a többi földi vándor. Egy holt megváltó, mely nem tudja önmagát megszabadítani, miképpen tudott volna az emberiségnek szabadulást hozni? Ma azonban végigreszket a világon és diadalmas tudattal telíti a lelket a hit: a megköttözött és megcsúfolt, a gyalázat fáján kigúnyolt és megvetett Krisztus, mint óriás és győzhetetlen gladiátor megmutatja erejét, foszlánnyá lesz előtte és rajta a kötelék s mint a pelyva rebbennek szét ellenségei. Nem szállt le ugyan a keresztről, többet akart: sírból kikelni! Meghált, mert önerejéből akart az életre felébredni. Így igazolta be, hogy szent és igaz a Róla zengő ének: szent Isten, erős Isten, halálban is halhatatlan Isten! . . . Krisztus az igazi tavasz első hirdetője . . . nem a lombátor tavaszának, nem a természet rügyfakadásának . . . hanem ... az élet, a győzelmes élet ébredésének. Attól kezdve, hogy feltámadt, különösen is ezt az ébredést és ébresztést vitte mindenfelé. Ezt hirdette, mikor kertész alakjában jelent meg, mintha csak a virágok közt való járása jelképezni akarná a lelkek virágait, melyek győzelmes kegyelmi életrekeltegetései nyomán fakadnak. Ezt hintette szét az apostolok és Magdolna lelkében, kiket megajándékozott a

bizalom szárnyaival s győzelmes életnek kiolt-hatatlan vágyával.

Az allelujás öröm alapja: bízzatok, én meggyőztem a világot.

Húsvét öröméből ez az első fénysugár a mi életünk számára is. A feltámadás záloga a mi örök reményeinknek. Az élet törvényeinek lealkudhatatlan komolyságával állunk mindannyian Krisztusnak akaratából a földi vándor úton, hol állandóan fenyeget az elveszésnek pokoli örvénye. Minden küzködőnek kell ezzel számolnia, s úgy törekednie, hogy az örvény kavargását elkerülje. Mert hiszen nem is azért van az, hogy elnyeljen mindenkit és pusztulásba döntsön lelkeket, kik részesei lehetnek Krisztus diadalának. Tény az, hogy mióta az első bűn megesett, azóta ott éktelenkedik minden ember előtt a szomorú örökség veszedelme, a pokol fenyegetése. Önsúly ez, melytől szeretne az ember szabadulni: a lelkiismeretfurdalás égető tövise ez, melyet szeretne az ember kitépni, de kilátásai gyengék, akár önmaga erejére próbálna támaszkodni, akár pedig csak a keresztfa tövéig akarna csak menekülni. Terhével hiába vánszorogna tehetetlenül, bizalomra alig gerjedhetne, hisz fülébe, illetőleg lelkébe zörög: „ha ez történik a zöld ággal, mi lesz akkor a szárazzal?” Ez a tudat lehúti az emberek önbizalmát, féket tesz öntetszelmében túlbecsült képességeinek megnyilatkozására, mintegy sötét felhőkkel borítja

be az ember feje felett az égboltozatot, felvonultatja Isten haragjának fergetegét s bizony újabb és újabb csataveszteségek elé viszi az embert az erkölcsi élet területén. Erre a bizalmatlanságra feljajdul az ember lelke mélyén a történelem szörnyű panaszszava: vae victis — jaj a legyőzötteknek. Ezt érzi a tehetetlen ember, kit mint a pelyvát és a port a szélvihar, úgy veri meg és teszi tönkre az Isten haragja... Az ilyen emmauszi tanítványok búsongó lelkületével és letörtségével járó embertömegek mellett szinte győzelmes kacagással lépdelhetne el a letipró sátán, hogy diadalmámoreában mutogassa, hová került a legnagyobb hős is . . . a keresztfára . . .

A feltámadt Krisztus nyomában azonban más zászlók lengetését láthatja a föld kislelkű vándora. Végérvényesen eltűnik a fekete zászló, mely csak a reménytelenséget hirdette. Megmaradt ugyan emléke gyanánt és garázdálkodásának is mintegy a figyelmeztetésül a bűnre járó pokolnak a valósága, de ez többé nem kétségbeejtésre való. Épúgy nem mint ahogy a hegyvidékeken sem azért van az örvény, hogy a juhok egymásután beleessenek. Megmaradt az erkölcsi életnek ez az örvénye, de csak azért, hogy az emberek vigyázzanak, bele ne essenek! Figyeljenek a lelkiismeret szavára, el ne hagyják aludni azt, be ne engedjék szemüket kötni, nehogy szemmeltevesztvén az örvényt, belebukjanak . . . Mert

kérdem, Testvér, mit használ az örvényt nem nézni, mikor tátong körülöttünk? . . . Nézd, a győzelmes Krisztus megjárta az örvény szélét és most is járja folyton azt . . . Felmutatja könnyeit, sebeit és keresztjét, halálát és feltámadását . . . hirdeti törvényeiben: tilos az ut! , . . . tartja keresztjét, mint tilalomfát, de mint útjelzőt is . . . rajta e két szó; szájalom és győzelem! . . . Igen, győztünk, mert Isten kiengesztelődött, íme a jele a kereszt, amelyen függött, de amelyen már a feltámadás jele leng íme a letiport és letepert lelkek reményének Jézus diadalából bíborszegélyes hajnala . . . Attól kezdve az Isten senkit sem taszít a pokolba! Dehogy is taszít. Az emberek maguk rohannak bele! Miért? Azért, mert amint az embert nem a vértenger élteti, hanem csak a pár liternyi vér, mely az ereiben csergedez, amittől a szíve dobog és egész teste működik, úgy a pokoltól is nem a győzelmes krisztusi jelvény szabadít meg, hanem a zászló alatt való sikeres küzdés, a gonosz ellen.

Testvér! Királyi zászló fenn lobog. Állj bele a sorkatonák közé, kik győzni akarnak.

Győzni akarnak és győzni tudnak . . . Karácsony jelszava így valósul az alleluja örömeiben. Ez a nagy, a legnagyobb probléma. Erre a szóra előáll a sok élet-halál között vergődő és viaskodó . . . Te is azok közé tartozol . . . Látod azokat, kik a föld gyomrában bányaléggel küzdenek; kik a gyárak idegölös

csavarfogói mellett állanak; kik a tövises-bojtorjános földből nehéz hantokat szántanak; kik a szellemi élet sorvasztó műhelyeiben és laboratóriumában tönkresilányulnak; kiknek a munkájáért hálátlanság a fizetés és elfeledés a jutalom . . . Látom a sok gyermeket zsengekorban elkábítva a csábítás mérges nyilaitól, a fájdalmak alatt roskadozót, a sok névtelen küzködőt, észreveszem azokat, kiknek a lelkéből az élet kegyetlen szivacsá kitörülte még a boldogságnak emlékét is . . . a sok néma éjszakának tengerfájdalmait . . . íme, az Isten átkának nagy vashengere ugyancsak átmángolódik felettünk s töri az életet, mint a nagy gépezet mángolja az országútnak kövecseit... Hát lehet itt győzni?!... Lehet és kell!... Erre tanít a győzelmes Krisztus.

Az Ő feltámadása a mi reménységünknek szárnya. Láttad Ő, a hatalmas sas, az ég magaslatairól azt a sok gyatra, vergődő, csipongó lelkeket . . . tiédet is . . . a föld porában, mint a fészükéből kieset madárfiókákat, jól tudta, hiába várja, hogy mi felrepüljünk az égi magasokba . . . Azért eljött Ő maga, kiterjesztette karjait, szárnyaira kap, s érdemeinek erejében kiemeli az embert, . . . tégedet is ... a sírok gödrein és árkein át a mulandóság örvényei fölé, s valahányszor aggodunk, azt suttogja lelkünkbe: mit félsz . . . elég neked az én kegyelem!. Ezért nem csüggedünk az élet nagy harcmezején, mert a

mi reményünkről elmondhatjuk: spes eorum immortalitate plena est . . . halhatatlansággal lele van a mi reményünk ... Ez képes dasztani a lelkünket és élteti diadalról-diadalra a halál birodalmán keresztül.

Azért a kereszténység legnagyobb ünnepe a húsvét, mert befejezője reményeinknek, kezdése örök életünk lehetőségének. Ez a hit éltette és élteti a régi és a modern századok ezer és ezer vértanúját, ez biztatja a Krisztusban csendesen elszunnyadót, ez bátorítja a sikertelenséggel és gyásszal találkozó siránkozót. Több ez a hit, mint a fönixmadár által hirdetett halhatatlanság, több ez, mint a tavasznak régóta csattogtatott szerelemittas éneke, több ez a hit, mint történelem hőroszainak diadalútja . . . ezek egymásután letörtek és eltűntek. Csak a feltámadt Krisztus járja az örökkévalóság végtelen ívelésű távlatát és közben találkozik a lelkekkel, azokban minden életveszedelem és megpróbáltatás ellenére is felkelti a költő által megénekelt szent hitet:

„Jaj, ha egy reggelen mind a harangok
Maguktól adnának döbbenve hangot
És úgy zokognák, hogy „meghalt az Isten”,
Először állna döbrent-szótlanul,
Aztán sírna, kiáltna, kérne minden,
Hogy feltámadjon újra az Úr”.

Fehér vasárnap.

A második keresztség.

Testi és lelki életünk földi kísérője: a harc és kín. Ami éltet bennünket: a remény. Erre van szüksége az árvának és özvegynek, a betegnek és sorsüldözöttnek, szóval az "élet-halál harcot" vívó emberek mindegyikének. Van még két más társa a reménynek a földön, a hit és a szeretet; hármában teszik ki a mi földi mennyországunkat. Jelképesen úgy is szoktuk kifejezni: kereszt, horgony, szív. Három lobogó fáklya, melyek mindegyike fényt szór földi zarándokutunkra, mely mint a hosszú fasor egyre keskenyebb, sötétebb lesz s ahhoz a néhány lábnyi hosszú és még keskenyebb gödörhöz vezet, melyet a sírkertben kijelölnek nekünk . . . Erre az útra kell mind a három fáklya. De az egészen bizonyos, hogy a legszükségesebb a középső: a remény. Ez valósággal az ember szívének az öröklámpája. Amint az oltár gyertyáit az örökmécsesről gyűjtja meg az egyház, úgy a halandó is a remény tűzével éleszti életének napról-napra kigyújtott gyertyácskát, melyeknek világánál küzd, harcol . . . sikertelenséggel és letörtséggel, talpraállással és bugdácsolással, könnyekkel és kétségbeeséssel.

Ez a remény oly régi, mint az emberiség. Azóta ugyanis, bogy az ember megjelent a földön és járja az Isten által kijelölt utat. . azóta kín és vergődés az élete. Próbál járni

az Isten parancsolta törvények által körvonalázott „lélekbirodalomban”, de bizony sokszor alig jut túl a birodalom határán, alig jut ideje tapasztalat által megismerni az ”Isten országának” belső szépségeit. . . mert alig tesz néhány jó lépést, jó nekiindulást, már is szívárványra, biztatásra van szüksége, mert —bár még csak az Isten szerelésének a határán jár, —mégis megkönyékezi őt a veszély úgy hogy még távolról is nehezen tudja szeretni az Istent. . . Harc és harc ... az Isten elvesztésének veszedelme mindenütt . . . ezek örlik fel lelki erőinket és tesznek csüggeteggé . . . fáradt, nem sok reményre jogosító küzködővé. Így múlnak az évek, letörrik az élet és bizony vajmi keveset látunk abból, hogy az ”Úr igája könyű és édes.”

Testvér, talán téged is megkísértett már ez a csüggedés, ez a reménytelen jövőbelátás. Pedig jól tudod te szent vallásod tanításait, ismered a megváltó vallás felemelő igazságait, gyakorlód is annak éltető elemeit . . . azt is vallod, hogy a templom valóságos „lelki kincses kamra” . . . mégis csak vesződöl az élet szennyes vize által feltorlaszolt hullámok között, de hogy egészen a hullámok fölé kerülnél, nagyon ritkán sikerül neked.

Ami téged ebben az állandó határvillongásban, a siker és sikertelenség, előbbrejutás és visszahanyatlás, általában a jó és rossz harcában éltet, az a remény. Ez a remény teszi

„jó hírré” az evangéliumot és boldoggá az élet vándorát.

Milyen az a remény, mely téged megment a hajótörés veszedelmétől? Az a remény, mely éltető erőd, abból a tudatból származik, hogy te is részese lehetsz a megváltás gyümölcseinek. Tévednél, ha azt gondolnád, hogy mivel keresztény vagy már is biztosan elérted az élet kedvező révpartját; tévednél, ha azt vélnéd, hogy Krisztus kereszthalála olyan értelemben békítette ki az Istent, hogy téged felmentett az életnek sarcától, mely nem egyéb, mint a jónak és rossznak a harca, melyben neked győznöd kell. Számodra érték a megváltás, de ez még nem jelenti, hogy te is a megváltottak között vagy, nem jelenti hogy egészen biztosan az üdvözültek sorában talál a nagy, világvégi népszámlálás. Hát mit jelent számodra a megváltás? Mit jelent?! Nem azt, hogy te üdvözülsz, hanem azt, hogy te üdvözülhetsz!! Igen, áll a keresztfá, az üdvösség fája, de neked ezt nemcsak tudomásul kell vened azáltal, hogy hiszed annak Istent kibékítő erejét, hanem neked oda kell állnod a keresztfá tövébe és a róla lecsepegő vérben meg kell a lelkedet méríteni csak így remélhetsz megváltást. A keresztfát és a tövében kifakadt egyház kegyelemforrásait úgy kell tekintened, mint egy hatalmas kincstárt, mely mellet azonban örökre szegény maradsz, sőt miatta el is veszhetsz lerongyolódásodban, ha nem zörgetsz a kincstár ajtaján-

Viszont magadévá teheted a felhalmozott értékek mindegyikét, ha állandóan közösségben élsz a kincstár örével és Urával . . .

A te megváltásod tehát úgy van letéve a kezvedbe, mint biztos lehetőség. Rajtad áll, hogy a lehetőség valósággá is legyen! Ez pedig a te akaratodon áll vagy dől . . . Tőled függ, hogy megváltott leszel-e vagy elkárhozott. Krisztus mindent megtett, épen eleget tett ... De neked nem szabad e nagy tény mellett úgy elmenned, mint egy útszéli kő mellett, melybe véletlenül megbotlik a lábad különben észre sem vetted volna, hanem a magad javára kell fordítanod ... ez pedig úgy történik, hogy élsz a megváltás által nyújtott eszközökkel. Ha akarsz a célt, akarnod kell a cél elérésére szolgáló eszközöket is. Ezt a közönségesen mindennapi elvet kell a vallásos élet teherhordó tengelyévé tenni, s akkor nemcsak küzködés, nemcsak kínos vergődés lesz életed, hanem reménnyel teli harc, melynek a vége a megváltottságod diadala.

Ez a nagy remény a levegője a léleknek, mint ahogy az orvosság éltetője a jól felismert betegségnek.

Az a kérdés már most, hogyan jut az ember ehhez a levegőhöz?

Ezen az úton az évezredek történelmi nyom a legjobb vezető. Amióta ugyanis az ember élete „kín és harc”, azóta ismeretes az ember előtt a szabadulás vágya. Mint „legége-

több kérdés”, úgy szerepel minden népnél ez a függetlenségi harc. Minden idők embere észrevette ugyanis, hogy az élet a maga nagy hatalmával és íratlan törvényeivel sokszor erősebb minden jó feltételnél, minden elhatározásnál. De azt is észrevette az ember, hogy az életnek ez a szörnyű nagy ereje abból a rosszból forrászik, mely az első rossz volt az emberiség történetében. Ez az eredeti bűn, melynek gyász kísérete a sok-sok személyes bűn. Csodálatos dolog, oly messze esik tőlünk és mégis fojtogatja mindegyikünk lelkét. . . . Igen, a szomorú örökségből nem záratott ki senki, csak az Isten anyja, minden más ember kénytelen ennek égető tövisét egy egész életen át hordani, de tökéletesen kitépni sohasem tudja. Évezredek hiába próbálta még csak gyengíteni is az erejét, nem volt „hozzaértő keze”, mellyel árthatott volna e nagy veszedelemnek. Ahol megjelent az eredeti bűn, mellé szegődött a „harc és kín” is. Vágyott az ember a szabadulás után, akarta ezt az egész belsejét felforgató elemet ártalmatlanná tenni . . . hiába. Minél tovább vergődött gondolataival, minél deresebben lepték meg haját az évek, annál jobban kereste a lélek mélyén a megbocsátás reményét. Végre meghozta neki az idő teljessége: a Megváltó kereszthalála. Mindenféle úton járt az ember, végre eltévedt a keresztfá árnyékába. De még ott is hiába járt, míg csak fekete vasárnapot ismert. A sötét színek nem bírták bizalomra gerjeszteni. Mikor azonban felvirradt a húsvéti Alleluja nyo-

mán a fehérvasárnap bízó hajnala, minden egyes emberre nézve lehetővé vált a megváltódás. . . . Nemcsak az eredeti büntől, hanem minden személyes büntől is.

A keresztfa vérpiros tövében csordultig megtellett az egyház kegyelmi kincses háza, melyből a kegyelmek hétszerű csatornáján; a szentségeken keresztül talál utat a kegyelem a lélekhez. Ezek a szentségek a mi egyéni üdvözüléseinknek az eszközei, általuk történik ami „megváltódásunk”.

Miben áll ami megváltódásunk? . . . Egyszer egy kis gyermek játszott teljesen gondtalanul a kertben. Játék közben feléje tévedt egy kis méhecske. Észreveszi a gyermek a méh zümmögését, megijed és elkezd kezével hadonászni. A méhecske nemcsak nem távozik, de annál inkább ott röpköd . . . úgy hogy a gyermek el kezd menekülni. Sikoltva fut a lakás bejárata felé, hogy édesanyja közelében menedékre találjon. A síró kiáltásra kijön édesanyja és mikor látja megijedt gyermekét, elébesiet, hogy védelmébe vegye és megbátorítsa. „Mitől félsz kis fiam?” — kérdi az anya gyermekét. „A méhecskétől” — volt a válasz. Akkor az édesanya ölébe vette a gyermeket ... de míg átölelte őt, a méhecske az ő kezébe szúrta fullánkját. ... Ez ami megváltódásunknak a képe. Fenyegedett minnyájunkat a bűnnek életet mérgező hatalma, de jött az Úr Jézus ... és jön az Ő végrendelkezéséből most is az egyház

. . . átöleli gyermekét, s elrejtí a veszedelem elől abba a szívbe, melyben megtört ereje a bűnnek . . . amely Szívben a kegyelmek teljessége lakozik.

Azt mondod talán Testvér, hát igen, itt volt az Úr Jézus és itt van most is helyette az egyház , . . . de itt van a bűn is . . . tengere a bűnnek. Nem is említve a még pogány népeket, kikhez Krisztus híre még el sem jutott . . . csak magunk keresztények között, is mennyi a bűn! Hát ez a megváltás? . . . Nem, nem a bűn a megváltás. Hanem az egyház, mely a bűn ellenszerét nyújtja, az egyház a megváltás eszköze. Az egyház mely bírja a szavakat, melyek számodra biztosítják a megváltódást. E szavak: „Vegyétek a Szentlelket! Akiknek, megbocsátjátok bűneiket, megbocsátatnak nekik; és akiknek megtartjátok, meg vannak tartva.” (Ján. 20,22-23.) Az egyház bűnbocsátó hatalma a megváltódásodnak legközvetlenebb eszköze. Ez volt a cél, amiért az Úr Jézus a világra jött.

Az ószövetségi remény ebben nyert megoldást. Az újszövetség reményebben talál megnyugvást. Krisztus nem úgy segített, hogy a bajt elvette; nem úgy „mentett,” hogy tehetetlenségedet megpecsételte . . . Meghagyott téged értelmes és szabadakarátú embernek, cselekedeteid urának, de megszentelte a te cselekedeted akkor, mikor kivette belőle a cselekedetet megölő mérget, a bűn mótelyét . . .

s helyébe beoltotta kegyelem erejét. Mert a bűnbocsánat által vált lehetővé, hogy az ember nem csak a bűnügyi statisztikában szerepeljen, hanem az "örök élet könyvében" is történelme legyen. Az egyház bünt „oldó-kötő” hatalma által lett több az ember, mint csak árnyék . . . mely sötét . . . , több mint villámsújtotta fa, mely kiszárad, de ég felé nem bír zöld levelű ágat hajtani.

Ez a bűnbocsátás a keresztény hívő reménysége, az emberi gyámoltalanság megedzése olyannyira, hogy általa nemcsak az ember égből valóságát, de „égbe” hivatottságát látjuk bebiztosítva. Krisztus óta „boldog a bűn” is, mert nyomában jár a szentség kegyelme; boldog a bűnnel küzködő, mert állandóan vele a másodsor is megkeresztelő ... a bánat-könnyek tükrében újra megjelenő Krisztusarc.

A megdicsőült Krisztus az embert egészen a „megdicsőülésig felemelő” talizmán hordozójává tette a bűnbocsánat által. Az emberiség bűnbocsánat nélkül olyan volt, mint az Ezechiél próféta által látott élettelen csontmező. Az Úr keze elragadta a prófétát egy csontmezőre, hol azt kérdezte tőle, ember fia, mondd, fognak-e még egyszer élni ezek a csontok?.. A próféta azt felelte: Te tudod Uram ... És akkor az Úr nevében szólt a próféta: Száraz csontok, az Úr rátok bocsátja lelkét, leheletét és élni fogtok .. és megtudjátok, hogy Ő az Úr. (Ez. 37, I. . . .) Ez a megelevenítő „lehelet” lett

reménye, biztatója, lelkesítője a letört, a kétségbeeséssel küzködő embernek. Ez a „kereszttség ártatlanságának„ újból megszerzése ... a lélek örök fehérvasárnapjának biztosítása az életben, záloga a halálban.

Testvér ezzel a talizmánnal reméld az Isten birodalmának határátlépését a földi életben, hogy az egyház élő tagjai közé számíttassál és ezzel az égnyitó kulccsal búcsúzz az élet küzködőitől, hogy elfogadjon téged „a megbocsátás Ura„ . . . akinek van hatalma bűnt eltörölni ... s aki ezt az erőt itthagyt neked ... a bűnbánat szentségének elevenítő erejében.

Húsvét u. II. vasár.

1907. nyarán egy fejedelem (Borghese) autón tett utazást Pekingből Parisba. Több ezer km-t kellett megtennie. Útja átvezette őt a hatalmas Góbi sivatagon is. Mindennütt csend, leírhatatlanul mély csend fogadta. Amint rohan Óráról-órára, egyszer csak a távolban sötét pontot vesz észre . . . mely mindig nagyobb lesz, amint közeledik feléje. Hatalmas telefon és telegraph-állomás volt a puszta közepén. A fejedelem kísérője Londonba akar feladni sürgönyt. Bemegy a hivatalba s mikor kérdi, vajjon ma volt-e már táviratozás, meglepődve hallja, hogy ez az első távirat mióta a hivatal fennáll. Hány éve? Hat éve!?! Hat év alatt semmi

összeköttetés a világgal! . . . Sokan átmentek már itt, de senkinek sem jutott eszébe a világgal érintkezésbe lépni . . .

Hány ember jár így az élet útján, hogy a felsőbb, a természetfeletti világgal nem kapcsolja be életét. Sokszor sivatag az élet, élesen vág a harca s nem gondolunk arra, hogy a leghatalmasabb segítő mindig közel van hozzánk — velünk van az Isten s mi alig ismerjük őt

De talán azt mondod Testvér: „én ismerem az Istent.” Hát igen, mondjuk, ismered és mégsem ismered. Hogy teljesen nem ismered, ki Ő és mi Ő, az egészen természetes; a mindenség alkotó urát a mindenség pora fel nem foghatja. Igaz, ha sorsoddal való elégedetlenséged miatt szomorúság fog el vagy a kétség gyötör, sópánkodó reményed ajkadra adja az Ő nevét. De vájjon az Isten ismerete? Ha te irigyen tekinted felebarátod sorsa szekérének könnyed gördülését, holott a tiednek csak kínos csikorgását hallod és közben zúgolódó kifakadások közt emlegeted az emberi sorsok Gondviselőjét, vájjon Isten ismerete ez? Ha ismernéd Őt, másképp cselekednél. Felemelnéd imára kulcsolt kezedet és égre szegzett tekintetedet a mennybolt csodás világára s míg ott szemlélnéd az örök nyugodt csillagvilágot, eszedbejutna, Isten alkotott egy jobb hazát is, mint e földi otthon, hová nem épen a jólétnek és élvezetnek rózsás-kertjén keresztül akar vezetni, hanem a Jób által megkóstolt keserű tengeren át akar rév-

parthoz juttatni. Mert ne feledd, az előbbiek: jólét és élvezet lehet az életnek mérge, a bűnnek melegágya és a lelkihalálnak bölcsője és, nyoszolyája:

Ha te lassú, tétovázó, elodázó vagy hited, gyakorlásában, az Isten szolgálatában; ha neked egyformán mindegy lelkiismereted békéje és álmatlan marcangolása — ne mondd, hogy ismered az Istent! Ha ismernéd, arra törekednél, hogy az Isten törvényeinek megtartása iránti buzgóságod lángbakapjon és találkozzva az Isten jósága iránti szeretetlángokkal — összefűzze egész egyéniségedet Istennel már e földön, hogy egykor vele örökre egyesíthesse.

De kérdezheted már most, hogyan is tanuljam megismerni az Istent?

Tanuld megismerni az Istent értelmekkel! Röpködj magasan észjárásoddal, mint a réti sas, mely a lég legfelső rétegeit szeldeli át magasan merész íveléssel — Isten nagyságát felmérni, megérteni nem fogod.

Szemléld a teremtett dolgok végeleáthatatlanskáláját, a legegyszerűbb egysejtű lénytől a legtokéletesebb angyal-teremtényig, mindenben — mint a hajnalnapsugara a harmatcseppben — ott tükrözik az Isten gondolata és ereje. Mert „az egek beszélnek Isten dicsőségét és az Ő keze alkotmányát hirdeti az égboltozat,”¹⁾ és mint Izaiás prófétánál olvassuk: „ az ég az én székem, a föld pedig lábaim zsámolya.”²⁾ De

¹⁾ 18. zsolt. 2.

²⁾ Iz. 66, 1.

ha azt gondolnád Testvér, hogy a nagy világ az Isten, szörnyűségesen tévednél. Mert ez a világmindenség minden méretei ellenére is szűk, mintegy koporsó; minden fénye ellenére is sötét, mint a borús alkonyat; minden pompája ellenére is olyan mint a koldusgyermek — mert ez a világ csak nyoma az Istennek, tanúja az Isten átvonulásának. Bármerre kutass a világűrben, észreveszed, mindenütt ágaskodik és meredezik feléd egy-egy szakadatlan mélység, melynek ösvényei szédítőek, mindenütt felleled az alkotó istent, de értelmed fényt deríteni Reá sohasem tud. Látod magad mögött évezredek időtávolságát, jelened és múltadnak rettentő időközét, hallod az eljövendő korok feltűnését, de még mielőtt próbálnád megfogni Őt, eltűnik kutató elméd az *élet* színpadáról. Valóban mondhatjuk a középkor egyik legnagyobb költőjének, Hildebert toursi érseknek (t 1133) hymnusát, mely a keresztény költészet remekei közül való:

Kezdet és vég mozgatója,
 Mindeneknek alkotója,
 Nincs erődnek lehetetlen,
 Értelmednek ismeretlen.
 Fenn is fenn vagy, lenn is lenn vagy.
 Kívül-belül mindenben vagy.
 Mindenben, mégsem bezárva;
 Minden felett, emeletlen . . .
 Minden alatt, területlen.
 Főül fölség minden előtt.

Tér be nem fog, úr a téren,
 Időt mutatsz, időtelen,
 Semmi szükség, semmi kények
 Meg nem férik örök lényed.

Hajdan, majdan, holnap, tegnap,
 Te előtted örök egy nap;
 A Te mádnak Istenem Te,
 Nincs napkelte, nincs lemente.
 Látsz előre mindent ebben
 S létre hívsz is azon egyben . . . (*Sík S.*)

Igen, kedves Testvér, mint az apró mag az alma méhében, olyannak tűnik fel a föld, az emberi életnek ez a nagy amphiteatruma s vele a mindenség az Isten nagysága előtt.

Az értelem hasznos munkája nem is elég az Isten kereséshez; az Ő ismeretének másik útja a szív igénye. Ezt az utat járta a nagy sz. Ágoston is. Kutatta elméjével, . . . hiába. Az értelem sokszor botlik és követ ferde út-irányt. A szív is hullámszik, a szív is megbetegszik — de mindig őszinte marad abban, hogy nyugtalanságában tovább kutat, gyötrődésében nem ismer fáradságot mindaddig, míg csak meg nem pihenhet az Isten ölében. Nyugtalan az ember szíve, míg Benned meg nem nyugszik Istenem: — mint mondta sz. Ágoston, ki átélte a modern lélek minden bajvívását, átszenvedte a beteg lelkiismeretnek minden hánykódását.

És nézd, Testvér! Itt sejtethed csak meg igazán, ki is az Isten és mi neked az Isten?

A te szíved beszél neked az élet sivatagáról, melynek közepén azonban ott van az

oázis: az Isten szeretetének irántad megnyilatkozó működése. Ha a világot eszeddel nézed, istenházának bizonyul az; ha szíveddel méred, az atyai háznak otthoni melege az. És neked ez kell: otthon! Otthon: hol minden kis esemény, minden kis megpróbáltatás vagy életöröm, minden könny és felbuzdulás, haláljárás és életfakadás, minden — de minden szeretetről beszél neked. Boruljon bár kétségbeesés bűnös életed éjszakájára, Te vedd észre, hogy „megnyílt az égi táj kapuján a Teremtő egy Fia a földreszállt.” Te mint a gondosan ápolt bimbó isten ültetvénye vagy, hivatásod az élet virágos kertjében illatozni szíved jóságával, szereteted leleményes meglepetéseivel. Ha már a világi dolgok — mint az ablak betekintést engednek Isten dicsőségébe; mint a színes üveg, mely Isten szépségét tárja fel — még inkább az emberi szív ezer regiszterű hullámvázásával hirdeti Istent, mint a láthatatlan szeretetet a mindenségben.

Testvér, zárkózz be szíved kamrájába s míg szemléled Istentől való végtelen távolságot, vedd észre szédületes Isten-közelségedet és imádkozdd az Egyházzal: *Aurem tuam, quaesumus Domine, precibus nostris accommoda: et mentis nostrae tenebras, gratia tuae visitationis illustra.* (Dom. III. Adv.)

Emberi szív! Isten trónja, Isten életének, izzó szeretetének szikrája! De furcsa lángok égnek sokszor benned!

Emberi szív, nyugtalan, otthont kereső emberi szív! Zakatolj, dobogj, míg csak rezgésed húrjainak hullámfodra rá nem talál arra az igazi tempóra, arra a valódi rezgésre, melyben kicseng a megtalált Isten szava; emberi szív! légy te a szócska, mely a maga nyelvén Istent hívja. Légy a melódia, mely a „hazajáró lélek” kesergése; légy te a sóvárgás az Isten-közelségre!

Emberi szív! Légy az emberi életnek másvilági üzenete, mint a barátságtalan téli éjszakában a távoli falusi templom harangjának biztató zúgása az utat kereső vándornak.

Húsvét után III. vas.

Az Úr imádsága.

Az égbe készülődő Úr Jézus egyik legszébb, legdrágább hagyatéka az az imádság, melyre Ő tanított meg minket, mint a mindennapi kenyeret a mennyei Atya, úgy adta a mindennapi imádságot az Ő Fia. Talán azért is adta, hogy általa mindennap „isteni tanítástól biztatva” emeljük lelkünket mindnyájunk közös Atyjához. Ez az isteni eredet, isteni szerzőség a biztosíték arra, hogy a mennyei Atyának kedve telik majd könyörgésünkben. Hisz nem is mi imádkozunk, hanem ki érettünk szeretetből meghalt, annak szavait küldjük Istenhez, hogy miként egyszer áldozatát, úgy fogadja el értünk bemutatott könyörgését is.

Szép dolog látni az emberek millióit vasárnaponként elmenni a templomba, hol az Isten valóságos jelenléte térdrekenyszeríti őket . . . Szép szokás, mely még most is megvan, mintegy a régi erkölcsök élő tanúja, hogy némely helyen az éjjeli órák mindegyikét éjjeli őr adja tudtul a nyugodtan pihenő fáradt munkásnak, s minden óraütnél hozzáteszi; Dicsértessék az Úr Jézus Krisztus. Szép dolog hallani harangozat melyek egy-egy ének melódiájával jelzik az Isten tiszteletének idejét, vagy egy-egy dallammal kísérik az óraütést. Korán reggel megkapja az ember lelkét az égi levegő és legelső lélegzésüket is annak adjuk, aki nekünk a napot adta. Oly kedves öröm Lourdesben is hallani az „Ave Máriát” minden negyedóraütésre, a lélek is önkéntelenül hymnuszba tör az ég felé. Milyen könnyű ilyenkor komolyan venni a napot és minden terhét? Ki tudja, mikor szól neked és nekem utoljára az az óraütés? így minden óra egy szent fohással kezdődik . . . nem életmegszentelés ez?! Ez mind szép. De melegségével megkapóbb az a pillanat, mikor minden este összejön a kis család ... ott a család feje, mellette az édesanya . . . körülötte az apró gyermekfejek ... és most összekulcsolódnak a kezek, égre emelődnek a szemek ... és megismétlődik az a kedves apostoli jelenet, melyet az Úr Jézus átélt, mikor egy alkalommal körébe gyülekeztek az apostolok, és kérték; Mester, taníts meg imádkozni , , . És el

hangzik a Mi-Atyánk . . . , Családod látni a Mi-Atyánk előtt egy nyelven könyörögni . . . fenséges élmény.

Te hogy szoktad imádkozni?

Azt mondod: Atyánk! . . . Az égbolt titokzatosan szép világa Róla beszél; á világűr tátongó mélysége és beláthatatlansága Őt hirdeti: a tengerek rengetege a mélyeiben az Ő dicsőségét zengi; az élet az Alkotóját benne leli; a holtak birodalma az Ő szántófeldje; a bűnös ember mellét Előtte veri; az élet-halállal bajlódó az Ő kezét ragadja meg . . . Ő a hatalmas, a szent, az Úr! Ez a tudat a végtelen Istentől tisztos távolságra int. Még csak a szemedet sem emelhetnéd fel . . . mint a vámos a templom sarkában. De íme a tisztelet mellett közeledésre biztat a szeretet. Nem akarja, hogy a szívünk az Ő közelében megdermedjen és nyelvünk elnémuljon. Ellenkezőleg bizalmas szóra nyitja ajkaimat lángallobbantja szívemet és azt mondja: Ő az én Atyám. Mi az Ő gyermekei vagyunk. Az Ő végtelen nagy szeretete áthidalja a köztünk tátongó ũrt és a sátáni szolgaságot az istenfiúság szabadságává változtatja. Testvér! Mily felemelő tudat, hogy mi emberek, kik itt a földön csetlünk-botlunk, kiknek erőnk gyenge, pályánk rövid ... mi emberek égi szikrát hordunk, mely egy darab abból a fényből, mely az Isten ... mi az Istentől származunk . Nem csoda, ha szeretjük az égi fényeket . . . azok mutatják a nagy

Isten nyomait, aki a világosság Atyja, akinek mi gyermekei vagyunk. Ez a szó megsebzí a szívet, tisztítja a kedélyt, erősíti a lelkesülést, nem egyszer az édes könnyek patakját nyitja meg. Mily nagy feljogosítás e cím: Atyám! kérhetek bármit, hisz merészebb ajándék úgy sincs számomra, minthogy atyámnak nevezhetem az Istent és így is fordulhatok hozzá minden ügyemben.

Atyát ismerni az életben, nagy dolog. Atyával együtt lenni a legnagyobb elhagyatottság idején, vagyis a halálban, üdvös dolog. És ez az atya nem lehet más, mint az Isten. Aki tudott ételt és italt adni, aki tudott könnyet törölni, aki tudott megvigasztalni, az most legfeljebb annyira képes, hogy kezembe adja a feszületet, ráadásul sír mellett, de segíteni nem tud. És ha akkor abban az órában zug a füled, mint a hegyipatak, s már a földi zajt csak távolról veszed ki mint tompa bugást,. .. és a halál már-már leerőszakolja szemeidet, hogy örökre lezárja előtted a világ szépségeit, te azt gondold, éj van . . . kihez fordulsz te akkor segítségért? Akkor, mikor benned az ember haldoklik, nem elég segítség az ember keze. Olyankor vágyói egy tekintet, egy meleg szív dobogás után egy jó szó és biztatás után . . . Ilyenkor jó azt tudni, hogy van atyám az égben, kinek én édes gyermeke vagyok, akitől kérhetek mindent, mert elég hatalmas ahhoz, hogy megadjon mindent.

Mi-Atyánk! ... Nemcsak az enyém, hanem mindnyájunké egyformán. Én egy nagy testvéri közösségbe vagyok beállítva, az emberiség nagy épületének vagyok egy élő téglája. Mind-egyikünknek más — és más a szerepe, de égy a célja: ez a főparancsnolat: szeretni az Istent mindenekfelett és szeretni embertársunkat Istenért úgy mint önmagunkat. Bárcsak érezné minden ember, hogy mennyire igaz a Szentírás szava! *quam bonum et iucundum habitare fratres in unum* — mily jó és kellemes együtt-lakni . . . , Hogy eltűnének a veszekedések és torzsalkodások, irigységek és gyűlölködések» szülők és gyermekek, rokonok és idegenek mind az őszinte jóakarás szellemében viselkednének egymás iránt.

Ha pedig egyik-másik kevésbé méltó az Isten áldására, mégis csak rávirrasztja meleg szeretetét sugárzó és éltető napját, mert a „testvérek” lelki gazdasága pótolja az ő lelki mez-telenségét és érdemtelenségét; mert bizony nagyon igaz a hit, hogy sokszor azért oly kegyes az isten, mert a rosszak hibáit fedik a jóknak erényei.. Szeretközösség! Ennek az alapja: Istenen keresztül szeretni mindenkit; szegényt és gazdagot, örvendezői és szenvedőt az áldozat oltárára emelni fel, akkor majd az áldozat fejében mondja az Úr: ezt nekem cselekedtétek.

Ilyen együttesben szívesen hallgatja az Atya, ki a menyekben van, gyermekei imáját. Ahonnan jött az Ő egyszülött Fia és ahová

felment, hogy nekünk helyet készítsen , . . Ez a tudat szárnyat ad lelkünknek, hogy örömmel adjuk Istennek szolgálatainkat. A Jószívű adakozót szereti az Isten ... ez az imádság égi illata. A jószándék a lélek éltető harmata, melyet mint a napsugár a rét harmatát, meglátogatja az Isten kegyelmi fénye és ráfesti a cselekedetre az égi értékpróbát, mely nélkül minden tettünk csak annyit érne, mint a zengő érc és pengő cimbalom. Mióta a Mi-Atyánk élő fénye* a világ Világossága szétszórta a szeretetközösség sugarait és ezekkel szíven találta a föld lakóit, azóta jár az ember abban a tudatban, hogy Istennél mindnyájan „egyek” vagyunk.

Szenteltessék meg a Te neved ... A háromszor szent név . . mely előtt hódolnak az égben az angyalok, epekedéssel ejtik ki az elhunytak égbevágyó szívük mélyén, mely nevet tisztel és imád a föld minden lénye. Amit e név lehel, az a „mindenhatóság, a jóság és bölcsesség ... az örökkévalóság, szellemiség és szentség. Amit hirdet: ég és pokol . . . igazság és irgalom. Ezt akarja megszentelni az ember. Akarja, mert ha ő nem tenné, a teremtett világ zengené dicséretét. Nézd a világépület csodás berendezését, hallod a tenger moráját, lesd a folyók beszédes csobogását, figyeld a fák sűrű lombátorát és égbetörő törzsét, az állatvilág ösztönös életének remek megnyilatkozásait . . . mi mást kiáltanak ezek, mint az Alkotó nevének dicséretét. Hát még az ember?! Ez a mik-

rokozmoszban bemutatkozó makrokozmosz?! Az értelem és szabadakarat királyi lény. Ő, ki az Isten kedvence, kit az Isten szószerint a jókedvében teremtett . . . mennyire hivatva van hirdetni életével „soli Deo honor et gloria”-egyedül Istennek legyen tisztelet és dicsőség. Mindent Istennért! A köznapi munkáját, az élet szenvedését, a gyermek lelkének őrzését, . . . mindent Isten nagyobb dicsőségére!” Hogy eltöpreng e Program mellett a káromkodás és szitkozódás, a zúgolódság és lázadás szelleme . . . , mert véd az Isten szent neve.

Jöjjön el a Te országod. . . A hit országa, melyet terjeszt az egyház fáklyafénye. A Te országod, hol nem csak az értelem kormányoz, mert ez csak lidércfény volna, hanem az égi igazság szeretete, mely a lelkek trónján ég. . . a másvilági fény, mely hazahív Hozzád . . . Amely országban a közös nyelv az imádság, közös törvény a szeretet, . . . hol nincs zsarnok és ellenség, nincs sátáni incselkedés és világi pompa, nincs helytelen önszeretet és százkaru érzékiség. A Te országod hol triumphal az erény és megdicsőül az ember . . . hol felavatódik mindenki a Dicsőség országának, a mennyei Jeruzsálemnek díszpolgárává.

Legyen meg a Te akaratod. . . . Akkor, mikor jósorsban élünk, de főképp akkor, mikor „a test erőtlen”, mikor életünk Jób-sorsa, mikor minden de minden összeesküszik ellenünk. „Legyen kész a lelkünk” az engedelmes mega-

dás szent szavára: nem amint én akarom, hanem amint Te, Atyám! Testvér . . . egyet akarni az Istennel, ez az igazi életboldogság. Tudod miért? Mert ha azt akarod amit az Isten kíván, tulajdonképpen azt akarod, amit magad akarsz. S így mindig az sikerül amit te akarsz. Isten akarata veled szemben most a földi életben: készülj az új életre, vetítsd le a földre az égiek istendicsérő életét, hogy te egy darabot képviselj az égből . . . rokonlelkűséged legyen az égiekkel ... s ha minden úgy lesz a földön, mint ahogy az égből van, . . . akkor haláloz óráján az lesz az Isten akarata is, ami a tied: elnyerni az örök jutalmat . . . hol majd valósággal láthatod, miképpen van a mennyekben . . .

Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma. ... A legemberibb kérés. Ami a könnyet elsősorban kitörli, ami az embert elsősorban növeli és neveli . . a kenyér. Ezért is tartják sokan „kenyérkérdésnek” az életet, mert kenyér nélkül megélni nem lehet. Ezért kérgesedik a kéz és lesz redős a homlok, ezért lesz sokszor borús a kedély és jelenik meg a gond kísérlője, az ősz hajfűrt, . . . ezért szorul nem egyszer ökölbe a kéz és fordul fel a társadalom, ezért tipródik a törvény: „ne lopj!” ezért forog kockán sokszor a személy és vagyonzbiztonság. . . . A legnagyobb áldás és szükséglet a bűn eszköze lehet. . . . Testvér, vigyázz! A mindennapi kenyér mögött az Isten „lelki szegénységet” hirdető törvénye is ott van; ha vagyonos vagy,

a te gazdagságodból kíván juttatni az éhezők asztalára. Ne légy mint a dúsgazdag, kiről beszél az evangélium. Ha pedig a nincstelenséged miatt panaszkodol, vizsgálj meg, mennyiben vagy te annak oka. Mert furcsa volna elégedetlenségednek kifejezést adni és ezzel esetleg az emberek békéjét is megbontani, ha szegény-ségednek magad volnál oka. Korunkban ez nagyon gyakori jelenség. Az utca felcícomázott „díszpéldányai” és a modern divatőrület főhősei között soknak nincs meg a betevő napi falatja és talán ezért a sorsot átkozza, pedig hiúsága az oka nélkülözésének. Hány ember saját magának szerzi a munkanélküliséget . . . mert lelkiismeretlen munkája miatt megbecsülést nem érdemel! Hány abból próbál a mindennapi kenyérhez jutni, hogy a tömegek vagyontalan helyzetének fekete festésével csak növeli az elégedetlenséget, szenvedélyességre akarja ragadni a tömeget, pedig annak munka és kenyér, béke és megbecsülés kellene. Hogy ma a társadalmi kérdés oly élére került az égető kérdéseknek, annak nagy részt a mindennapi kenyér megszerzése körül jelentkező nehézségek az okai. Természetesen a kor elpogányosodott szelleme is hozzájárul, mert a mai embernek csak a földi kenyér jár az eszébe és ridegen elutasítja az elvet: nem csak kenyérrel él az ember, hanem a lélek táplálékával is. . . . Erre a lelki eledelre is kell gondolni, mikor a mindennapi kenyérért imádkozunk. Melyek azok.

Nem egyebek, mint a jó keresztény ismertetőjelei. Az imádság, a szentmise, a gyónás és legfőképp a szentáldozás. Krisztus teste és vére! Ez hiányzik az éltető eledelék közül. Ez hozta létre a legelső keresztény egyházközséget, hol nem volt társadalmi kérdés, mert a hívek mindegyike egyformán „testvér” volt az Úr közös asztalánál. Előkelő és koldus egy gondban volt érdekelve: megosztani szeretetből mindent azokkal, kik a Mi-Atyánk gyermekei.

És bocsásd meg ami vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk ellenünk véteteknek. . . . Az egyetértés alapja a szeretet. Életfeltétel családban és a nagy társadalomban. Ellenkezője, a visszavonás biztos útja a halálnak. Minden önmagával meghasonlott ország elpusztul. . . . A szeretet a társadalom legerősebb és egyben legszentebb összekötő kapcsa. Funiculus simplex facile dirumpitur . . . mondja az írás. Csakugyan úgy van, hogy az egyszerű fonál hamar elszakad, de a sodrott fonál, még ha a legfinomabb selyemszálakból fonódik is össze, sok terhet elbíró kötélké válik. Így az emberiség is. Mihelyt a káros visszavonás és megnevelés kikezdi egységét, olyanná lesz, mint a felhő, mely több gyújtóanyagot tartalmaz, mint esőcseppet.

Ennek a szeretetnek megsértése bűn, Istennek és a felebarátunknak a megbántása.

Miből forrásoznak a szeretetlenségek? ... Sértett önértékből és helytelen önszeretetből ..

Sokszor kincseket rejtő hegy, gazdag bánya az ember lelke, s a helyes önszeretet olyan rajta, mint a tengerszem . . . csendes, mint az alvó kisdéd. Ez megfér a felebaráti szeretettel, sőt sokat tehet az emberiség javára. Mihelyt azonban a szeretet kilép a medréből, rendkívül káros lehet, mint a mindent elsöprő árvíz. Nincs határa. A tűzveszedelem is kisebb, mert lehet lokalizálni, árvizet azonban megállítani, lehetetlen. Mikor az önszeretet túlságosan elfoglalja a helyes szeretet helyét, mely helyen aranyerek csilloghatnának, gyémántok ragyoghatnának, tiszta forrás csörgedezhetne a föld jótékony méhéből ... az áldozatos munkásság gyöngyei, a tiszta szándék és jóakarát kellemes cseppjei — most ezek helyét bitorolja az önmagát imádó szeretet. Ami belőle származik . . . mások megvetése, gőg és üresfejűsége valló dölyf, érzékenység, mely mindenben sértést lát és természetesen sértéssel viszonz, ellenségeskedés és irigység, harag és rosszakarat, testi és lelki gyilkosság.

Lehet-e a szeretetlenséget gyógyítani. Igen, ezért imádkozzuk isteni meghagyás alapján: és bocsásd meg a mi bűneinket . . .

Azt mondják a csillagzatok királyáról, hogy megmosakodva az Óceán habjaiban, a szégyennek rózsaleplében burkolózik és harmatkönnyeket hullat bánatában a gyenge füvekre ... és teszi ezt azért, mert szemében ötlenek „napfoltjai”, melyekről büszke „sugár-özön járásában” megfélekedett.

A néphit azt tartja a csalogányról, hogy az alkony borongó homályában kiül a csipkebokor ágára, panaszzavával felrázza a ligetek csendjét s könnyeivel mosogatja szennyestollazatát . . . ilyenkor pirulnak ki a csipkebogyók a csalogány könnyeinek hevétől.

Hiába ölt pírt a nap, hiába hullatja könnyeit a csalogány, annak foltjai, ennek szennyei letörülhetetlenek ... De piruljon az ember! Terem virágot és gyémántot egy testületben, legyen az akár egy szűk családi kör, akár pedig a nagy társadalom. Igen Testvér! Ne feledd, a szelek morgó ereje kitépheti a tölgyet, a vihar elpusztíthatja a munkásember reménységét a szántóföldön ... a visszavonás, a másokkal való ellenlábás állapot, az ellenségeskedés elvágja az életet adó munkaerők csatornáját; ami épít, emel, az a szeretet.

A haragos lelkület károdra van saját magadnak is. Önmagadat rekeszted ki a közösség együttes munkájából. Egyszer a madarak gyűlést tartottak, ki legyen az első dalos közöttük. A bagoly is elmondta mondókáját, de a vége általános kacaj lett. Bosszúra gerjedve visszavonult . . . most csak magának dalol az éj homályában, mikor a többi már nyugovóra tért az erdő sűrűjében . . .

Nemde nevetséges dolog a nedvesség után áhítózó növényt kitenni a nap erejének? vagy a tüzet oltani akarni olajárral? . . . Kinek árt a tenger, melyet felkorbácsol a vihar és saját

habjait töri meg a sziklától-sziklához ütődéssel? Ki szeretne kígyó lenni, mely öntésiét mardossa tehetetlen mérgében? . . .

Ilyen a szeretetlen ember... önmagára nézve. Másra nézve pedig? Kártékony rovar . . . égető seb a testen . . . , fülsértő hamis hang az összhangzatos énekkarban . . . , valóban:

. . . egy valódi pokla
A magába zárkózó kebelnek
Egy vészes alvilági fertő
Melyben a szív embervérre szomjas
Vad kígyói s fűriái kelnek . . .

A kereszténységben megvan a szeretetlenségnek az ellenszere . . . Nem más az, mint a megbocsátás. Ez nem jelenti azt, hogy a kereszténység csak a gyengéd nőies erények koszorúja, mint amilyenek a türelem, az engedelmesség, a szelídség és alázatosság, a bántalmak békével tűrése és a szenvedésben való megadás. Nem! A kereszténység számol az élet erős oldalaival is, sőt igazi erejét épen az elszántság, a hősiesség, a becsületes helytállás terén mutatja meg.

De a kereszténység vallja azt is, hogy igazi diadalokat az emberek önmagukon is arathatnak és az ellenség leszerelésére nemcsak az ököljog és az állig való felfegyverkezés által juthatnak el, hanem sokkal inkább a szeretet által, mely kegyes, mely tűrő . . . megbocsátó. Régi igazság, hogy több legyet lehet fogni egy csepp mézzel, mint egy hordó

ecettel. Így biztos az is, hogy előbbre lehet jutni a megértést egyengető fellépéssel, mint az ellenséges indulatú támadásokkal ... Ez természetes is, hiszen a bűn már magában véve is egy nagy rendetlenség, s mint ilyen nem is lehet a jónak eszköze. A bűn békétlenség, nem lehet tehát a béke fehér galambja ...

A megbocsátás nem nehéz, ha meg-gondoljuk, hogy végeredményben az isten az indító-ok, sőt mi több, mi szabunk törvényt és mértéket istennek, midőn azt mondjuk, úgy bocsásson meg nekünk, mint mi megbocsátunk az ellenünk vétetteknek. Már pedig, kinek ne volna szüksége az Isten irgalmára . . . ? „Ha megbocsátjátok az embereknek vétkeiket, nektek is meg fogja bocsátani mennyei Atyátok a ti bűneiteket” . . . íme a feltétel! (Máté 6, 14.)

Testvér légy a megbocsátás hírnöke és légy a keresztfán is bocsánatot hirdető Mesternek tanítványa . . . ”azért ha ajándékokat az oltárra viszed és ott eszedbe jut, hogy atyádfiának van ellened valamije: hagyd ott ajándékokat az oltár előtt és eredj előbb megbékülni atyádfiával s akkor menj és ajánld fel ajándékokat.” (Máté, 5, 23.)

És ne vigy minket a kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól ... Ne vigy minket a kísértésbe, melyben az örök élet elvesztéséről van aggodalom; a szegénység

veszedelme, a gazdagság kísértése, az érzéki-
ség átka, a hírnév- elismerés- kitüntetés nem-
telen ambíciója, az uralom vágya, a világ
pompája. . . . mind-mind nagy kísértések,
ezektől ments meg Uram minket! Úgy mint Te
ellene mondtál mindennek a pusztában . . . ,
mint én ellene mondtam a keresztségben . . .
mint megígértem a bűnbánat szentségében,.. .
mint fogadkoztam az oltárod előtt a szent-
áldozás szent pillanataiban . . . segíts ki
ezekből a kísértésekből . . . Főképen pedig
segíts meg a gonosz lélekkel szemben, ki az
első emberpár óta hódító körúton jár . . .
Segíts az élet ezerjelzésű útjain ... s a halál
ezerveszélyű szakadékain !

Testvér! Szeresd az Úr imádságát . . .
legyen a te mindennapi lelki eledeled ez a
lelki felüdülés, ... az Isten iskolájának: az
életnek mindennapi megnyitása legyen számodra
az Isten sok-sok kegyelmének leedsése és
akkor te csakugyan megtanulod szeretni az
Istent és becsülni a felebarátodat . . . Mert
mindenki egyformán „testvér” lesz, kiket
örömmel vesz magához a Mi-Atyánk, ki a
mennyeekben van . . .

Húsvét után IV. Vas.

Krisztus a lélek eszménye.

Sok szépség, sok nagyság, még több
szeretnivaló van ezen a világon. Nem is csoda,
hiszen mindenben átrezeg a teremtésnél Istentől

belehelt gyönyörűség. Szinte nem is tud az ember végigtekinteni a teremtett lények vége-láthatatlan során, a lépcsőzetesen elébe szökő tökéletességek kimerítik felfogó képességét s minél inkább megpihen az egyes lények állomásainál, annál inkább hódol az Alkotó bölcsessége előtt, ki az ember számára megadta a mindenség szépségének élvezetét. Egy kitekintés eléggé meggyőző arról, mennyire bámulatba ejt a tél merevségéből felébredt lágy tavasz, a bársonyszépségbe öltözött puha dombok és ifjú gyepek, az erdők remek zöldje, az esőt és vele az istenáldást hullató felhő, a ringó kalásztenger ... ez az évenként megújuló kenyér felfrissülés. Ki ne tudná élvezni az alkonyt, a holdvilágot, a harmatban megfürdő játszi napsugarat, a reggeli fényben úszó rétet és csobogó patakat? . . . Csodálatos a napkelte! . . . Nem régen a Magas Tátra csúcsait jártam . . . Egyik reggel a Tengerszemcsúcson vártam meg a napkeltét. A hajnali órák élesen metsző hegyi levegője a 2500 m. magasságban eléggé megviselt minden turistát ... A Tátra csúcsainak a centrumában vártunk . . . mindennapi eseményt, a napkeltét. Felhőpérekányok koszorúzták a messzeséget. Éles levegőt csókolt a szél a hegycsúcsra törekvők arcára. Mintegy panaszos sóhajtás volt ez a természet levegőrétegében ... az eltűnő szellő utolsó sugása ... kitérése a felkelő naparc elől.

Fenséges volt. amint kiemelkedett a hegyóriás mögül az ismerős, de mégis mindennap újra-meg újra megcsodált naparc.

Eszembejutott a vak Ossián elragadtatása, melyben a ragyogó naphoz hymnust énekelve zengte:

„Csak egy te magad nem lankadsz el a fényben.
Lángolsz ragyogásod örök gyönyörében.
Ha szörnyű vihar dúl a messze világon,
Villámtüze csattog, zörg-dörg a határon,
A zord ború szörnyű viharja felett te
Oly édesen áldva mosolygasz a földre.”

Szép az erdő derékszál törzseivel a vén hegyek vállain, a zivatarszárnyakon repülő meredek esőtenger . . . szép az éjszaka félelmes égháborúja. Hát még a tél fehér takarója a napragyogásában tündökölve? A hópelyhek lenge tánc közben szövögetik e takarót ...

Ez mind szép és szerethető a világon ... Szeretjük bennük az Isten megnyilatkozását, beszédjének soknyelvűségét . . . Csodálatos dolog, minden a nagy természetben egy nyelven beszél: az Isten nyelvén. Még ha az örök nyughatatlan tenger kavargó is bele e beszédbe, vagy az ezercsőrű madárvilág csicsereg is bele a természet imádságos összhangjába ... az Isten szépségét szeretjük mindenben. Erről beszélnek a népek élet- és szellemáramlásai, a történelem világforgatagos pókhálósövedéke, az érzések és nemes

szenvedélyek lendületes alkotásai ... De ki is győzné felsorolni a sok szép és épen azért szeretnivaló Isten-teremtést a világon? I

Van valami azonban, ami még szebb és szeretnivalóbb ezen a világon. Erről a szenvedés tengerében elmerült és a megdicsőülés fényében diadalmaskodó Krisztus beszél, lágy melegséggel és halálos komolysággal, érte mindent odaadással és halálos szerelemmel. Mi ez a legszeretnivalóbb dolog a világon? Nem más az, mint az emberi lélek! Legszeretnivalóbb pedig azért, mert az egész mindenség súlypontja benne van . . . az élet lüktetése és minden értéke belőle van.

Lélek?! Erre a szóra megmozdul az egyszerű, csiszolatlan észjárású ember csak úgy mint a bölcselkedő, a természettudós épúgy mint a teológus.

Szól az orvos, ki a hullák boncolásában sehol nem akad a lélekre, szól a kísérletező fizikus, ki csak a tapasztalat tényeit konstatálja, beszél róla a materialista, ki az anyagon kívül nem ismer semmit, boncolgatja a bölcselkedő, ki Hamiltonnal vallja: az emberben semmi sem oly fenséges, mint a lélek. Lélek! Erről beszél Dante Isteni színjátéka, Rafael Disputája, Michelangelo Mózes, Bach remek fugái, Madách Ember tragédiája , . . . a művész zsenije. Lélek! Ezt hirdeti a gondolat és az emberi elme diadala a kultúra különböző megnyilat-

kozásaiban. a lángész tekintetének tüze és & héroszok elszántsága.

Lélek! Ezt követelik a szív vérének könny-patakocskái, a szem-az ajak-az arc vonalainak kifejező ereje, a nyelv hallgatagsága, a mosoly és derű, a gúny és megvetés, a szeretet és boldogság.

Lélek! Téged hirdet az akarat, mely a a test és az ösztön minden elemi erejével szembeszáll, akár az erkölcsi kultúra zászlójának megvédésében, akár pedig a mindennapi élet ezer viszontagságának leküzdésében.

.... Ezért is szép már a lélek. Az embernek nemesebbik része, az emberi életet alakító erő a lélek.

Testvér! Előtted is ismerős dolog a lélek. Ami téged éltet, ami téged emel, ami téged épít szépségben, tartalomban, értékben önmagad és embertársaid előtt, ami neked a megbecsülést szerzi, ami irántad a tiszteletet parancsolja ... az a te lelked. Általa szép az élet, sőt minél lelkibb, annál szebb, annál szeretnivalóbb.

Jól tudom, erre a szóra megszólal bensődben egy hang, mely azt suttogja neked: ennek az életnek nem olyan sok szépsége jut osztályrészül, mert bizony sokszor titokszerű, mélységes és keserves az élet, nagy szenvedélyek és még nagyobb szenvedések küzdőtere az élet. Ez. csak nem szép és szeretnivaló?

Igazad van, én is azt mondom , . . Sokszor csakugyan olyan az élet, mint a viharverte tenger, melynek felkorbácsolt hullámsírhajai felett, mint a sirály veszély idején, . kering a lelkünk, keresi az árbocot, hogy benne megkapaszkodhasson.

Ki is tudná felsorolni a sok tövist és bojtort, békót és követ, szűrő üveget és rozsdás szeget, melyek az életet keserítik, s a rövidke percek örömét is ürömmel keverik?... Hányszor hallhatod koravénhedt, derékbatört roncs-emberek ajkáról, miért, is élek? . . . Nagyot akartam alkotni, ideális lelkesedéssel szőttem egy szép jövő álmaid, de az élet szürke és szűkös keretei be nem fogadtak..., a megnevelés és .csalódás egészen letörték. A mostoha sors akkor csapott rám legkegyetlenebbül, mikor a célhoz közel jártam ... ez szép élet? Mi ebben a szeretnivaló?

Lehet azonban, hogy belekóstoltál a boldogságba, hiszen nem mindenkinek a sorsa oly ridegen kegyetlen. Talán van egy kis fészke, az öröm, a megértő és segítő szeretet, a kölcsönös odaadás és fáradhatatlan munka családi fészke. Sokszor gondold is, milyen jó onnan figyelni az élet vonagló vergődését - . . De íme! . . Alighogy erre felneszelsz és öntudatosan is akarod élvezni nyugodt életedet, jön egy kis zavaró körülmény, egy nem várt esemény és a kis galambdúc, hol a béke galambjai turbékolták a szép élet himnusait,

most egyszerre elnémul . . . elég volt egy csapás, egy kis fiókénak a sírkertbe kísérése, egy nagy aggodalom, egy nagy anyagi lerongyolódás . . . már is nemcsak kószolhatod, de egyenesen elmerülhetsz az élet sós-tengerében .... Hát még az a sok nagystílusú lélek, kik mások jogaiért, kultúrájáért, erkölcsi és anyagi jólétéért, lelki és testi meggyógyulásáért küzd minden démoni hatalommal szemben és sokszor arra ébred, hogy a konkolyhíntők mindenütt felforgatták terveiket, keresztülhúzták számításait ... sőt ellenük fordították azokat, kikben volt minden bizodalomuk?!

Igaz, ez mind igaz; mégis azt mondom, szép az élet. érdemes is élni, sőt hasznos dolog élni. Azt mondom . . . legszeretnivalóbb élni! —

Érdemes és szép dolog élni, mert minden külső életkörülmény mögött ott van a lélek, melyet Krisztus felfedezett mint értéket és amelyet a legbensőbb viszonyba hozott Istennel, a mi Atyánkkal. A teremtés kezdete óta a nagy természet vasszükségyszerűséggel követi azt az irányt, melyet az Alkotó elébe szabott, öntudatlanul is Hódol annak a törvénynek és gondolatnak, melyet az Isten megtermékenyítés végett beléoltott. Így van és így kell lenni az ember világában is. Így kell lenni a te életedben is!

A lélek igazi értékét ebben mutatja meg. Nem elég, hogy alkot nagy dolgokat a tudo-

mány és művészetek terén nem elég, hogy a könyvtárak számát szaporítja . . . nem elég, hogy a világ ismeretlen részeit felfedezi . . . más célok érdekében áll törekvése. Ez mind szükséges a lélek műhelyében, de csak mint eszköz egy magasabb cél eléréséhez. Minden kis mozzanat és esemény, mely léted első pillanatától kísér a halál aratómezejének csata-terére, arra van hivatva, hogy egy vonással gazdagítsa, egy új színnel ékesítse, egy árnyalattal tökéletesítse a kialakulásban lévő, de még be nem fejezett, a megtestesülésig még el nem jutott eszményt, szépséget. Mi ez az eszmény? Semmi más, mint a te életed Krisztus-mása. Ezt kell a lélekben szeretned minden körülmény között is. úgy vagy az élet medrébe beágyazva, mint az a kis búzamag, mely még a kis gyermek kicsi tenyerében is elvész és amelyet elvetsz a barázda fekete mélyébe. Bármennyire igénytelen, belső fehérségében szunnyadó erőket hordoz, melyet ha elrejtasz a föld nyirkos sötétségébe és kiteszel az esőcsepp csendes munkájának, a napsugár varázseréjének ... ott életről fog álmodozni s a göröngyök erőszakosságával győzedelmeskedve kalásztengerrel fogja ékesíteni a rónaságot.

Ez a te feladatod. Amint a nagy természet ölében minden kis dolog nagyra tör, fejlődik, és a ma még jelentéktelen kicsiség holnap már ígésző szépség, így kell lenni a lélek világában. Azzal a különbséggel, hogy míg az élettelen

természet öntudatlanul teljesíti az eszményt alakító hivatását, a lelkes ember mint alkotó művész áll annak szolgálatában.

Ezért nagy kincse az embernek a lélek. Ezért legszeretetremlétebb ajándéka az Istennek az ember számára a lélek ....

Testvér! Nem szabad felejtened, hogy a te életed hivatása a krisztusi eszmény kialakítása. Ez irányú törekvéseidnek, mint anyajegyek rajta kell lenni minden alkotásodon. Tudod, mi adja ezt az eszményt eléd? Maga az Úr Jézus, ki a viharos évezredek hivatott eszménye s épen ezért a történelem örök középpontja. Eszmény nemcsak abban az értelemben, hogy válaszfal történelmi korok között; nemcsak azért, mert kettős arca egyrészt az ókor prófétainak évezredek távlatait és másrészt a keresztény kor eljövendő évszázadait tekinti át egyszerre, hanem főképen azért, mert rávilágított az Isten és ember helyes viszonyára, az ember életének céljára. És tette ezt nem a bölcselők lelkettszárító, sovány okoskodásával, hanem az emberi szív minden vágyát, legnagyobb igényeit is kielégítő tanításával, midőn annak a szívnek kavargó örvényei felett először hangoztatta el a Mi Atyánk fenséges szavait.

Ez az Atya-fiúi kapcsolat az eszményi törekvéseidnek a tengelye. A kettőtök közötti viszony pedig a lélek által lehetséges csupán, ezért szeretnivaló a lélek, mint az Istenhez

való közeledés szent eszköze. Óriási e tudat mélysége. Légy bár szegény és szerény külsejű ... a Teremtő királyfivá öltöztetett. Tette pedig ezt azért, hogy benned helyezte el a világ értékét s ez az érték a te lelked. Feladatoddá tette, ezt a lelket őrizd, neveld, alakítsd . . . hogy minél előbb krisztusi legyen annak minden vonása. Mi ennek a munkának az alapja? Azt kell tenned, amit Krisztus tett. Ő odaadta mindenét, életét, véré, csakhogy a te lelked kárt ne szenvedjen, vagy ha beteg lett, bajából kigyógyuljon.

Azt mondja az Úr Jézus: „Tegyétek meg, amit tanítok, meglátjátok. Istenből vagytok.” (Ján. 7, 17.) . . . A lélek Istenből van, Istentől van, őrizzük, mint ahogy sz. Pál is figyelmeztet: ne öljétek meg a lelket; Egy angol monda szerint az egyik lovagnál (Edenhall) volt egyszer egy titokzatos nő. ki egy ragyogó serleget adott át a lovagnak. Ez volt a felírása:

Kommt je einmal die Glas zu Fall,
Fahr wohl dann Glück von Edenhall.

Az intelemre hallgatva a lovag, selyem zsebkendőbe takargatta a serleget éveken át és csak a legkritább esetben mutatta meg az idegeneknek... Nem is érte őt semmi baj. — Egyszer azonban az egyik fiatal Edenhall lovag nagy ünnepet rendezett, előkereste a családi klenódiomot, a serleget . . . Kitekin-tett az ablakon és úgy kérdezte magában . . . hát lehetséges, hogy ez a sok birtok, ház,

kincs, amelynek most ura vagyok, ez mind olyan törekeny, mint ez az üveg? . . . Próbáljuk ki!.. Az öreg pohárnok elhalványul a szóra. Végre is engedelmeskedik . . . megtölti a serleget borral és nyújtja a lovagnak. A lovag oda kiállja a hivalkodó vendégeknél:

Stoszt an! Mit diesem kraftigen Prall
Versuch ich das Glück von Edenhall.

E szóra már is üríteni akarja a poharat... de a pohár abban a percben kettétörik. Sőt... kettéválik a díszterem boltozata is, tűz lövell ki a szakadékból, ellenség tör be a kapun és gyilkos halál teszi tönkre a család régi dicsőségét. Másnap az öreg pohárnok az égő üszkők között keresi fiatal gazdáját . . . holten találja . . . kezében még mindig görcsösen szorongatja a szerencseserleg széttört darabkáját. —

Testvér! Emberi méltóságod isteni örökségen alapul: a lélek ajándékán. Amint a közmondás azt tartja: szerencsés életpálya nem lehet az, melynek kezdetén és végén nincs ott az Isten, úgy van a te életed is. Életed kezdetén ott volt az Isten mikor adta a lelket... életed végén is ott lesz az Isten, de egyet visszaker tőled: a lelked! Akkor Isten majd egy mérleget tart kezében: egyik serpenyőben összesepri a mindenséget, a másikba beleteszi a lelket. Istenhez jut a lelked, ha az eredmény az lesz, hogy a lélek nagy súlyától felbillen a világ serpenyője.

Ugye érted már most, mit jelent az egész világot megnyerni és a lelkeket elveszteni? . . . Ezen a szemüvegen nézd a világ töviseit és keresd a lélek szépségeit. Keresd* hogy a te lelked mindennél szebb és szeretetreméltóbb legyen . . . Ennek az ára: lélekbecsülés magadban és másban. Ez a tudat ne hagyjon nyugton soha, ne légy a lélek érdekében állandóan izgatott, szinte türelmetlenül fáradozó keresztény. Ami árthat, az egyedül a lélek lebecsülése: a bűn!

Vigyázz a drágagyöngyre, melyet Isten adott és amelyért az isten magát is adta. Ez a drágagyöngy, ez a serleg a lelked edénye... ne legyen soha játék a te kezében a lélek, hanem szent komoly életfeladat eszköze, nem kevesebbet akarsz vele elérni, mint az Istent* ki mindhalálig szerette azt ami a legszeretreméltóbb: az emberi lélek, a te lelked.

Húsvét után V. vas.

Hiszek egy Istenben.

Lourdesben, a Boldogságos Szűz Mária e kedves csodatevő helyén sok lelki örömet menthet az ember az anyaszentegyház kegyelmi kincstárából. Itt, hol összejön a világ minden nemzetisége és elhozza magával nagy nyomorát és rendíthetetlen bizodalját valahogyan megszereti a zarándok az imádságot, az égbe

igyekvésnek ezt a legegyszerűbb formáját. Fenségesen bontakozik ki az egyetemes egyháznak sok szépsége az imádkozásnak e megszentelt helyén, úgy hogy az onnan távozó magával viszi a visszavágyás szent ajándékát, mert valahogyan ott az Isten is közelebbinek tűnik fel a szívek kapuja előtt és valahogyan jobban megered a szó az ember ajkán is, midőn térdreereszkedik a Gondviselés e választott templomában. A sok lelki élmény közül említek egyet, mely nemcsak reám de mindenkire különös hatással volt.

Lourdesben mindennap van két délutáni ájtatosság, vagyis litánia. Az egyik a nyári időben úgy délután 3 óra körül, a másik naplemente után. A délutáni alatt nagy hitvalló körmenet indul az Oltáriszentség tiszteletére, mely menetnek a *végén* minden egyes beteget megáld a püspök az élet Kenyerével. Ilyenkor szokott történni a legtöbb csodás gyógyulás . . . A másik körmenet este van. Amint eltűnik a nap a bíborsávos fénytengerben, mint a megzavart hangyaboly megindul minden lourdesi zarándok a csodás jelenés helyéhez, a sziklabarlanghoz, hol a szent Szűz a kis Bernadett-nak megjelent. Minden egyes ember kezében égő fáklya van. Most 6-os, vagy 8-as sorokban felállanak nemzetiségek szerint a zarándokok . . . néha pár ezren ... és megindul a zarándoktömeg a templom gyönyörűen parkírozott terén. Útközben éneklük az u. n. lourdesi

hymnust közös dallamban, de minden nép a maga nyelvén. Ez a menet jó egy óráig, sőt tovább is eltart. Alatta a templom hatalmas frontfala teljes fénytengerben úszik. Valami csodás szépség látni ezt a hatalmas hömpölygő, kígyózó vonalban felvonuló és éneklő emberáradatot ... közben a fáklyák sokszor a magasba emeltetnek, mintegy üdvözlésszerűen.. . Lenyűgözi a szemlélőt ez az úszó város, ez az égő diadalmenet , . . mint volt a zsidók csodás menetelése éjnek idején a tűzoszlop irányítása mellett.

Bármennyire szép is legyen a felvonulásnak eddigi része, mégis nem ez a leghatásosabb. Van valami, aminek a hallatára örömeiben sírni szeretne az ember és lelkesedni is egyszerre; van valami, aminek a hallatára mindent elfelejt a lélek, csak az jut önkéntelenül is az ember eszébe, az a fenséges pillanat, mikor az Úr Jézus szenvedése előtti estén búcsúzik tanítványaitól, és még utoljára végrendelkezésül valamit nagyon a lelkükre akar kötni, nagyon a figyelmükbe akar ajánlani .... amit maga helyett mintegy itt akar hagyni, hogy megtevesztés nélkül meglehessen ismerni, kik az Ő tanítványai. Mit is mondott akkor az Úr? . . . „Atyám tartsd meg őket a te nevedben, kiket nekem adtál, hogy egyek legyenek, mint mi”... így imádkozik az apostolokért, majd hozzáteszi: „De nem csupán őértük könyörgök, hanem azokért is, kik az ő szavaik által hinni fognak

énbennem,” . . . és mit kért a hívek számára? ... azt amit az apostoloknak; „mindnyájan egyek legyenek, mint te Atyám énbennem és én tebenned, úgy ők is egyek legyenek bennünk, és így elhigye a világ, hogy te küldöttéi engem.” (Ján. 17, 11. 21.) . . . Testvér ez jut az ember eszébe, mikor végigjárja ott Lourdesben a fáklyás menetet és annak a végesztével megáll a tömeggel együtt a templom főkapuja előtt. Útközben minden nép a maga nyelvén énekelte a himnust, de most egyszerre elhallgatnak a nemzetiségek és megszólal bennük az egyetemes emberiség. Felhangzik az az ima, mely nem ismer legyőzött és legyőzöttet, nem ismer demarkációnális vonalakat, nem ismer franciát és németet, magyart és angolt, törököt és négert . . . nem ismer elszigetelt népeket, hanem csak egyet ismer: szent testvériséget, szent együvértartozást, szent egységet mely minden nemzetet egyformán visz az Isten elé, ki minden nép királya és bírója . . . Tudod melyik ez az ima? Te is ismered, el is mondod sokszor , . . az az ima, mely a nagy Krisztus-világbirodalmát összefűzi, amelyben valóra válik, hogy: egyek legyenek ... Ez az ima, melyet a körmenet végén az egyház liturgikus Gregorián-tónusában énekel a sokszínű, különböző nyelvű zarándoktestvér . . . ez az ima: a Credo-Hiszekegy.

Testvér! Te is imádkozod a Hiszekegyet? de kérdem eszedbejut-e az egyház felhívása:

estote factores verbi — legyetek a szónak megcselekvői! Éltek-e úgy, mint ahogy a szívetek hívő bőségéből a szátok beszél? Ez a kérdés jutott eszembe ott Lourdesben is, mikor az ezrenyi zarándok ajkáról hallottam a hitvallást. Mikor lesz élet a te ajkadon a hivallás? Mikor lesz vonzó az emberek számára a te hited? .. . Hidd el, az volna a Credo feladata, hogy jobban összekösse a népeket, mint a vasúthálózatok, jobban, mint a papiroson biztosított békeszerződések, melyek kezdik hitelüket veszteni . . . jobban, mint a kegyetlen kardok! De ettől még távol vagyunk. Még nagy a hitetlenek lármája, még nagy port ver fel a hittől idegenkedők tábora . . . tudod miért? mert még kevesen vannak, kik tudják a hitről, melyről pedig naponkint vallomást tesznek az ajkukkal, még kevesen tudják:

Sie ist ein Kind und doch ein Held
 Mit unbesiegten Waffen!
 Und weil sie noch an Wunder glaubt,
 So kann sie Wunder schaffen.

Igen, gyermek a hit, de egyben hős is győzhetetlen fegyverekkel, és ha még a csodák világához is felemelkedik, ha az ereje az égig is elér, tud még csodákat is teremteni

Miért ilyen érték a hit?

Érték a hit, mert világitó fáklya az élet tengerén. Az élet tele van útvesztővel veszedelemmel, reménytelenséggel, . . . napjaik és cselekedeteink egyaránt kérészetletűek. Amiben

oly sokszor csalhatatlanul bizakodunk: az eszünk épen olyankor hagy cserben, mikor leginkább rászorulnánk útbaigazítására. De meg az élet sok esetben olyan összetételű események elé állít, amikor az ész minden erőfeszítése hiábavaló, a kiútra vezetni nem képes. Főképen elveszti erejét, mikor az örök élet fátyolát akarná fellebbentem, melyet az embernek egész lénye, minden törekvése követel. A révpártjelző az Isten ajándéka, a hit, A hit a földi vándornak biztos támaszú vándorbotja. Ha roskadunk a bajok alatt, reánehazedünk, ez nem törik el, mint az emberi vélekedések; nem fogy ki, mint az emberi vigasztalások; ellenkezőleg a szűnő reményeket felöntözi, e gondos arcokat megvidámítja.

A hit pajzs, biztos védelem az ellenséges támadások ellen; benne megelevenedik évezredek páncélvallomása, halálmegvetése, a heroszok világhódítása ... A hit gyökér, melyből kisarjad az az élet, mely csak az égingérésnél fejezi be a növekedést, csak az Istennél talál kimerülést. A hit által az Isten a lelkünk jóbarátja, ki nemcsak azért szereti lelkünket, mert talán abból neki haszna volna, mint a méhnek a virágról, melyről mézét gyűjti, hanem jóbarát, ki adni akar de nem kapni. Az Isten a hit által úgy növeli életünket, hogy elveszi tehetetlen szegénységünket, mert gazdaggá akar tenni az Ő országában; elveszi emberi ellenségeink legnagyobbikát: a halált is, mert érte akarja

adni cserébe a halhatatlanság pálmáját. Mint Chrisologus Sz. Péter mondja: elveszi gyengeségünket és adja az erejét; kereste emberségünket és adja istenségét, elvette megvetettségünket és adja az istenfiúság méltóságát;

Melyik hit adja neked ezt? Amelyről a Hiszekegy beszél.

Hiszek Istennek, hiszem az Istent, és hiszek az Istenben . . . Ezt tanítják az első századok szentatyái a mai embernek, ki már úgy gondolja, kinőtt az iskola padjaiból. És miközben napról-napra hall eszmeáramlatokról, melyekkel nem tud mit kezdeni, világnézeti kérdésekről, melyeket nem tud összeegyeztetni ifjú életének vallásos hitéből fakadó felfogásával jó, ha sokszor felújítja lelkében az ősök szenthitét . . . Hiszek Istennek! Igaznak tartom, amit mondott és amit egyháza által ma is hirdet, még pedig nem azért, mert az értelmem felfogja, hanem elsősorban azért, mert Ő mondja . . . Hiszem az Istent! Biztos és ingadozás nélküli ítélettel vallom, hogy Isten van, végtelen sok oly dolgot művelhet, amit pusztá érzékkel és csak értelemmel nem lehet megfogni . . . Hiszek az Istenben! Hitemmel mintegy belevágódom, belekapaszkodom az Istenbe, meghajtom fejemet az Ő gondviselése előtt, belőle nem is engedek semmiféle körülmények között, neki magamat átadom hódolatos tisztelettel és alázatos szellemtől átítatott imádatnak.

Miről győz meg ez a hit? Arról, hogy életcélod: Istentől — Istenhez terjedő úton vezet. Ha ezt vallod nem jársz úgy az élet gö-röngyös útján, mint egy sírfelirat jelzi: „Itt nyugszik egy ember, aki távozott a világból, anélkül, hogy tudta volna, miért jött és élt abban.” Igenis, ha hited van, te tudod, honnan jöttél és hová igyekszel; nem jársz mint a gazdátlan csónak, mely himbálódzik ide-oda, ütődik sziklától-sziklához, darabokra törik, tönkremegy; te jársz az isteni „Élettárs” igazságban, hol biztos az út, véd az igazságosság, élet a jutalom. Ez a te legtöbbet érő vagyoned, mert nyugvó pontja gondolati világodnak, betetőzése szívbeli vágyaidnak. Ami az iránytű a tengeren járónak, ami a világítótorony a szerencsétlen küzködőnek, az a te élő hited a lelkednek. Mert mint a patak és folyó a tengernek veszi irányát, mint a növény a rügyezésen keresztül a gyümölcsbeérésben éri el célját, úgy kalauzol a hit Isten felé.

Ilyen a te hited? Add át magadat ennek a világot megreformáló erőnek. A kereszténység ezáltal vált nemcsak világtörténelmi tényezővé, hanem az egész világot életrekelő, eszmékben és alkotásokban felfrissítő nemes oltószerré, melyet semmiféle más világnézettel, kultúrával pótolni nem lehet. Lett pedig azért, mert nemcsak Isten művének tartja a világot, de Isten gyermekének vallja az embert; nemcsak azért, mer mindent amivel találkozik az

életben: öröm és bánat, csábítás és megpróbáltatás, elesés és erkölcsi megújulás . . . az Isten akaratának szent megcsókolásával fogad mint olyan dolgokat, melyek lépcsők a végcélhoz való eljuthatáshoz, hanem azért, mert az élet-halál szörnyű mesgyéjén a pihegő, vergődő és élni akaró, de mégis csak meghaló embert az enyészet özönvizéből kimeríti és az örök Alleluja örömeiben részesíti.

Tévednél azonban, ha azt gondolnád, hogy elég ha hited ajkadon él. Legyetek az igének megcselekvői! A tett a hit próbája. Az élet a hit bizonyága.

Ebből már kevesebbet mutat a modern világ, mint a pusztán csak hívésből. A szóból és melveregetésből, a zászlólengetésből és reklamírozásból, a tüntetésből és feltűnni akarásból sokszor elég bőséggel kijut. De mihelyt a cselekedetek erdején keresztül akarnók megismerni a hit erejét, csalódásra ébredünk.

Úgy járunk, mint az a mohammedán katona, ki a keresztények fogságába esett 1858.-ban a Gangesz partján. Midőn sebesülésében ápolás alá került, megkérdezi őt a keresztény katona: „miért nem vagy te is keresztény?” . . . „Jó, az leszek, — volt a válasz — mond csak el mi a kereszténység. Ha jobb mint az én hitem, megtérek.” . . . A keresztény katona csak kertelt, hebegett, de kielégítő feleletet adni nem tudott. Ekkor a

mohammedán katona így szólt! „én megmondom neked mi a kereszténység és én épen azért nem akarok keresztény lenni. A ti katonáitoktól láttam, mit cselekesznek. Bementek a boltba, ott csaltak, loptak, a korcsmában lerészegedtek, s a táborban oly dolgokat műveltek, amilyeneket még Allah is tilt.” . . .

Szent Péter int a levelében: „A jó élet tanúság az evangélium mellett.” „A hit cselekedetek nélkül holt” — figyelmeztet az apostol. Ezen van a hangsúly a Hiszekegyben. Mindigr az a kérdés: vájjon aki lát, épül-e rajtad? Vájjon miben lehetsz példaképe másoknak? Vájjon gyermekeid biztosan megindulhatnak-e nyomaiddban? Pedig ne feledd, előttük te vagy a legnagyobb tekintély, amit látnak nálad most az lesz vezérelvük később. Nagy a felelősség, ezért a Hiszekegy emlékeztessen téged az Úr Jézus szavaira: jaj nektek, kik által a botrány jő! Azt mondja Aranyszájú szent János. „Ha a kezedet idegen dologtól nem tartod vissza, ha ajkad káromkodó, illetlen beszédeket ismer csupán, ha kezéd imára sohasem kulcsolódik, ha lábad a templomba vezető utat nem ismeri vagy ritkán járja, ha családi szentélyed perpatvar és békétlenség barlangja . . . hogyan tudod bebizonyítani, hogy vallásod jobb, mint másoké? . . .Hogy is mondja az Úr Jézus? . . .Úgy világoskodjék a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák jótetteiteket és dicsőítsék Atyátokat, ki a mennyekben vagyon”. (Máté

5. 16.) S a közmondás mit is mond? . . . Egy szemnek többet hisz az ember, mint két fülnek ... . . . Egy uncia jó példa többet ér, mint egy font szó . . . Miért? . . . Mert a szó elröpül, . . . de a példa vonz!

Testvér! jól tudod. Pilátus milyen csúfosan került bele a Hiszekegybe . . . Vigyázz, hogy ajkad imádsága, a Hiszekegy ne kompromitálja Krisztust! Ne temesd be katolikus hitedet szép szavaknak sírjába, ne csukd le elröppenő szavaknak koporsójába, hanem mint családod és társadalmi környezeted világító fáklyája állj ki az élet élére, a frontra és kiáltsd bele a világ közönyébe: hiszek az Istenben, az élet adójában és számonkérő urában . . . hiszek, de úgy, hogy az én életem a hitből fakadó élet hárfazenéje, a mindennapi küzködés tetteváltott imádsága.

Húsvét u. VI. vas.

A közel múltban egy sírhoz vezetett hivatásom. Nem a hazájáért csatatéren elvérzett hőst kísértük a temetőbe, nem is az emberiség haladásáért lassan elsenyvedő tudós sírját álltuk körül, még csak nem is az éjjelét és nappalát nemzete boldogulásáért feláldozó államférfiú, vagy a hitetlenség sötét éjébe fényt árasztó egyházi szónok ravatalára tettük le a hála koszorúját. Megvan ezeknek a maguk

dicsősége, mely oda kényszeríti sírjukhoz a népeket, a tisztelőknek egész seregeit . . . Egy olyan sírt álltunk körül, melynél a szónok ajkára, meg a sír fejfájára is legjobban csak ez a pár szó illet: született, élt és meghalt . . . Szerény ibolyabimbó volt a sír lakója . . . Mindenki meghatottan állt a dübörgő rögök mellett, mindenki mélyen érezte a válás kegyetlen voltát . . . , de még valamit: mindenkit elfogott a szent irigység gondolata a szerencsés sors felett, mely a sír némaságában fogadta az új lakót. Mert arról a halotról el lehetett mondani: consummatus in brevi, expievit tempora multa — rövid idő alatt is nagy kort ért meg . . .

Egy ifjú sírjánál állottam . . . ifjú és halál, bíborpiros hajnal és letűnő naparc . . . mily ellentét. Életfakadás és hervadás együtt, akár csak fésző rózsabimbót látnók letörve, kis madárkát megdermedve ... Ez az ellentét nem hagyja nyugodni az embert ... A gondolkodás ólomszárnyai nehezen tudnak az örök Isten végzéseinek magaslatára felemelkedni, azért segítségül siet a hit mely a pogány világ legrettenetesebb rémét a halált is vigaszteljessé teszi. A kereszténység a Végtelen kikutathatatlan akaratán megnyugszik, mert a halálban is az élet erőteljes felbuggyását látja. Nemcsak a küzködéstől való megszabadulást, nem is csak a vétkezésnek lehetőségétől való megváltást jelenti a halál, hanem az

örök élei pirkadását. a mennybemenetel valódiságát biztosítja az élet mezejéről távozonak. Testvér, ki sokszor imádkozod: hiszem az örök *életet*, tekintsd a mennybemenetel világnál az élet letörésének nehéz és sokszor szívbemarkoló problémáját. Mindannyiunk élete hulló élet, mert zuhanó remény és összetört álmok között csapdos és végül is nem tud kitérni a földi törtetés végén ránk várakozó, kacagó csontkarú halál elől. Amikor erre gondolunk, eszünkbe jut a kérdés: ez volna az ember célja? Azért adta isten az életet, hogy az: eredeti bűn által a világba belopózott halál fúioszél gyanánt letépje az élet kertjének fájáról? . . . Még ha a földi életben kiérdemesült aggastyánról van szó, csak egykönnyen napi-rendre térünk e kérdés felett, de elevenünkbe markol, mikor az élet tavaszának beborulásáról kong mélabúsan a lélekharang.

Hited fáklyája rávilágít az élet-halál szakadékára, megépíti a rajta átvezető hidat, mert azt mondja neked: nincs itt maradandó városunk, hanem a jövődöt keressük, . . . Keressük pedig azért, mert az égbeszálló Úr Jézus az örök élet termékenységének magvait üliette lelkünkbe, melynek erejéből egykor az örök felébredés és velejáró boldogság színpompás virágának kell kisarjadnia. E hit mellett hasztalan jár előttünk a halál, melynek sokszor özvegyi fátyol a lobogója és árvák zokogó sírása az indulója ... az Isten szere-

tetének lelket érlelő sugarai bearanyozzák a temetőbe vezető utat. és az imádságos megadás örömét csalják a könnyek helyébe.

Örökkévalóság! Mázsás súlyú szó. Nem az idő tartama miatt; hisz az idő értékét nem önmagában bírja. Az idő semmit sem nyom a latba az örökkévalóság szempontjából, hanem csak az időben gyűjtött érdemek. Így lehetséges, hogy valaki rövid évek alatt is sokat élt, mert nem az idő terjedelme, hanem felhasználása számít. Maga az idő még nem érték. Léte tulajdonképpen nincs is. Hisz a jelen nem más mint összege a múlt és jövő találkozásának, egy kis pont, melyet a kimondás pillanatában már át is adtam az enyészetnek. Ami az időnek az értékét biztosítja, az nem egyéb, mint az örökkévalósághoz való viszonya. Hosszú vagy rövid élettartam nem számít, fontos csak az, több vagy kevesebb az az érdem, mely az idő méhéből előkerült. Ezért történhetik meg, hogy az Isten, mikor egy lélekről látja, hogy megérett az örök éleire, azonnal leszakítja az élet fájáról és megszabadítja a siralomvölgy bánatából. Azért zengi a zsoltáros: *melior est misericordia tua super vitas* — igen, nagy és szent dolog az Isten könyörülete az élet felett! Erről beszél az örökkévalóság: az élet rem a korok terjedelme, nem is az előhaladás a különböző ranglétrákon, nem is az elismerés ... hanem az élet az erények történelme az egyes emberek lelkében, a tiedben is . . . Igen ez az

élet az egyházi ének szavaival csakugyan a halál fája: haec ergo vita mortis arbor est. És mi is sokszor azt érezzük, amit sz. Ágoston anyja halálánál, amit csak megpillantottam, halál volt ... de melegséggel tölti el szívünket a tudat: a halál fáján az új élet virága nyílik ... az örök élet.

Örökkévalóság! Szent tanítása a köztünk járó élő „örömhírnek”. Élhetünk a földön, mint a gondtalan madárkák, énekelhetjük az élet szépségeit, feledhetjük annak árnyékoldalait, . . . meg ha a halál mint ragadozó sas-keselyű csap is le a közelünkbe és szétrebbe-nünk, hogy ijedten meneküljünk a rém elől,... oly szép az élet. Szép, mert meggyőz arról, minden mint a szétpattant buborék, mint a szellőtől kergetett füst, mint a tengerpartra vetődő és nyomban visszasimuló hullám . . minden, de minden hiú és mulandó, a létező nevét csak az örökkévaló érdemli meg.

Örökkévalóság! Nagy a te életbölcsséged. Általad van ajkunkon a szentpáli szó: mi aggodalmak közt élünk, mégis tele vagyunk örömmel; haldoklunk, mégis tele vagyunk élettel. Ha kísér a szerencse, tudjuk róla, hogy csak ideiglenes.

Hiszen meddig tart? Olyan az, mint a napnak előrebukkanása a vészes felhők mögül, mely felhőkben pusztító erők szunnyadoznak;

olyan a szerencse, mint a segélykiáltás az erdő mélyén, melyet a következő pillanatban elnyom és túlharsog az orkán moraja. Érdemes volna ezért élni? . . . Csakugyan mint ébredéskor az álmokképek, mint napkeltekor a sűrű köd . . . úgy tűnnek el az élet útjáról a földi kísérek: a vagyon, a siker, az elismerés, a kitüntetés . . . mindez a rozsdá és moly eledele, nem elégítik ki az embert, ellenkezőleg arra a tudatra vezet, a föld nem lehet a te hazád!

Örökkévalóság! Egyik kezeden átöleled a keresztet, a másikkal az ég felé mutatsz és azt mondd az embernek: ember, itt boldogságot ne keress . . . tudod:

Hol várja a lelket az otthon, a béke?

Kinek borul enyhe palástja fölébe?

.....nem, nem idelelni

Ott fenn várja a fényben az otthoni csend . . .

Legyen bár itt küzdelem és szenvedés osztályrészed, jutalmad lesz, ha célhoz érkezel. Milyen ünnepi fényben tűnik fel e hit világánál a nélkülözés, a betegség ... a terhes élet . . . olyan az, mint kopár hegyek közt a hűvös völgy, melynek lágy ölében forrásvíz csobog és mellette ibolya virul . . . olyan mint a nyári zivatar, melynek eltűnése után biztat a szívárvány ... Ő, biztató örökkévalóság, te valóban ajkára adod az embernek az imát:

Buzgón leomlom színed előtt Dicső,
Majdan ha lelkem záraiból kikél,
S hozzád közelebb járulhat
Ami után eped, ott eléri.

Örökkévalóság! Tanításodra áthatol az ima ereje a vándorfelhőkön, melyekből mintha cseppenként hullana az istenáldás az élet utasára, ki nem fél attól, hogy az élet végén őt zárt vasajtó várja, mely örök börtönbe vezet, hanem aranykapuk tárulnak ki, hol felkel az örök istenszeretet napja, hogy többé soha ki ne aludjék a lélek egén.

Örökkévalóság! E szóra eszembe jut egy egyszerű ember, ki az egyik vasútállomásnak várótermében mondta azt a nagy jelentőségű szót: az egész élet egy nagy váróterem . . . Nem tudom, tovább fűzte-e ezt a gondolatot, de biztos az, hogy nagyon igaza volt. Igen, az élet csakugyan egy nagy váróterem, melybe különböző időben érkeznek a születés által az emberek és kivétel nélkül megváltják a jegyet a halál vonatára. S amint a jegyek különböző osztályúak, úgy ami foglalkozásaink is mások és mások az Isten örök tervei szerint ... de egy a célunk. Amint a III. osztályú kocsis is elérkezik a célponthoz, úgy mint az I. osztályú, épugy van ami életünkben is. Egy a célunk, bár különböző az utazásunk. Törekvésünk az örökkévalóság állomásához irányul, jegyünk is addig szól . . . ott aztán a megérkezés sor-

rendjében jegyvizsgálat van. Az érkezést jelzi a halál sípja, a jegyvizsgálatot az örökkévalóság isteni mérlege . . . Testvér! Az a kérdés, hogy fogsz te oda megérkezni?! Nem lesz az fontos, hogy első osztályon utaztál-e, egy a fontos: úgy érkezel e meg, mint a hosszú utazás alatt megromlott árucikk, mely a földből nőtt ki és annak rothatagságát is magával vitte? Vagy elmondhatod, hogy életfeladatodat úgy megoldottad, hogy jobban nem is tehetted volna? Lesz már egyetlen egy szószólód isten előtt, kit te segítettél oda, hogy érkezésednél fogadjon téged? . . . Viszed-e az izzadságcseppeket, melyek homlokodra mély barázdákat vájtak; a könnyeket, melyek szemedből kicsepegték a türelmes szenvedés súlya alatt? . . . , Most drága gyöngyszemek lesznek azok és az Úr belőlük fogja fenni és ékesíteni a fejed köré elkészítendő koszorút.

Örökkévalóság! isten legnagyobb jótéteménye vagy. Általad születik meg az agg Simeon éneke minden ajkon: most bocsátod el Uram szolgálodat békében a te szavad szerint . . . Általad parancsol az Úr a sírból is életet, általad szép a jeruzsálemi dicső bevonulás mellett a nagypéntek is . . . mini a tövis rózsa mellett . . . , általad zsongja a harang a húsvéti hajnal Allelujáját ... és ami szívünket legközelebből érdekli: általad tűnik el a kóborán kószáló éjjeli madár a temető szomorú fái közül és átengedi helyét a vigasztalás angyalának,

ki a temető minden új lakója számára megfonja az örök reménységnek győzelmi koszorúját.

Örökkévalóság! Kapudon az írás: „Én vagyok a feltámadás és az élet. Aki énbennem hisz, ha meghal is, élni fog.” Ebbe a bizalomba hullanak a könnyek, mint az Istenemberé Lázár sírjánál; ebben szépülnek a lelkek, mint sz. Monika és sz. Erzsébet, az élet kereszútjánál: Testvér ebbe a szent hitbe hullasd te is szeretteid felett a könnyedet. Nem kell azt elrejtened . . . Azt mondja sz. Ágoston: „A könnyek tanúsítják a fájdalmat és aláírják a szeretetet, mert egy vérző szív patakjai azok”. Igen, de nem a reménytelenség sivár homokja issza e patakot, hanem teljes erejével a hit- remény- szeretet hármas folyamába ömlik e patak. A hit azt mondja: akit szerettem, nem halt meg, csak alszik . . . , elszenderült az Úrban. Már pedig a szendergésből van felébredés. A remény azt súgja: akit szeretek, fel fog támadni . . . Ezt mondta az Úr Jézus Máriának: feltámad a te testvéred. A szeretet pedig csodát művel, mint tette ezt 2000 év előtt: Lázár jöjj ki!

Testvér! A temető a mennybemenetel diadalmas útja. A szunnyadó lelkek az örökkévalóság elvetett magjai . . . Belőlük . . . mint a sötét gubóból előtörő lepke, mely kifeszíti szárnyait és beleszántja magát a napsugárba ... új fényben ragyog elő e lelkünk, hogy átszárnyaljon az örök életre . . .

hol várja a fény . . . a béke . . . a boldogság . . .
örökké.

Addig is, míg a hit fényénél várod az
élet hajnalát, énekeld az élet alkonyáig:

Hogyha olykor bánat nyomja lelkem,
Ha csalódva, kintől meggyötörten
Nyugovást már nem lelek sehol
Feltekintek, hol az égi csillag
Boldogító fénye integet . . .
S könnyű szívvel, megvigasztalódva
Hordozom a földi életet . . .